

ABVV

KLIMAAT & VAKBOND *één front*

Het klimaatbeleid van het ABVV
2de editie

HIER, samen voor het klimaat

ABVV is lid van de Klimaatcoalitie

Het ABVV staat niet alleen in zijn bezorgdheid rond de klimaatverandering. Samen met meer dan zeventig andere middenveldorganisaties richtte het de Klimaatcoalitie op. De boodschap van deze coalitie is eenvoudig: HIER begint de oplossing, bij ieder van ons. De uitdaging is groot, maar samen kunnen we ze aangaan. In de komende jaren roept ze dan ook iedereen op om zijn persoonlijke klimaatdaad te stellen. Meer info op www.hierbeginthet.be

Deze brochure kunt u ook downloaden op:
<http://www.abvv.be/klimaat>

Het klimaatbeleid van het ABVV

INHOUD

5	HET KLIMAAT IS OOK ONZE ZAAK!
11	1 WONINGRENOVATIE VOOR WERK EN MILIEU
12	Inleiding
12	Standpunten
12	Acties vanuit de verschillende ABVV geledingen met betrekking tot de Alliantie
13	Resultaat
13	Vooruitzichten
14	2 MOBILITEIT: OP WEG NAAR DUURZAME MOBILITEIT
15	Inleiding
15	Standpunten
15	Acties en perspectieven
16	Resultaten
17	Pendelfonds in het Vlaams gewest: het startschot is gegeven!
18	Vooruitzichten
19	3 INDUSTRIE
20	Situering
20	Vlaanderen
20	Inleiding
21	Standpunt
22	Syndicale werking
23	Wallonië
23	Inleiding
23	Vakbondsstandpunten
24	Vooruitzichten
25	4 SYNDICALE BEDRIJFSWERKING M.B.T. ENERGIE EN KLIMAAT
26	Situering
26	Syndicaal standpunt
26	Resultaten
26	Vooruitzichten
28	5 INVESTERINGEN IN HET BUITENLAND
29	Inleiding
29	Standpunten
29	Resultaten
29	Te respecteren criteria
29	Evaluatieprocedure
30	Besluit – Vooruitzichten
31	6 INFORMATIE, FORMING EN ONDERSTEUNING VAN DE VAKBONDSMILITANTEN
32	Situering
32	Vlaanderen
32	Vorming en informatie m.b.t. klimaat: meer dan nodig
32	Energie: een logisch thema
33	Vooruitzichten
33	Wallonië
33	Inleiding
33	Standpunten
33	Acties, resultaten, vooruitzichten
34	Brussel
34	Algemene doelstelling
34	Opdrachten van het netwerk
34	Acties en vooruitzichten

35	7	HET ABVV IN DE INTERNATIONALE KLIMAATDEBATTEN
36		Standpunten
36		Acties
36		Vooruitzichten
39	8	DE BIJDRAGE VAN HET ABVV AAN DE NOORD-ZUIDDIMENSIE VAN HET KLIMAATDEBAT
39		De syndicale Noord-Zuiddimensie van het klimaatdebat
39		Wat doet het ABVV: stand van zaken
40		Vooruitzichten
41	9	HET ABVV IN DE EUROPESE KLIMAATDEBATTEN
41		Standpunten
42		Acties
44	10	HET ABVV IN DE FEDERALE KLIMAATDEBATTEN
44		Inleiding
44		Standpunten
45		Acties, Resultaten en Vooruitzichten
47	11	HET KLIMAATPROBLEEM: OOK HET VLAAMS ABVV KRIJGT HET ER WARM VAN
47		Visie
48		Ter informatie: de aanpak
49	12	HET BRUSSELS ABVV IN HET KLIMAATDEBAT
49		Standpunten
49		Acties
49		Kyoto-project 'verbond economie-tewerkstelling-milieu'
50		Mobiliteit
52	13	HET WAALS ABVV IN HET KLIMAATDEBAT
52		Standpunten
52		De groene certificaten, een bijzonder systeem
54		TECHNISCHE FICHES
55	>	HET BROEIKASEFFECT
55		Oorzaken
55		Voorspelde impact
56		Aanpassen en voorkomen
57	>	ACTIE IN DE STRIJD TEGEN KLIMAATWIJZIGINGEN
57		UNFCCC
57		Kyoto
57		Europese Unie
57		België
59	>	POST 2012 ONDERHANDELINGEN
59		Twee graden Celsius
59		Europees Standpunt
60	>	BELGIË, DE VAKBOND EN HET SOCIAAL OVERLEG, VOOR BEGINNERS
60		Federale structuur en bevoegdheidsverdeling
60		Organisatie van de vakbond
61		Organisatie van het sociaal overleg en de maatschappelijke participatie
62		VERKLARENDE WOORDENLIJST

HET KLIMAAT IS OOK ONZE ZAAK!

Als we het vandaag hebben over de kwaliteit van het leven, dan is het loon zeker niet de enige maatstaf. Werkzekerheid (statuut), veiligheid en gezondheid op het werk, leefomgeving, uurroosters, 'psychosociale belasting' (een nieuw woord voor 'stress'), werksfeer, sociale relaties, leefklimaat, diverse voordelen, toegang, woon-werktraject, harmonieus combineren van werk en gezin (kinderopvangmogelijkheden), aanpassen van uurroosters of loopbaan, ... zijn dit evenzeer.

De vakbeweging, die stoelt op solidariteit onder zijn leden, heeft altijd geprobeerd om die doelstellingen voor een zo groot mogelijk aantal burgers te verwezenlijken. Immers, dit aantal verleent de vakbeweging kracht en maakt evenwicht in de relatie tussen werkgever en werknemers mogelijk.

De vakbeweging kan dan ook niet anders dan boven het individuele kader uitstijgen ten gunste van het collectieve kader. Het is dan ook logisch dat de vakbeweging ook uitstijgt boven het kader van de onderneming, waar de vakbeweging ontstond, groeide en nog steeds diep ingeworteld is.

Wanneer de vakbeweging akkoorden sluit, gebeurt dit eerst zoveel mogelijk in een zo ruim mogelijk kader: de wereld (via de IAO-conventies), Europa (waar een begin van conventioneel recht ontstaat), het land (via de interprofessionele akkoorden). Om daarna naar een 'lager niveau' af te zakken: de sector, het bedrijf, eventueel de individuele contractuele relatie.

'Syndicalisme' kan dus niet samengevat worden als bouwen aan krachtsverhoudingen; het omvat veel meer want het stoelt op een meer harmonieus, meer gelijkheid beogend maatschappijmodel en streeft in de eerste plaats naar het vrijwaren van het algemeen belang.

In de loop der tijden ontstond een massabeweging, waardoor de vakbeweging meteen een hoeksteen van ons democratisch bestel werd. De vakbeweging zelf is democratisch opgebouwd, verwoordt de verzuchtingen van zijn leden en neemt op velerlei manieren en momenten deel aan het democratisch debat: onderhandelingen, overleg, controle en toezicht op de democratische werking.

Dit betekent representativiteit, waardoor ook het actieveld uitgebreid wordt, net zoals de actiethema's; te meer omdat de vakbond naast zijn maatschappelijke rol als massaorganisatie, ook de spreekbuis is van de werknemers als burgers (dus buiten hun werksituatie).

Het ABVV verdedigt een maatschappijconcept dat stoelt op billijkheid, op het vrijwaren van het algemeen belang. Deze gedragslijn loopt dan ook als een rode draad doorheen het klimaatbeleid dat het ABVV voorstaat.

Dit is meteen ook de context waarin het ABVV een milieubewustwording ontwikkeld heeft.

De onmiddellijke (werk)omgeving van de werknemers is en blijft natuurlijk het belangrijkste actieterrein (onder meer via de CPBW's), maar de notie 'leefmilieu' houdt niet op aan de poorten van het bedrijf. Inzake productie en be- en verwerking van grondstoffen zit de werknemer op de eerste rij.

Aan de andere kant mogen we ook niet vergeten dat elke menselijke activiteit – industrie, maar ook transport, diensten – een impact heeft op de broeikasgasemissies en dus op het klimaat. De maatregelen die opgelegd worden om die emissies te verminderen, kunnen een belangrijke impact hebben, zowel positief als negatief.

Trouwens, ook de werknemers en hun gezinnen dragen bij tot de uitstoot van broeikasgassen (via hun verplaatsingen bvb.) en ook zij hebben te lijden onder de vermindering van de levenskwaliteit, ten gevolge van geluidsoverlast, verkeers hinder, ...

Ook zij verbruiken energie om zich te verwarmen, wat betekent dat ook zij op die manier broeikasgasemissies veroorzaken.

De vakbonden nemen dan ook deel aan het debat: zij staan een efficiënter energiegebruik voor, steunen de energiebesparende investeringen, ... onder meer omdat energie-efficiëntie een factor in de concurrentiekracht is en dus een waarborg voor werkgelegenheid. Maar ook omdat een efficiëntere aanwending van energie een middel is om de kwaliteit van het leven te verhogen, om vervuiling tegen te gaan en zelfs kan bijdragen tot het bestrijden van armoede, door iedereen een betere toegang tot energie te verlenen via lagere energiefacturen voor bvb. verwarming, als resultaat van een lager verbruik. We horen immers vaak van onze leden dat ze het moeilijk hebben om hun energiefactuur voor huisverwarming te betalen, terwijl verwarming toch tot de elementaire behoeften van de mens behoort ...

Bovendien is elke werknemer ook een consument. Zijn burgerzin zet hem aan tot een zekere nieuwsgierigheid: belangstelling tonen voor het hoe en het waarom van bepaalde producten, uitzoeken wat de gevolgen voor de eigen gezondheid en voor het leefmilieu kunnen zijn, oog hebben voor de weerslag op de werkgelegenheid, op de werk- en leefvoorwaarden van de werknemers die de goederen produceren, erop toezien dat de handelsrelaties tussen producenten en distributeurs billijk zijn.

Het spreekt dan ook vanzelf dat het ABVV zich inzet om op alle kwesties die met het klimaatbeleid te maken hebben, in te werken – en wel op alle overlegniveaus waar het ABVV spreekrecht heeft, zelf aanwezig is of vertegenwoordigers heeft. Het ABVV heeft het concept duurzame ontwikkeling in zijn vaandel geschreven, het beantwoordt aan zijn maatschappelijke, sociale en milieuverzuchtingen. Het ABVV heeft deze waarden in zijn programma en werking opgenomen en draagt ze uit, overal waar dit mogelijk is.

Als massaorganisatie heeft het ABVV ook een didactische rol te spelen. Door zijn ledental, zijn structuur, zijn discussiefora, zijn vele communicatiekanalen (zowel naar omlaag als naar omhoog) is het ABVV een

zeer machtig instrument op het gebied van communicatie en permanente vorming; het is dan ook een opiniemaker waarnaar geluisterd wordt.

In dit kader voert het ABVV bij zijn leden campagne om ze te sensibiliseren voor de problematiek van de duurzame ontwikkeling of om de meer algemene verzuchting voor een betere levenskwaliteit – voor ons maar ook en vooral voor de komende generaties waaraan wij onze planeet zullen nalaten – om te zetten in concrete eisen.

Dit betekent dat het ABVV actief deelneemt aan het debat over de klimaatwijzigingen. Het ABVV heeft hierover een eigen visie, en ontwikkelt ook concrete acties en voorstellen. Immers, het klimaat is ook onze zaak, de zaak van onze leden, de zaak van iedereen. We staan met beide voeten op de grond, we kennen ons actieterrein – de werkweld en de economie – van de andere kant bekeken door en door.

Dit alles wordt in onderhavig document gedetailleerd uitgelegd. De brochure is een actualisering van een brochure uit 2005 en geeft een samenvatting van de werking van het ABVV m.b.t. tot de zes opgesomde domeinen, waarbij, waar nodig, telkens rekening gehouden wordt met de regionale variant (Vlaanderen, Wallonië, Brussel). In België behoren bepaalde domeinen nu eenmaal tot de regionale bevoegdheden. De zes hierina in detail uitgewerkte domeinen zijn:

- huisvesting;
- mobiliteit;
- industrie in België;
- Belgische overheidsinvesteringen in het buitenland;
- vorming en informatie als steun aan de vakbondsafgevaardigden bij hun werking;
- vakbondswerking m.b.t. het klimaatbeleid op internationaal niveau.

HUISVESTING: EEN SECTOR MET GROOT POTENTIEEL AAN BANEN EN ENERGIEBESPARINGEN

Ongeveer de helft van de woningen in België zijn slecht geïsoleerd. Op Europees vlak bengelen we dan ook aan de staart. Verwarming is verantwoordelijk voor 16% van de uitstoot van broeikasgassen. Als men weet dat een degelijk geïsoleerde woning het energieverbruik met 60% kan drukken, dan liggen hier veel mogelijkheden om bij te dragen aan de Kyoto-norm.

Beter isoleren betekent niet alleen energiebesparing en dus ook minder kosten voor de gezinnen. Het betekent ook dat het ons land minder afhankelijk op energiegebied kan maken en middelen vrijmaken die elders ingezet kunnen worden, waarbij ook nog eens de werkgelegenheid op alle niveaus opgekrikt kan worden.

Het ABVV stelt dan ook voor om in België, naar het voorbeeld van wat in Duitsland gedaan werd op voorstel van de Duitse vakbond DGB, een *'Alliantie voor werk en milieu'* in het leven te roepen.

Onze eis resulteerde in de oprichting van het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost (FRGE) welke analoog aan het Duitse voorbeeld goedkope leningen verstrekt voor energiebesparingen, maar welke daarnaast, en op onze vraag, ook zorgt voor prefinanciering (via een derde-betalers systeem) van dergelijke investeringen bij de doelgroep van de minstbesteden.

Het ABVV is bijzonder opgezet met de ontwikkeling van dit dossier en hoopt dat dit voorzichtige initiatief snel kan uitgroeien tot een grootschalig programma. Cruciaal is dat een alliantie tussen werknemers, werkgevers, overheid en alle betrokkenen opgezet wordt om extra middelen voor dit isolatieplan vrij te maken, de nodige omkadering te creëren om voldoende geschoold personeel beschikbaar te hebben in een sector waarin het aantrekkelijker wordt om in te gaan werken, om schaalvoordelen en een echte dynamiek te weeg te brengen...

MOBILITEIT: EEN ZWART PUNT

De huidige levenswijze en de strategische keuzes van de ondernemingen (flexibiliteit en just-in-time, vestiging in industriezones dicht bij de grote verkeersaders en ver van woonzones) hebben gezorgd voor een anarchistische ontwikkeling van het wegverkeer.

Met als gevolg tal van zware problemen: dichtslibben van de wegen, luchtvervuiling, onveilig verkeer, problemen op het gebied van ruimtelijke ordening.

De vakbonden zijn al lang voorstander van een duurzame mobiliteit want de werknemers ondergaan dagelijks de gevolgen van het wanbeheer inzake vervoer: tijdverlies, slechtere kwaliteit van het leven en van welzijn op het werk, financiële kosten, ongevallen, stress, moeilijke combinatie werk en gezin, landschapsverloeding, enz. Vandaar ook een aantal eisen, onder andere:

- Kosteloos openbaar vervoer voor woon-werkverkeer.
- Werkscheppende investeringen in infrastructuur en kwaliteitsvol openbaar vervoer.
- Betere toegankelijkheid van bedrijfszones door een (verbeterde) ontsluiting via openbaar en collectief vervoer.
- Bedrijfsvervoerplannen en vestiging van bedrijfsactiviteit (industriezones, commerciële centra...) aan de rand van de stad en ruimtelijke ordening waarbij rekening gehouden wordt met het aspect mobiliteit.
- Definitie van een – ambitieus en duurzaam – nationaal mobiliteitsplan, uitgewerkt in overleg met de sociale gesprekspartners.

Het ABVV voerde ook acties op het terrein om concrete oplossingen te vinden voor de mobiliteitsproblemen van de werknemers of om die problemen onder de aandacht te brengen. In het licht van de federale staatsstructuur van België dragen die acties ook vaak een regionale stempel. Het gaat om infocampagnes, onder meer n.a.v. 'de week van de vervoering', vorming van onze afgevaardigden rond thema's als bedrijfsvervoerplannen of bedrijfszones.

Dankzij onze actie werd de federale regering ertoe gebracht een wettelijk initiatief te nemen (programmawet van 8 april 2003) om het sociaal overleg in de Ondernemingsraden over de mobiliteit op de weg van en naar het werk te bevorderen op grond van een verplichte, regelmatige diagnose van de verplaatsingen in ondernemingen met 100 of meer werknemers. Die analyses worden dan in een databank bijeengebracht om de initiatieven op elkaar af te stemmen.

Sinds 1 maart 2004 genieten de personeelsleden van het federaal openbaar ambt, de overheidsinstellingen en de autonome overheidsbedrijven, na vakbondsandrängen, van kosteloos woon-werkverkeer. Op 1 januari 2005 werd die maatregel uitgebreid tot de werknemers uit de privé-sector.

INDUSTRIE: BENCHMARKINGCONVENANTEN

Inzake het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen vormen de ondernemingen uiteraard een belangrijke doelgroep. Aangezien zij ook de voornaamste werkverschaffers zijn en omdat de maatregelen die zij kunnen nemen om de uitstoot te verminderen ook een grote impact op de werkgelegenheid en op de arbeidsvoorwaarden kunnen hebben, krijgen zij bijzondere aandacht van het ABVV.

Voor het ABVV wordt concurrentiekracht niet alleen in termen van loon gemeten. Energie-efficiëntie is een even belangrijke factor om de concurrentiepositie van de ondernemingen en dus de werkgelegenheid te vrijwaren en zelfs nieuwe banen te scheppen dankzij de investeringen om de energiebalans te verbeteren en de uitstoot terug te dringen.

Aangezien het industrieel beleid een gewestbevoegdheid is, zijn de plaatsen waar overlegd en opgetreden kan worden niet dezelfde. De actie van het ABVV is dus niet dezelfde in het Noorden als in het Zuiden van het land.

Vlaanderen opteerde voor overeenkomsten tussen ondernemingen en het Gewest (benchmarkconvenanten). Het is dus op de Ondernemingsraden en de Comités voor Preventie en Bescherming op het Werk dat het ABVV zijn actie toespitst.

Benchmarkconvenanten zijn overeenkomsten waarbij bedrijven zich ertoe verbinden, in ruil voor een aantal voordelen, het energie-efficiëntiepeil van buitenlandse ondernemingen uit dezelfde sector die vooraan in de klassering staan, te halen.

Als vakbond is het onze opdracht onze syndicale afgevaardigden te helpen bij het uitvoeren van hun controleopdracht in de Ondernemingsraad en bij het verkrijgen in die raad van alle nuttige informatie op het gebied van energiebeleid.

Op ons aandringen vaardigde het Vlaamse Gewest een decreet uit waarbij het recht op informatie van de overlegorganen over het energiebeleid van de onderneming erkend wordt.

Wallonië opteerde voor sectorconvenanten tussen de sectoren en het Gewest, met toekenning van bepaalde financiële voordelen en in de hoop een toekomstige CO₂-heffing te kunnen ontlopen.

Het ABVV uitte kritiek op de gevolgde weg: die sectorconvenanten hebben enkel betrekking op de uitstoot van CO₂ en op de vermindering van de uitstoot per eenheid product, zodat de ondernemingen de verminderingdoelstellingen kunnen halen en toch meer CO₂ uitstoten, het tegengestelde dus van de Kyoto-doelstellingen.

Bovendien vertoont dit systeem een gebrek aan transparantie. Door het vertrouwelijke karakter is er geen democratische controle op de besteding van overheidsmiddelen mogelijk.

Het ABVV vraagt dus enerzijds dat de werknemers via de overlegorganen in de onderneming controle kunnen uitoefenen en anderzijds dat de adviesorganen van het Waals Gewest waarin de sociale partners vertegenwoordigd zijn, nl. de 'Conseil économique et social de la Région wallonne' (CESRW) en de 'Conseil wallon de l'environnement pour un développement durable' (CWEDD) eveneens tot deze informatie toegang krijgen.

BELGISCHE OVERHEIDSINVESTERINGEN IN HET BUITENLAND

Om de Belgische Kyoto-doelstelling te halen, ging de Belgische regering de verbintenis aan broeikasgasemissiequota in het buitenland aan te kopen. Dit zal in de mate van het mogelijke gebeuren via directe investeringen van de federale overheid in projecten tot vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in een ander land (JI/CDM). Een technisch comité bestaande uit vertegenwoordigers van de administratie, de werkgevers, de NGO's en de vakbonden werd opgericht.

Het ABVV drong erop aan dat de sociale dimensie opgenomen zou worden in de goedkeurings- en evaluatiecriteria van de lopende projecten. De regering ging op die aanbeveling in door in de criteria het engagement van de projectpromotor op te nemen dat hij de richtsnoeren van de OESO voor multinationale ondernemingen, evenals de 8 basisconventies van de IAO, Conventie 155 over veiligheid en gezondheid op het werk en Conventie 169 over inlandse volkeren, zal eerbiedigen.

Eén van de evaluatiecriteria van de projecten is bovendien de duurzaamheid vanuit sociaal en economisch oogpunt (werkgelegenheid – kwantitatief en kwalitatief – , eerbiediging van de arbeidsnormen, toegang tot de levensnoodzakelijke diensten zoals energie, ...).

De monitoringprocedure bepaalt dan weer dat als de projectpromotor voorfinanciering wenst, het monitoringplan uitgevoerd moet worden met de medewerking van alle relevante organisaties, waaronder de plaatselijke vakbonden en bij afwezigheid ervan de internationale vakbondsorganisatie. Als blijkt dat de verbintenissen niet nagekomen worden, heeft de regering het recht het contract te annuleren.

VORMING, SENSIBILISATIE: DE VAKBONDSAFGEVAARDIGDE ALS MILIEUACTIVIST

Het milieubeleid is niet het eerste actiedomein van de vakbondsafgevaardigden. Het is voor hen een nieuwe materie en zelfs al zijn ze zich bewust van de problematiek, toch zijn ze niet altijd goed gewapend om ermee om te gaan. Bovendien verloopt de tenuitvoerlegging van de grote principes in de ondernemingen via een bij wijlen moeilijke overlegfase, waarbij ook ingewikkelde technische oplossingen komen kijken.

Via zijn federale diensten, zijn vakcentrales en zijn intergewestelijken heeft het ABVV zijn militanten informatie- en vormingsinstrumenten aangereikt, gemoduleerd in functie van de bevoegdheidsverdeling in onze federale Staat. Op de vloer worden proefprojecten uitgevoerd. Tenslotte onderhoudt het ABVV ook nauwe relaties met de milieubeweging.

— Vlaanderen

Sinds meer dan 20 jaar werkt het ABVV samen met de milieubeweging in de vzw 'Arbeid en Milieu', waaraan het gevraagd heeft vormingsmodules op te stellen voor zijn eigen vormingswerkers en die van de vakcentrales.

Het Vlaams ABVV organiseert vormingen n.a.v. interprofessionele activiteiten. Onder de thema's citeren we Kyoto, klimaatwijziging en rationeel energiegebruik, vervoer, onderneming en klimaat, 'Wat doen voor het klimaat?', enz.

Die vormingen kunnen d.m.v. een vraag aan de dienst 'Vorming en Actie' van het Vlaams ABVV uitgediept worden voor bepaalde sectoren, o.m. over de benchmarkingconvenanten, en zelfs op maat georganiseerd worden voor de militanten van een bepaalde onderneming.

— Wallonië

In Wallonië werd samen met het ACV en met de steun van het Waals Gewest een 'Réseau intersyndical de sensibilisation à l'environnement' (RISE) opgericht. Doel is het sociaal overleg in de ondernemingen en de overheidsdiensten over de milieuproblematiek te stimuleren, de slagkracht van onze afgevaardigden op die terreinen te verhogen en alternatieven voor niet hernieuwbare energievormen te bevorderen om de negatieve impact op het milieu in de onderneming, maar ook op het niveau van de gezinnen, te verminderen.

Die doelstellingen worden gerealiseerd met behulp van acties en sensibilisatiemateriaal (vorming, persartikelen, pedagogische instrumenten, website (<http://www.rise.be>)) en proefprojecten die in overleg met de werkgevers in een aantal ondernemingen van de privé- en de overheidssector uitgevoerd worden, onder meer inzake afvalbeheer en -vermindering of de keuze van materialen op grond van ecologische criteria.

— Brussel

Zich spiegelend aan de ervaringen in Vlaanderen en in Wallonië, maar daarbij wel het eigen karakter van het sociaal-economisch landschap van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beklemtonend, ontwikkelde het Brussels ABVV een gelijksoortig project, BRISE genaamd. Bedoeling is de milieuzorg op te nemen in het syndicale handelen, met het oog op het scheppen van banen in sectoren die gunstig zijn én voor de gezondheid van de werknemers én voor het leefmilieu.

INTERNATIONALE VAKBONDSACTIE M.B.T. HET KLIMAATBELEID

Het ABVV probeert ook de vakbondsstandpunten op internationaal vlak kenbaar te maken. Samengevat stelt het dat er geen doeltreffend klimaatbeleid mogelijk is zonder sereen sociaal klimaat. De vakbonden onderschrijven het principe van duurzame ontwikkeling en stellen dat de beleidsmaatregelen voor het bereiken van de Kyoto-doelstellingen een unieke gelegenheid zijn voor een op wereldvlak gecoördineerde sociale transitie ten gunste van het milieu, de werkgelegenheid en het materiële welzijn.

Op lange termijn wijzen de beschikbare ramingen op positieve effecten voor de werkgelegenheid. Op korte termijn echter zal de overgang waarschijnlijk met industriële veranderingen gepaard gaan. In bepaalde sectoren, in bepaalde regio's, dreigen werknemers hun baan te verliezen zonder dat ze echter toegang zullen krijgen tot de nieuwsoortige 'groene' banen die elders gecreëerd zullen worden.

De vakbonden benadrukken bijgevolg de noodzaak van de sociale dimensie bij die transitie én van rechtvaardigheid tussen de landen uit het Zuiden en het Noorden. Doel is hier ontwikkelingssamenwerking, klimaatbeleid en duurzame ontwikkeling aan elkaar te koppelen en de werknemers rond de Noord-Zuidproblematiek te sensibiliseren.

De ontwikkeling van klimaatvriendelijke productiemodi is onmogelijk in een slecht sociaal klimaat en mag evenmin de ongelijkheid tussen rijke en arme landen vergroten.

Het project duurzame ontwikkeling moet integendeel bijdragen tot de uitbanning van armoede, de billijke verdeling van de rijkdom, de solidariteit met de arme landen.

Het moet tevens kwaliteitsvolle banen scheppen. Het kan enkel via sociale consensus, met betrokkenheid van de vakbonden, tot stand gebracht worden.

Daarom willen wij ook de sociale dialoog opwaarderen, onder meer in de ondernemingen, waar werkgevers en werknemers samen moeten kunnen discussiëren over de beste manier om energie te besparen, CO₂-uitstoot in de hand te houden, ... steeds met het oog op het welzijn van de werknemers.

Volgens ons zullen enkel complementaire maatregelen het mogelijk maken een evenwicht tussen de drie lussen van duurzame ontwikkeling tot stand te brengen en de steun van de bevolking te winnen.

Dit is de gedragslijn die wij verdedigen op de conferenties van de VN inzake klimaatbeleid.

Het ABVV stuurt een delegatie naar die conferenties, die dan de andere delegaties van de internationale vakbondsorganisaties, waarvan het lid is (Europees Vakverbond – EVV, Internationaal VakVerbond – IVV, TUAC – vakbondsvertegenwoordiging bij de OESO), vervoegen.

— Het ABVV en het Europees klimaatdebat

Op Europees vlak ondersteunt het ABVV via het EVV, de integrale uitvoering van het Kyoto-protocol. Het is voorstander van de goedkeuring van ambitieuze reductiedoelstellingen voor de uitstoot van broeikasgassen in de EU met 25% tegen 2020 en 75% tegen 2050 in vergelijking met het niveau van 1990, en dit los van de vooruitgang geboekt in de internationale onderhandelingen over de periode na Kyoto. Het is van mening dat de EU een beslissende stap in de goede richting gezet heeft door ambitieuze, dwingende doelstellingen op dat vlak voorop te stellen. Volgens het EVV moeten er in alle industriële sectoren op Europees vlak coherente sectorale maatregelen genomen worden om de Kyoto-doelstellingen te halen, maar steeds in het kader van een sectoraal sociaal overleg.

In het verlengde van het vakbondspleidooi op internationaal vlak pleiten het EVV en zijn leden, waaronder het ABVV, ervoor dat ook op Europees vlak de werknemers bij het debat betrokken worden, via sociaal overleg met de werkgevers (van het Europese tot het plaatselijke sectorale vlak) in het kader van de Europese Ondernemingsraden in de Europese multinationale ondernemingen en in de Ondernemingsraden.

— De Noord-Zuiddimensie van het klimaatbeleid

De mogelijkheid voor de industrielanden om emissiequota aan te kopen en in andere landen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, om zo de hun opgelegde emissievermindering te realiseren, bevat een aantal gevaren. Bijvoorbeeld dat de werknemers de kostprijs van de uitstootverminderende maatregelen zullen moeten betalen of dat de aan de industrielanden opgelegde beperkingen leiden tot een soort 'ecologische dumping', nl. delocalisaties naar landen met een zwakke milieuwetgeving, ten koste van de arbeidsvoorwaarden en de veiligheid en de gezondheid van de werknemers en de plaatselijke bevolking.

Om dit te vermijden proberen de in het IVV vertegenwoordigde vakbonden uit het Noorden en het Zuiden een gemeenschappelijke gedragslijn aan te houden, gebaseerd op de gedragscodes in de JI/CDM-projecten én op de opname van de IAO-normen in de erkenningscriteria van de projecten, zoals dit op initiatief van het ABVV in ons land gebeurd is.

Bovendien probeert het ABVV bilaterale betrekkingen aan te knopen met de vakbonden uit het Zuiden om ze te steunen in hun eis voor menswaardige arbeidsomstandigheden die samengaan met de Kyoto-doelstellingen.

Het maakt tevens gebruik van de door het IVV geboden internationale fora om het debat onder vakbonden uit het Noorden en het Zuiden rond deze problematiek te stimuleren.

TECHNISCHE FICHES

Met de bedoeling een zo volledig mogelijk dossier op te stellen, werden in deze brochure een aantal technische referatiefiches toegevoegd, waarin telkens bepaalde aspecten van het klimaatbeleid toegelicht worden.

Ons land heeft een complexe federale structuur, er is een bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid en de drie gewesten, maar toch is er ook een verstrengeling van bevoegdheden. Een aantal specifieke fiches schetsen dan ook onze werking per bevoegdheidsniveau.

WONINGRENOVATIE VOOR WERK EN MILIEU

1

INLEIDING

Bijna de helft van de Belgische woningen is niet geïsoleerd. Hiermee behoren we tot de drie slechtst 'geïsoleerde' landen van Europa. Huishoudens in België zijn verantwoordelijk voor ongeveer 16% van de uitstoot van broeikasgassen, terwijl een geïsoleerde woning 60% minder energie verbruikt. Er is dan ook een aanzienlijk potentieel om energie te besparen.

Het invullen van dit grotendeels economisch rendabel besparingspotentieel zal niet alleen bijdragen tot de Kyoto-doelstelling, maar heeft daarnaast tal van voordelen. Zo betalen investeringen in energiezuinigheid zichzelf op termijn terug, door de uitgespaarde energiekost. Ze bieden een structurele oplossing om het aandeel van de energiefactuur in het gezinsbudget te doen dalen, ze verhogen het comfort van de gezinnen, maken de Belgische economie een stukje minder energieafhankelijk en hebben een hoog lokaal tewerkstellingspotentieel voor laag- tot hooggeschoolden. Ten slotte kunnen de uitgespaarde energie-uitgaven anders besteed worden, wat op zijn beurt bijdraagt tot economische ontwikkeling en bijkomende tewerkstelling.

STANDPUNTEN

Het ABVV in zijn geheel met al zijn geledingen behartigt dan ook de noodzaak voor wijzigingen in het energieverbruik van huishoudens. We maken er ons werk van in de verschillende adviesraden, in publicaties, vorming en acties (ondermeer m.b.t. certificering, investeringsfiscaliteit, innovatie, ...).

Maar in het bijzonder was het ABVV geïnspireerd door het voorbeeld – mee opgezet door de collega's van de Duitse vakbond DGB – de 'Alliantie voor Werk en Milieu' en de ideeën van de werkgroep duurzame ontwikkeling van het Europese Vakverbond. In deze fiche gaan wij specifiek in op onze wens om ook een grootschalig project op te zetten in België voor energievermindering in de huisvesting.

De in Duitsland opgezette Alliantie spreekt tot de verbeelding. Ze bestaat uit de centrale Duitse vakbond DGB en zijn aangesloten afdelingen, bedrijven uit alle betrokken sectoren, ingenieurs, architecten en milieuverenigingen. In 2000 besliste de Duitse regering het project van de Alliantie te steunen.

De doelstelling van deze Alliantie is in een 5 jaar lopend project:

- per jaar 300.000 woningen renoveren.
- 200.000 banen scheppen in de bouwsector, de sector milieuvriendelijke producten en technologieën, de sectoren research en consulting, ...
- de CO₂-uitstoot met 2 miljoen ton per jaar verminderen.
- de energiefactuur verminderen (voor eigenaars én voor huurders).
- de Staat de mogelijkheid bieden om 4 miljard euro uit te sparen (minder werkloosheid en meer fiscale inkomsten en bijdragen aan de sociale zekerheid).

Dankzij een publiekfonds van 1 miljard euro, kon er sinds 2001 een investeringsvolume van 5 miljard euro privé-geld bijeengebracht worden. Sinds 2003 stelt de Duitse federale regering jaarlijks nog eens 160 miljoen euro extra ter beschikking van de Alliantie. Sinds het regeerakkoord van november 2005 stelt men jaarlijks in totaal 900 miljoen euro ter beschikking.

Hoe werkt het?

Eigenaars, huurders of huisvestingsverenigingen leggen aan de Alliantie renovatieprojecten voor (isolatie van daken, vensters, muren, ...) met informatie over de potentiële vermindering van het energieverbruik dat eruit zal voortvloeien.

De projecten worden dan ook bij voorrang geselecteerd op grond van het criterium 'energie-efficiëntie'. Wordt het project aanvaard, dan krijgt de kandidaat voor zijn investering een lening tegen voorkeurtarief.

Voor de Belgische situatie heeft het federaal ABVV gevraagd dat in plaats van de Kyoto-fondsheffing, die momenteel geïnd wordt op de elektriciteitsconsumptie, hoofdzakelijk aan te wenden om emissierechten in het buitenland aan te kopen, men deze beter ter beschikking zou stellen van een grootschalig en analoog energierenovatieproject. Niet alleen biedt een dergelijke investering een duurzamere oplossing dan emissierechten die men jaarlijks opnieuw moet aankopen, ze creëert bovendien nieuwe banen, nieuwe inkomsten en nieuwe energiebesparingen.

Bij de uitvoering van een dergelijk programma zou voor het ABVV naast het basiscriterium van energie-efficiëntie, ook het criterium van een verbeterde energietoegang voor iedereen toegevoegd moeten worden. Op die manier zou men nog meer de klemtoon kunnen leggen op investeringen in sociale woningen en in woningen voor kansarme groepen en zou men hun energiefactuur prioritair doen dalen.

In Duitsland waren de resultaten de volgende: tussen 2001 en 2004 werd 1,12 miljard euro uitgetrokken, waardoor 4,4 miljard bijkomende leningen werden toegelend, 196.000 woningen gerenoveerd en 1 miljoen ton CO₂ vermeden. Dankzij het programma werden er 25.000 jobs gecreëerd en kon het verlies van 141.000 jobs in de sector voorkomen worden.

ACTIES VANUIT DE VERSCHILLENDE ABVV GELEDINGEN MET BETREKKING TOT DE ALLIANTIE

- Steun voor de invoering van het energieprestatiecertificaat, dat vooral voor de huurders een krachtig instrument zal vormen voor de verbetering van hun woning. Het Vlaams adviesorgaan waarin de sociale partners zetelen, de Sociaal Economische Raad Vlaanderen, biedt hier steun voor.
- Onze sensibiliserende acties inzake energiezuinig wonen (de taak van de vakbond bestaat er ook in zijn leden te informeren inzake verbetering van hun thuissituatie). In Vlaanderen organiseerde Arbeid en

Milieu, het samenwerkingsverband van de verschillende vakbonden met de milieu-ngo's, ronde tafels met de sectoren. Het Vlaams ABVV geeft syndicale vorming inzake energiezuinige woningverbetering.

- In september 2004 verscheen een speciaal nummer van Arbeid en Milieu 'Werk maken van duurzaam, energiezuinig wonen' – naar aanleiding van een seminariedag – waarin het Duitse voorbeeld hernoemen werd.
- De actieve deelname van de ABVV-vakcentrales aan sectoroverleg inzake duurzaam bouwen en de voorwaarden hiertoe (o.a. inzake opleiding). In Vlaanderen: deelname transitie-arena duurzaam bouwen, overleg vakopleiding bouwsector inzake energiezuinige bouwtechnieken.
- In oktober 2004 werd het projectvoorstel 'Woningrenovatie voor werk en milieu' met een financiering door het Kyoto-fonds (dat wordt gespijsd met een heffing op elektriciteit), voorgelegd aan en positief onthaald door het Federaal ABVV-Bureau.
- De ABVV-Intergewestelijke Brussel was enthousiast en stelde aan de Minister-president van het Brusselse Gewest voor om het Kyoto-luik te integreren in het lopende woonplan van het Gewest.
- Eind 2004 werd er – in het kader van de werkzaamheden op de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven betreffende energie-efficiëntie – het voorstel gedaan door het ABVV om na te gaan of de sociale partners akkoord zouden zijn om zich te engageren in een ambitieus project, geïnspireerd op het Duitse voorbeeld. Aansluitend op deze vraag werd beslist om in een eerste fase maximaal informatie te verzamelen betreffende de specifieke Belgische situatie (potentieel, moeilijkheden enz.). Een advies hierover verscheen eind 2005⁽¹⁾.
- Het ABVV stelde zijn voorstel voor een Alliantie voor werk en milieu voor, via een persmededeling en had gesprekken met de regering om zijn project uit te leggen met de vraag voor regeringssteun.
- Op meerdere fora werd het idee van de Alliantie voorgesteld (Vlaamse Klimaatconferentie, Consulatiedag n.a.v. Econotec-VITO-studie betreffende emissiescenario's na 2012...).

RESULTAAT

Kort na de publicatie van het ABVV-persbericht werd het voorstel hernoemen in verschillende persartikelen en publicaties. Er volgden ook felicitaties van de groene franstalige partij Ecolo die het idee overnam in haar standpunten.

- Er volgde parlementaire vragen in de verschillende Gewesten en op het federale niveau.
- De Brusselse ABVV-Intergewestelijke is er in geslaagd om het Kyoto-aspect te integreren in het huisvestingsluik van het gewestelijke toekomstcontract voor economie en werkgelegenheid tussen de overheid, de werkgevers en de werknemers. Het plan werd goedgekeurd en zal in de volgende maanden uitgewerkt worden door verschillende werkgroepen van de Brusselse Sociaal Economische Raad.

Dankzij vele tussenkomsten van het ABVV heeft het ABVV-idee van een energie-investeringsfonds in de woningsector ingang gevonden.

Dit resulteerde in de **regeringsbeslissing van 9 september 2005** waarin, op basis van het voorstel van het ABVV, de oprichting **van een fonds voor de energierenovatie van woningen** werd goedgekeurd en dit rekening houdend met onze eis om prioriteit te geven aan de minstbegoede huishoudens en sociale woningen.

Ondertussen werd succesvol een obligatielening uitgeschreven voor 50 miljoen euro en werden de praktische modaliteiten vastgelegd in verschillende KB's. Meer informatie vindt u op <http://www.frge.be>. De vakbeweging is vertegenwoordigd in een comité der wijzen.

VOORUITZICHTEN

Wij blijven dan ook druk uitoefenen zodat de hierboven vermelde eerste aanzet zich verder kan ontplooiën tot een structureel ambitieus project waarin in de eerste plaats aandacht gaat naar de minstbegoede gezinnen. Aandacht moet ook gaan naar investeringsmechanismen die ook de huurder ten goede komen. De verhuurder-eigenaar heeft immers geen direct belang te investeren in energiebesparende maatregelen omdat hij de energiekost niet zelf draagt. De huurder van zijn kant is zijn investering kwijt bij het beëindigen van het huurcontract. Het systeem van renteloze leningen is in deze dan ook niet het meest aangewezen financieringsinstrument. Voor dergelijke gevallen is een derde-partijfinanciering meer geschikt. Aan de basis van dit systeem liggen de kleinere kosten door de energiebesparing die de gemaakte investeringen op termijn terugbetalen. Voorbeeld: een gezin kan door de maatregelen 40% op zijn energiefactuur besparen. In plaats van enkel de nog resterende 60% te betalen, blijft het gezin 80% betalen, het teveel betaalde 20% gaat naar de derde investeerder, als terugbetaling voor zijn initiële investering (en een winstmarge).

Wij hopen dat via afspraken met de sector, opleidingscentra, ... en overheid een globaal ambitieus plan uitgewerkt wordt. Dit plan moet ook instaan voor het vrijmaken van extra middelen, te voorzien in de opleiding van voldoende werkzoekenden zodat het aantal gekwalificeerde werknemers de verwachte stijgende vraag kan volgen en er netto werkgelegenheid gecreëerd wordt. Het plan moet er ook in voorzien, ondermeer via een verbetering van de werkvoorwaarden, bijkomende tewerkstelling aan te trekken.

Anderzijds moeten er afspraken gemaakt worden, zodat ongewenste gevolgen van het project vermeden worden, zoals prijsstijgingen van huur of gepresteerde werken. Ook voor het vastleggen van deze afspraken wil het ABVV zijn verantwoordelijkheid opnemen. Het zal dan ook een kwalitatief onderzoek verrichten binnen de doelgroep van de minstbesteden onder onze leden (werkzoekenden en gepensioneerden) over welke modaliteiten en aandachtspunten die centraal staan om de inzet van dit instrument te optimaliseren. In navolging van het Duitse initiatief hopen wij dan ook dat het project een voorbeeld wordt van een maatregel waarin de Kyoto-uitdaging aangewend wordt als een hefboom voor een duurzame ontwikkeling.

1 <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc05-1391.pdf>

MOBILITEIT: OP WEG NAAR DUURZAME MOBILITEIT

2

INLEIDING

De link tussen de groei van niet-duurzaam transport en de groei van het BBP is één van de meest zorgwekkende milieu- en sociale trends die de strategie voor duurzame ontwikkeling niet heeft kunnen ombuigen.

Oorzaken van het groeiende wegverkeer zijn onze manier van leven en de ontwikkeling van onze maatschappij én de nieuwe strategische beslissingen van ondernemingen om voorrang te geven aan flexibiliteit en strakke leveringschema's. Hierdoor worden de industriezones noodzakelijkerwijze dicht tegen de grote verkeersassen en ver van de woonplaatsen ingeplant. Dit veroorzaakt ernstige milieuproblemen (verkeersopstoppen, uitstoot van koolstofdioxide, uitstoot van micropartikels...) en grote problemen inzake veiligheid, ruimtelijke ordening...

De vakbonden buigen zich al geruime tijd over duurzame mobiliteit. Want werknemers voelen dagelijks de gevolgen van een slecht transportbeheer: tijdverlies, lagere levenskwaliteit en minder welzijn op het werk, hoger kostenplaatje, ongevallen, stress, moeilijkheden om privé-leven en professioneel leven te combineren, vervuiling van het landschap...

De vakbonden willen ook deelnemen aan het ontwikkelen van een mobiliteitspolitiek die leidt naar een daling van het brandstofverbruik en van de uitstoot van vervuilende stoffen.

Dit alles moet een gunstig effect hebben op het leefmilieu, op de gezondheid en de levenskwaliteit van de huidige en toekomstige generaties, zonder dat de economische efficiëntie er moet bij inboeten.

STANDPUNTEN

Het lijkt ons noodzakelijk dat iedereen gemobiliseerd wordt:

- om verloren tijd om te zetten in kwaliteitsvolle tijd,
- om ervoor te zorgen dat de noodzakelijke verplaatsingen kunnen plaatsvinden met respect voor het leefmilieu en voor de doelstellingen om de uitstoot van broeikasgassen te beperken,
- om de vervoergewoonten te veranderen zonder de ongelijkheid in mobiliteit te verscherpen (beschikbaarheid van kwaliteitsvolle alternatieven indien economische drukmiddelen zoals prijs en taksen gebruikt worden om het gebruik van een transportmiddel aan banden te leggen, respect voor de eisen inzake de werkorganisatie...),
- om onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen als energiebron af te bouwen en de voorraden voor de toekomstige generaties te vrijwaren.

Daarom vraagt het ABVV voorrang:

- voor de ontwikkeling van een gratis woon-werkvervoersysteem voor de werknemers (openbaar vervoer, carpooling, vervoer georganiseerd door de werkgever),
- voor nieuwe investeringen (die werkgelegenheid creëren) in infrastructuur en een kwaliteitsvol openbaar vervoer,
- voor een sterke verbetering in de bereikbaarheid van

de activiteitszones door een (verbeterde) ontsluiting via openbaar vervoer en/of collectief vervoer,

- aan het feit dat de integratie van de externe kosten in de prijs (via taksen) niet als gevolg heeft dat de minstbegunstigde sociale klassen minder toegang hebben tot mobiliteit,
- voor de ontwikkeling op regionaal en interregionaal niveau van vervoerplannen voor bedrijven en activiteitszones (industriezones, commerciële en vrijetijdzones in de stadsperiferie, wetenschapsparken, ziekenhuizen enz.) en voor maatregelen in ruimtelijke ordening die rekening houden met de mobiliteit,
- voor een debat over de ontwikkeling van een al omvattend mobiliteitssysteem welke de consument vlot toelaat alle vormen van openbaar vervoer, alsook systemen van autodelen, huurfietsen, taxi's of internationale treinen te gebruiken,
- voor werkgevers die hun werknemers een bedrijfswagen aanbieden, zij hen moeten laten kiezen tussen een wagen of een mobiliteitsbudget voor hetzelfde bedrag waarover men vrij kan beslissen,
- voor de definitie van een – ambitieus en duurzaam – nationaal mobiliteitsplan, uitgewerkt in overleg met de sociale gesprekspartners, meer bepaald aan de hand van de resultaten van de enquête over woon-werkverkeer en van de analyse van de CRB (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven). Dit nationaal mobiliteitsplan moet bindend zijn voor de overheden (gewestelijke en federale, elk volgens eigen bevoegdheid en mogelijkheden) en moet ook voorzien in ondersteuning van en/of engagementen voor intermodaal transport, bedrijfsvervoerplannen, mobiliteitsplannen per activiteitszone, uitbreiding van financiële ondersteuning ter aanmoediging van het fietsgebruik, een milieuvriendelijk bedrijfswagenpark, uitbouw van carsharing en carpooling, ...
- voor een wettelijke bepaling, waarbij bedrijven met meer dan 50 werknemers verplicht worden om mobiliteitsplannen uit te werken, wanneer blijkt dat de enquête over woon-werkverkeer in het betrokken bedrijf niet leidt tot een verbetering van het sociaal overleg inzake mobiliteit.

ACTIES EN PERSPECTIEVEN

De acties op het terrein zijn regionaal bepaald.

— Het Vlaams Gewest

Het Vlaams ABVV startte in 2004 een mobiliteitsproject (eind september 2005). Dit project bestaat uit de volgende actiepunten:

- Het schrijven van een vormingspakket voor vakbondsvormingsmedewerkers. Dit vormingspakket bevat verschillende vormingsscenario's (gaande van 1 dag tot 4 dagen vorming),
- Het schrijven van een militantenbrochure 'Mobiliteit' die complementair is aan het vormingspakket voor de vormingsmedewerkers,
- Het geven van militantenvormingen over mobiliteit.

Het Vlaams ABVV, samen met ABVV-Scheldeland, werkte mee aan het opstellen van het bedrijfsvervoerplan ter ontsluiting van het industrieterrein 'Skaldenpark' te Gentbrugge.

Volgende acties werden hiertoe ondernomen:

- Informeren en sensibiliseren van militanten (organiseren van enquêtes),
- Actieve participatie aan de stuurgroepen,
- Actief lobbyen op beleidsniveau tot uitvoering van het bedrijfsvervoerplan (luik openbaar vervoer).

De volgende informatie- en sensibiliseringsacties werden reeds uitgevoerd:

- Organisatie van een ludieke 'mobiliteitsactie' in samenwerking met het ABVV-Scheldeland (campagne sociale verkiezingen 2004) waarbij drie beleidsverantwoordelijken van het ABVV elk met een verschillend vervoermiddel (fiets, bus, auto) om het snelst op het industrieterrein 'Skaldenpark' probeerden aan te komen,
- Organiseren van militantenvergaderingen over de problematiek van bedrijfsvervoerplannen (dit gebeurde in twee ABVV-gewesten),
- Het voeren van een campagne gratis woon-werkverkeer in het kader van de nieuwe NMBS-regeling die stelt dat indien de werkgever 80% van het abonnement terugbetaalt, de overheid de resterende 20% betaalt, waardoor het voor de werknemer gratis wordt,
- Het ontwikkelen van een checklist voor militanten. Via deze checklist kunnen ze nagaan of hun bedrijf al dan niet 'mobiliteitsvriendelijk' is.

— Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het Brusselse ABVV mobiliseerde zich in een gemeenschappelijk vakbondsfront voor het uitwerken van een 'Sociaal mobiliteitspact voor Brussel', waarin vakbonden, werkgevers en de regering zich verenigden. Dit in 2002 geïnitieerd en onderhandeld akkoord zag bij gebrek aan de goedkeuring van de werkgevers nog steeds het daglicht niet.

De initiatieven die genomen werden in het kader van de uitvoering van het pact leidden echter wel tot verschillende opmerkelijke acties in de Brusselse regio.

Het Brusselse ABVV organiseerde bijvoorbeeld in gemeenschappelijk vakbondsfront de week van de mobiliteit 2003. Deze gebeurtenis stond in het licht van de vervoerpolitiek van de bedrijven.

In deze context neemt het deel aan:

- de ontwikkeling en verspreiding bij de vakbondsafgevaardigden en Brusselse werknemers van een toolbox op cd-rom waarop verschillende oplossingen voorgesteld worden i.v.m. mobiliteit en werkverkeer,
- de organisatie van seminars over de vervoerpolitiek van ondernemingen.

— De Waalse regio

Sinds 2002 probeert de Vakbondscel Mobiliteit van de FGTB (Waals ABVV) het sociaal overleg en de sociale onderhandelingen over het thema mobiliteit aan te zwengelen en de interventiemogelijkheden van de afgevaardigden over dit onderwerp te doen groeien.

Deze doelstellingen worden hoofdzakelijk gerealiseerd door sensibiliseringscampagnes (vorming, artikels in de vakbondspers, ontwikkeling van pedagogische instrumenten, website <http://www.cepag.be>, rubriek Mobiliteit, elektronische informatiebrief, brochures, helpdesk...) en door acties op het terrein.

Dit project wordt gesubsidieerd door de Waalse Regio (MET).

Momenteel concentreren de acties zich op de sensibilisering voor het thema mobiliteit. Dit gebeurt via vorming over:

- de economische, sociale en milieu-impact van mobiliteit,
- de uitdagingen omtrent mobiliteit in België en Wallonië,
- alternatieven voor alleenrijden,
- hulpmiddelen (diagnosewet, Vervoerplan voor Ondernemingen, Mobiliteitsplan voor Activiteitszones (PMZA), financiële tegemoetkomingen) en spelers in de Waalse Regio.

In dit kader werden brochures opgesteld (Mobiliteit: een uitdaging voor de vakbonden; Mobiliteitsplan voor Activiteitszones; Alternatieven voor alleenrijders). Zij kunnen gedownload worden op de site van het Cepag in de rubriek Mobiliteit.

De cel Mobiliteit van het FGTB neemt ieder jaar deel aan de Europese week voor mobiliteit.

RESULTATEN

De syndicale eisen spoorden de regering aan een wetmatig initiatief te nemen (programmawet van 8 april 2003, gepubliceerd op 17 april 2003) waarin twee doelstellingen geformuleerd werden:

- het stimuleren van het sociaal overleg in de bedrijven – vooral in de Ondernemingsraad – over het woon-werkverkeer, vertrekkend van een verplichte, regelmatige diagnose van de verplaatsingen in bedrijven van meer dan 100 werknemers,
- het centraliseren van deze diagnoses in een gegevensbank, zodat een algemeen overzicht kan verkregen worden en de initiatieven gecoördineerd kunnen worden.

Deze diagnose bevat:

- de organisatie van de werktijd,
- de opdeling van de werknemers in functie van hun woonplaats,
- de opdeling van de werknemers in functie van hun belangrijkste manier van vervoer,
- de toegankelijkheid tot de werkplaats,

- de maatregelen die al door de werkgever getroffen werden inzake mobiliteitsbeheer,
- de mobiliteitsproblemen specifiek aan de onderneming of de organisatie.

De wet geeft nieuwe bevoegdheden aan de Ondernemingsraad (OR). Deze worden trouwens expliciet vermeld in de wet van 1948, die de ruggengraat vormt van de Ondernemingsraad:

- 1° het hoofd van de onderneming moet de Ondernemingsraad (bij gebrek hieraan de Vakbondsafvaardiging en bij gebrek hieraan de werknemers) om de drie jaar op de hoogte brengen van de toestand van het woon-werkverkeer van de werknemers,
- 2° belangrijke veranderingen met significante impact op deze toestand moeten door de werkgever gemeld worden,
- 3° de Ondernemingsraad (de Vakbondsafvaardiging, de werknemers) geeft een advies binnen twee maanden na ontvangst en vóór de melding aan de federale vervoersdiensten.

In de openbare diensten, die onderworpen zijn aan de wet van 1974, wordt de diagnose meegedeeld aan het bevoegde overlegcomité, in de andere gevallen aan het bevoegde overlegorgaan. Het comité of het orgaan heeft vervolgens twee maanden om een advies te geven. Net als in de privé-sector worden ze eveneens op de hoogte gebracht van belangrijke veranderingen.

De nieuwe wet verplicht de bedrijfsleider niet een mobiliteitsplan op te stellen.

Maar door de afgevaardigden inspraak te geven in de verplichte bedrijfsdiagnose, maakt ze van mobiliteit een verplicht discussiepunt in de Ondernemingsraad of in het bevoegde orgaan voor de openbare diensten. Daarenboven heeft de verplichte diagnose als voordeel dat door een reeks objectieve gegevens een dialoog gestart of gevoed wordt tussen de overlegorganen. Hierdoor verhoogt de kans op concrete maatregelen.

De druk die het ABVV uitoefende, verplichtte de federale regering ertoe zich te engageren tot het steunen van de start van overlegcomités per geïntegreerde economische activiteitszone.

Zo konden mobiliteitsplannen opgesteld worden na rondetafelgesprekken tussen bedrijven van eenzelfde zone, vertegenwoordigers van de werknemers van deze bedrijven, lokale maatschappijen van openbaar vervoer en de lokale autoriteiten.

Onder syndicale druk heeft de regering sedert 2002 de patronale bijdrage in de prijs van het abonnement voor openbaar vervoer volledig fiscaal vrijgesteld (voor zover de werknemer geen reële beroepskosten inbrengt). Dit heeft tot doel de werkgever aan te sporen om tussen te komen in deze kosten en de werknemer aan te sporen om het openbaar vervoer te gebruiken. Het interprofessioneel akkoord (tussen vakbonden en werkgevers) van 2001-2002 bepaalt trouwens dat de kosten van de werkgever voor een minibus bestemd voor gemeenschappelijk vervoer fiscaal aftrekbaar zijn voor 120%.

Onder syndicale druk tenslotte genieten personeelsleden van de federale overheid, openbare instellingen en autonome openbare ondernemingen sinds 1 maart 2004 van gratis woon-werkverkeer. Deze maatregel werd op 1 januari 2005 uitgebreid naar de werknemers van de privé-sector.

Het systeem is eenvoudig:

- de werkgever moet een contract van derdebetalen afsluiten met de NMBS (Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen) om zijn werknemers te kunnen laten genieten van gratis woon-werkverkeer. Hij komt voor 80% tussen in de kosten. De staat neemt de overige 20% voor zijn rekening,
- de werkgever geeft een attest van dit contract aan zijn personeelsleden,
- met dit attest kan de werknemer in het station een treinticket krijgen.

PENDELFONDS IN HET VLAAMS GEWEST: HET STARTSCHOT IS GEGEVEN!

Minister Kathleen Van Brempt richtte het zogenaamde pendelfonds op. Hierdoor kunnen bedrijven voortaan subsidies aanvragen voor de financiering van hun duurzame mobiliteitsmaatregelen. Werkgevers hebben alvast een (kosten)argument minder om niet te onderhandelen over mobiliteit. De eerste oproep loopt van 1 maart tot 30 juni 2007.

Syndicaal belang:

Bedrijven die beschikken over syndicale overlegorganen mogen enkel zogenaamde 'overlegde' plannen indienen ter subsidiëring. De te nemen mobiliteitsmaatregelen moeten m.a.w. besproken zijn op de Ondernemingsraad en/of het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk. Het pendelfonds kan dus een syndicale hefboom zijn om mobiliteit op de agenda van het sociaal overleg te brengen.

Welke rol voor ABVV-militanten?

De verantwoordelijkheid voor het indienen van de projecten ligt volledig bij de werkgever. Dit betekent echter niet dat de vakbonden geen rol te vervullen hebben. Mogelijke vakbondsinitiatieven zijn:

- Het bestaan van het pendelfonds agenderen op de OR of het Comité zodat overleg over mobiliteit kan opgestart worden.
- Vanuit de OR of het Comité kunnen de mobiliteitsmaatregelen 'gestuurd' worden zodat de kans op subsidies vergroot. Zo krijgt het project pluspunten indien er een (mobiliteit) CAO afgesloten is of indien er mobiliteitsmaatregelen opgenomen zijn in het arbeidsreglement.
- Het Vlaams ABVV op de hoogte brengen van het ingediende subsidiedossier. De beoordeling van de projecten gebeurt bovendien door een paritaire commissie waarin ook het Vlaams ABVV zetelt (samen met de andere vakbonden en de Vlaamse werkgeversorganisaties).

Meer info?

<http://www.mobieltvlaanderen.be/pendelfonds>

VOORUITZICHTEN

Vanaf september 2005 start het **Vlaams ABVV** met een nieuw mobiliteitsproject (in het kader van ESF). De volgende acties zijn hierin opgenomen:

- ontwikkelen van een rubriek 'mobiliteit' op de website van het Vlaams ABVV (www.vlaamsabvv.be),
- artikels in De Nieuwe Werker (ledenblad),
- campagne over de wet Durant (diagnostiek van het woon-werkverkeer),
- opstellen van een draaiboek: 'Hoe syndicaal werken rond de ontsluiting van een industrieterrein',
- organiseren van een kadervorming voor vormings-medewerkers over het thema mobiliteit,
- campagne gratis woon-werkverkeer (bekend maken van de goedkope abonnementen bij de Lijn en de NMBS inzake woon-werkverkeer).

De cel Mobiliteit van het **Waaals ABVV** volgt de vier Mobiliteitsplannen voor Activiteitszones die momenteel in de Waalse Regio ontwikkeld worden (Namen, Sart-Tilman, luchthaven van Gosselies, Nijvel-Zuid). In deze zones worden lokale acties ondernomen met de betrokken syndicale afgevaardigden (uitdelen van pamfletten, informatie- en sensibiliseringssessies, opvolging van enquêtes). De cel houdt de afgevaardigden via haar website op de hoogte van de vordering van de plannen.

In het kader van de onderhandelingen over het nieuwe beheerscontract met de Maatschappij voor Intercommunale Vervoer van Brussel, de MIVB, neemt het Brussels ABVV ook deel aan de ontwikkeling van een actieplan voor duurzame ontwikkeling. Dit plan heeft twee doelstellingen:

- de controle over de milieu-impact van haar activiteiten,
- de sociale verantwoordelijkheid inzake human resources management, maatschappelijke rol en economische ontwikkeling.

Het **Brussels ABVV** eist trouwens een wettelijk kader voor Brussel voor de verplaatsingsplannen voor bedrijven van meer dan 50 werknemers.

Op **federaal interprofessioneel niveau** probeert het ABVV bij de volgende onderhandelingen over een interprofessioneel akkoord een collectieve arbeidsovereenkomst (CAO 19) zodanig aan te passen dat de financiële tussenkomst van de werkgever van 100% in de prijs van het openbaar vervoer veralgemeend wordt en dit voor om het even welke afstand tussen woon- en werkplaats. Dit zou als gevolg hebben dat de drempel van 5 km, waaronder de werkgever niet moet tussenkomen in de vervoerskosten, wordt opgeheven.

Het zal tevens kwalitatieve amendementen op de komende driejaarlijkse federale diagnose indienen ter verrijking van de discussie in de overlegorganen van de betrokken ondernemingen. Het is de bedoeling verder te gaan door op termijn de uitwerking van met de vakbonden overlegde mobiliteitsplannen verplicht te maken.

Binnenkort leggen de federale regering en de gewestregeringen een voorproject van een nationaal mobiliteitsplan ter goedkeuring voor aan de vakbonden (via de sociale overlegorganen en de adviesorganen). Het ABVV zal zijn mening geven over dit voorproject zodat de kans verhoogt om op elk beleidsniveau te evolueren naar een duurzame mobiliteitspolitiek zoals het ABVV die ziet.

INDUSTRIE

3

SITUERING

De industrie is een belangrijke doelgroep in het klimaatbeleid. Ze is verantwoordelijk voor een aanzienlijk aandeel van de broeikasgasemissies, zowel van CO₂ als van andere broeikasgassen. In de aanpak van het klimaatprobleem neemt het beleid t.a.v. de industrie dan ook een belangrijke plaats in. Het spreekt vanzelf dat dit ook voor de vakbonden een essentieel aandachtspunt vormt van hun klimaatplan. De relatie tussen tewerkstelling en klimaatmaatregelen (zowel in positieve als in mogelijk negatieve zin) stelt zich immers zeer direct wanneer klimaatmaatregelen worden opgelegd aan bedrijven en sectoren. Innovatieve bedrijven, die vooruitkijken als het aankomt op energie-efficiëntie en emissiebeperking, zijn voor ons een noodzakelijke voorwaarde om de kwalitatieve concurrentiepositie én dus de duurzaamheid van onze tewerkstelling, te waarborgen. Zowel t.a.v. het overheidsbeleid als op het ondernemingsvlak ijveren wij dus voor ondernemingen die investeren in energie-efficiëntie.

In België is het industrieel beleid een materie van de Gewesten. Vlaanderen, Brussel en Wallonië hebben natuurlijk niet dezelfde industriële structuren en leggen dus bij dat beleid hun eigen accenten; dat geldt ook voor het klimaatbeleid t.a.v. de industrie.

In wat volgt overlopen we onze syndicale aanpak voor wat betreft Vlaanderen en Wallonië. Meer in het bijzonder bespreken we de overeenkomsten inzake energie-efficiëntie die in beide gewesten met de industrie werden afgesloten.

— Vlaanderen

> Inleiding

De uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen kwam in 2005 uit op 89,4 Mton CO₂-equivalenten, of 5,9 Mton CO₂-eq boven de Kyoto-doelstelling (doel 2008-2012) voor Vlaanderen. Daarmee werd de stabilisatiedoelstelling uit het Milieubeleidsplan 2003-2007 (MINA-plan 3) voor 2005 ten opzichte van 1990 niet gehaald. De stijging ten opzichte van 1990 staat haaks op de reductieverplichting en is bijna volledig te wijten aan de toegenomen uitstoot van CO₂: +12 % in de periode 1990-2005. Het stijgend verloop uit de jaren '90 is ondertussen wat afgevlakt, maar de noodzakelijke sterke daling blijft voorlopig uit. Door de afname van de uitstoot van CH₄, N₂O en F-gassen (verzamelnaam voor HFK's, PFK's en SF₆) is het relatieve aandeel van CO₂ in 2005 zelfs opgelopen tot 85 %. In 2005 was meer dan 83% van de broeikasgasuitstoot een direct gevolg van (fossiel) energiegebruik.

En hoewel de broeikasgasintensiteit van de industrie de afgelopen jaren is afgenomen, blijft zij wel een zeer grote energievreter. Het totaal energetisch energiegebruik in de industrie lag in 2005 27,5 % hoger dan in 1990. Om het energiegebruik (en de CO₂-uitstoot die

hiermee samenhangt) van de industriële sectoren (en van de energiesector) terug te dringen, zijn heel wat beleidsinstrumenten op de sporen gezet.

Verhandelbare emissierechten

In 2003 lanceerde de **Europese Unie de Europese richtlijn verhandelbare emissierechten** (richtlijn VER) voor bedrijven met verbrandingsinstallaties van 20 megawatt (veelal elektriciteitscentrales) en bepaalde groepen energie-intensieve bedrijven, zoals de sectoren ijzer, staal, glas, papier, olieraffinage en keramiek. De Europese emissiehandel laat energie-intensieve bedrijven toe hun broeikasgasuitstoot te verminderen op een kostenefficiënte manier. Bedrijven die tegen een goedkopere kost hun uitstoot kunnen verminderen, hebben er baat bij dat te doen. Ze kunnen hun rechten te koop aanbieden aan bedrijven die het moeilijker hebben om hun uitstoot te verminderen.

De Europese emissiehandel is in een eerste stadium enkel van toepassing op de uitstoot van CO₂ en verloopt in verschillende fases.

Voor het Belgische en Vlaamse klimaatbeleid is de emissiehandel van groot belang, aangezien meer dan 40% van de Belgische emissies van installaties komt die moeten deelnemen aan de emissiehandel. De toewijzing van emissierechten aan deze installaties gebeurt via een toewijzingsplan (dat voor België uit vier onderdelen bestaat: een federaal deel en een Vlaams, Brussels en Waals toewijzingsplan). De richtlijn legt de regels voor de verdeling van de rechten vast. De toewijzing aan individuele installaties moet gebeuren volgens objectieve, niet discriminerende regels. In Vlaanderen geldt het energieplan dat opgemaakt wordt in het kader van het benchmarkingconvenant (zie verder) als basis voor de toewijzing van CO₂-emissierechten aan de industriële installaties die onder de richtlijn vallen.

REG-decreet

De basis voor het Vlaams beleid ter vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, het bevorderen van rationeel energiegebruik en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen en de toepassing van de flexibiliteitsmechanismen van het Kyoto-protocol, werd gelegd in het REG-decreet. Het REG-decreet legt onder andere de basis voor het opmaken van energiebeleidsovereenkomsten tussen de overheid en één of meer (organisaties van) ondernemingen.

Besluit Energieplanning

Het Vlaams Besluit Energieplanning (BEP) regelt de verdere invulling van het REG-decreet voor de energie-intensieve vestigingen. Bestaande installaties met een energieverbruik groter dan 0,5 PJ werden al verplicht om een energieplan te maken tegen 1 januari 2005. Zij moeten ten laatste tegen 2007 alle rendabele maatregelen nemen die de energie-efficiëntie verhogen. De middelgrote bestaande vestigingen met een energiegebruik tussen de 0,1 en de 0,5 PJ worden slechts verplicht om bij de hervergunning een energiestudie of een energieplan voor te leggen. De energiestudies en -plannen worden opgemaakt door een onafhankelijke energiedeskundige en moeten om de vier jaar geactu-

aliseerd worden. Alle rendabele investeringen dienen ten laatste 3 jaar na de toekenning van de milieuvregunning of de actualisatie van het energieplan uitgevoerd te zijn.

De energieconvenanten

Energieconvenanten zijn overeenkomsten die energie-intensieve bedrijven op vrijwillige basis kunnen afsluiten met de Vlaamse overheid met de bedoeling energie-efficiënter te worden. Het auditconvenant is bedoeld voor de groep bedrijven die tussen 0,1 en 0,5 PJ primaire energie per jaar verbruiken en die niet moeten meedoen aan de Europese emissiehandel. Voor bedrijven die 0,5 PJ of meer verbruiken én de bedrijven die vallen onder de Europese emissiehandel is er het benchmarkingconvenant. Bedrijven die vallen onder het toepassingsgebied van het BEP kunnen toetreden tot één van de energieconvenanten en voldoen dan automatisch aan de voorwaarden van het BEP. Ook bij een energieconvenant moet het bedrijf een energieplan opstellen.

Het benchmarkingconvenant

De Vlaamse overheid besloot de energie-intensieve bedrijven geen absoluut uitstootplafond op te leggen, om hun groeikansen niet te belemmeren. Eind 2002 werd een energiebeleidsovereenkomst voor de grote energie-intensieve ondernemingen op de sporen gezet: het **benchmarkingconvenant**. Deze convenanten zijn vrijwillige akkoorden tussen telkens één bedrijf en de Vlaamse overheid, waarin het bedrijf er zich toe verbindt om, via een bepaald gefaseerd traject, tegenover vergelijkbare processen, de wereldtop inzake energie-efficiëntie te behalen en die ook te behouden. Na een aanvankelijke lauwe reactie van het bedrijfsleven kende het instrument in 2004 een grote bloei, toen duidelijk werd dat de Vlaamse toewijzing van **verhandelbare (CO₂) emissierechten** (in het kader van de richtlijn VER) zou gekoppeld worden aan de engagementen die bedrijven zich in het convenant oplegden.

Het auditconvenant

Het auditconvenant werd in 2005 in het leven geroepen. Het moet de middelgrote energie-intensieve bedrijven helpen om energie-efficiënter te worden. In ruil voor hun engagement stelt de Vlaamse overheid de toetreders vrij van bijkomende maatregelen inzake energie en CO₂-besparing en geeft ze hen voorrang op de Vlaamse steun tot bevordering van energie-efficiëntie. Gedeeltelijke vrijstellingen gelden dan weer voor groene stroomverplichtingen voor de levering van elektriciteit en voor de federale bijdrage op elektriciteit. Eens toegetreden tot het convenant, kregen de bedrijven een jaar de tijd om een energie-audit te laten uitvoeren. De audit dient als basis voor de opmaak van het energieplan, een document dat gedurende 4 jaar als leidraad moet dienen bij de implementatie van de rendabele energie-efficiënte maatregelen.

> Standpunt

Ontwerp van (Vlaams) toewijzingsplan 2008-2012

Tegen het eind van de periode 2008-2012 mag de totale jaarlijkse uitstoot aan broeikasgassen in Vlaanderen nog maximaal 83,4 miljoen ton bedragen.

Het ontwerp van toewijzingsplan legt hiervan voor de periode 2008-2012 jaarlijks gemiddeld reeds een aanzienlijk deel vast, namelijk 38,5 miljoen ton.

Bij de beoordeling van dit plan stelden we ons de vraag of het niet zal resulteren in het opleggen van onrechtvaardige (en alvast ook minder kostenefficiënte) lasten aan de andere sectoren in de economie en de samenleving in haar geheel. We klaagden dan ook aan dat de regering eerst het toewijzingsplan voorlegde, en op die wijze een aantal bedrijven en sectoren op voorhand 'bediende' van emissierechten, nog voordat we een totaalbeeld hadden van de inspanningen die van de andere sectoren in de economie en de samenleving zouden gevraagd worden. De term 'voorafname' is hier dan ook niet misplaatst.

Op 16 januari 2007 zei de Europese Commissie dat het door België voorgestelde pakket van 63,328 Mton emissierechten voor de Belgische bedrijven zou moeten beperkt worden tot 58,508 Mton. Dit komt overeen met een daling van ongeveer 7,6%.

Het benchmarkingconvenant: ja, maar...

Het ABVV heeft in 2002 het benchmarkingconvenant aanvaard en verwelkomd als één van de instrumenten die kunnen bijdragen tot het halen van de Vlaamse Kyoto-doelstellingen en de innovatie in de ondernemingen kunnen stimuleren. Via dit instrument wordt immers de waarborg voorzien dat bepaalde bedrijven die sterk aan buitenlandse concurrentie blootstaan ook in de toekomst kunnen blijven groeien. Ook wordt rekening gehouden met de inspanningen uit het verleden. Maar we stelden ook voorwaarden aan de toepassing van het convenant. We erkennen de nood aan groei, maar dit mag niet ten koste gaan van andere sectoren in de samenleving.

Voor wat hoort wat: dat moet kunnen, maar de liefde moet van twee kanten komen

De Vlaamse overheid verbindt zich via het convenant om aan ondertekenende bedrijven geen bijkomende verplichtingen in te voeren op het vlak van energiegebruik en CO₂-emissies. Het ABVV verzet zich niet a priori tegen de tegenprestaties, maar waarschuwt er wel voor dat het Vlaamse beleid de marges voor het federale beleid niet vooraf mag ondergraven.

Bovendien: hoe gaat men na of de bedrijven voldoen aan de voorwaarden van het convenant? De doelstellingen zijn niet in concrete cijfers vastgelegd. De effectiviteit van het convenant (en dus ook de mate waarin de tegenprestaties vanwege de overheid gerechtvaardigd zijn) is sterk afhankelijk van de gebruikte methode om de (afstand tot) de wereldtop (en dus de nog te leve-

ren inspanningen) te bepalen. In dat verband zitten we met vragen, bovendien moeten we vaststellen dat de eerste resultaten niet beantwoorden aan de verwachtingen. Men voorspelt dat de energie-efficiëntie tegen 2012 met 7,8% zal zijn verbeterd, maar dat de uitstoot van CO₂ met ongeveer 10% zal toenemen (omwille van de toename van de productie).

We vragen ons dus af of de minderinkomsten en de extra uitgaven die gepaard gaan met het convenant wel opwegen tegen de verwezenlijkte reducties. Is het convenant een effectieve prikkel om ondernemingen daadwerkelijk aan te zetten tot investeringen inzake energiebesparing, in het bijzonder als je de vergelijking maakt met de maatregelen die ze zouden nemen ten gevolge van de stijgende energieprijzen?

Innovatie in het milieubeleid moet worden aangemoedigd

Ondernemingen moeten gestimuleerd worden om oplossingen te bedenken voor de milieudruk die ze veroorzaken. Het systeem van verhandelbare emissierechten kan in dat verband een effectief instrument zijn, op voorwaarde dat omzichtig wordt omgesprongen met de toewijzing van emissierechten. En daar knelt het schoentje wel een beetje. Door de ongelukkige afstemming van de timing van het benchmarkingconvenant met de tijdslimieten die vooropgesteld werden door de richtlijn over verhandelbare emissierechten, moet de Vlaamse overheid voor het opstellen van het toewijzingsplan 2008-2012 (opnieuw) beroep doen op de energieplannen die zijn opgesteld in 2004. Het is duidelijk dat bedrijven daardoor meer emissierechten zullen krijgen dan ze volgens hun geactualiseerde energieplannen van 2008 nodig hebben, wat er op zijn beurt zal toe leiden dat de prikkel om te investeren in energiebesparende technologie wordt afgezwakt.

Een gebrek aan doorzichtigheid en democratische controle

Het ABVV was ook van bij het begin bekommerd om de (on)doorzichtigheid en de informatieverstrekking over de werking van het convenant. Het gebrek aan doorzichtigheid situeert zich op twee niveaus: (1) dat van de werking van het convenant als geheel en (2) het ondernemingsniveau. Op ondernemingsniveau stellen we vast dat de energieplannen wel ter inzage liggen van de afgevaardigden. Maar, als je de regelgeving eng interpreteert, dan is de bedrijfsleiding niet verplicht de benchmarkstudie ter beschikking te stellen. Deze studies bevatten nochtans strategische informatie over de prestaties van de verschillende installaties binnen de vestiging; ze bieden daarom een beter zicht op het werkelijke reductiepotentieel dan de energieplannen, die wel de maatregelen opsommen die bedrijven moeten nemen opdat de vestiging in zijn geheel de wereldtop zou halen. Het ABVV is van mening dat de benchmarkstudie volgens de geest van het REG-decreet en van de informatierechten die in de codex over het welzijn op het werk en Vlarem II zijn ingeschreven, ter beschikking zou moeten zijn van de leden van het CPBW en de OR.

Onze bedenkingen bij het auditconvenant

Anno 2007 is het moeilijk om uitspraken te doen over het effect van het auditconvenant op het toekomstige energieverbruik en de CO₂-emissies. De convenantbedrijven zijn nog maar net begonnen aan hun eerste investeringsgolf. We denken wel dat de voorspelde vermindering van de uitstootvermindering met 674 kiloton per jaar niet gegarandeerd is. Verder zijn we van oordeel dat de inspanningen die van de ondernemingen worden gevraagd vrij beperkt zijn, en niet opwegen tegen de voordelen voor het bedrijfsleven.

> Syndicale werking

178 bedrijven zijn toegetreden tot het benchmarkingconvenant. 228 bedrijven ondertekenden het auditconvenant. In een aantal is er terzake een goede syndicale opvolging, maar die is zeker niet algemeen. Er blijft dus werk aan de winkel om onze afgevaardigden te ondersteunen bij hun syndicale aanpak.

Ten aanzien van het benchmarkingconvenant hebben we de voorbije jaren op verschillende vlakken syndicaal werk verricht.

Ten aanzien van de Vlaamse overheid blijven we de zwakke punten in het convenant aan de kaak stellen. Met de steun en info van onze afgevaardigden in de convenantbedrijven geven we aan dat de methode niet sluitend is, en dat het blijkbaar mogelijk is om het label 'wereldtop' te geven aan bedrijven met afdelingen waar nog manifest heel wat rendabele energie-efficiëntieverbeteringen mogelijk zijn.

Samen met de centrales proberen we de afgevaardigden en militanten die werken in convenantbedrijven maximaal te ondersteunen om hun syndicale controletaak goed te kunnen uitvoeren. We kunnen hierbij steunen op een uitbreiding van de syndicale informatierechten m.b.t. energie in de Vlaamse wetgeving. Inzake de inhoud en methode van het benchmarkingconvenant, én inzake de syndicale inforechten en de aanpak van het overleg terzake in de bedrijven, zijn vormingsmodules uitgewerkt en vormingen gegeven in meerdere sectoren en op het interprofessioneel vlak. We hebben in samenwerking met het Waals ABVV en de Algemene Centrale van het ABVV een enquête uitgevoerd bij afgevaardigden uit benchmarkingbedrijven om ons ondersteuningsaanbod te optimaliseren. De vzw Arbeid en Milieu ontwikkelde eveneens heel wat ondersteunend materiaal voor de afgevaardigden uit de energie-intensieve ondernemingen. Voor meer informatie over hun recente publicaties over het klimaatbeleid, het benchmarkingconvenant en het auditconvenant verwijzen we je graag door naar www.a-m.be.

— Wallonië

> Inleiding

Sectorakkoorden zijn één van de middelen die de Waalse regio gebruikt om bedrijven in Wallonië aan te sporen een investeringsprogramma te volgen dat hun specifieke broeikasgasuitstoot beperkt en hun energie-efficiëntie verbetert tegen 2010.

Elk akkoord heeft de vorm van een 'partnership'-conventie op vrijwillige basis tussen de regio en een orgaan dat representatief is voor een geheel van de verdragsluitende bedrijven. De representativiteit van het orgaan is gebaseerd op het geschreven mandaat dat elk verdragsluitend bedrijf gegeven heeft om het bedrijf te engageren in het akkoord.

Belangrijk is dat hoewel de ondertekenende organen sectorfederaties zijn, ze dus bedrijven kunnen vertegenwoordigen die geen lid zijn.

Daartegenover krijgen de deelnemende bedrijven en federaties financiële voordelen van de Waalse regio, onder andere subsidies voor het uitvoeren van voorafgaande energie-audits en het opstarten van een energieboekhouding of nog de vrijstelling van een deel van de groene-stroomcertificaten. Ze krijgen ook de garantie dat de regio het principe van een vrijstelling van een toekomstige CO₂-energietaks – indien die er op Europees en federaal niveau zou komen – in hun voordeel zal verdedigen.

Sinds 2001 tekenden verschillende federaties, die meer dan 150 Waalse bedrijven met hoge energieconsumptie vertegenwoordigden, een sectorakkoord. Ook andere sectoren ondertekenden de intentieverklaring waarmee ze hun bereidheid toonden om over een sectorakkoord te onderhandelen.

Het tot stand komen van de sectorakkoorden gebeurt in vijf grote stappen:

- ondertekening van een intentieverklaring met de sectorfederatie die de bedrijven vertegenwoordigt die onderhandelingen willen opstarten;
- uitvoeren van energie-audits in deze bedrijven en voorbereiden in elk van deze bedrijven van plannen voor de reductie van specifieke CO₂-uitstoot en/of de verbetering van energie-efficiëntie;
- uitwerken van het sectorakkoord waarin de doelstellingen van de sector in cijfers neergeschreven zijn;
- uitvoering van het plan in de bedrijven met jaarlijkse rapportering van de door een revisor bekrachtigde prestaties;
- controle van de follow-up van het sectorakkoord door een bestuurscomité dat paritair samengesteld is uit vertegenwoordigers van de regio en van de federatie.

> Vakbondsstandpunten

- 1 De sectorakkoorden werden gesloten om de uitstoot van broeikasgassen toegewezen aan de Waalse regio met 7,5% te beperken. Dit gebeurt in het kader van de uitvoering van het Kyoto-protocol. De sectorakkoorden hebben momenteel echter alleen betrekking op de CO₂-uitstoot en drukken de sector-doelstellingen uit in termen van vermindering van uitgestoten hoeveelheid per geproduceerde eenheid (specifieke uitstoot). Dit heeft als gevolg dat een sector in expansie zijn uitstoot zou kunnen verhogen, zonder de doelstelling die hem door het akkoord toegewezen werd, in gevaar te brengen. Het lijkt dus onvoorzichtig dat de regio geen bijkomende eisen oplegt aan de verdragsluitende bedrijven en dus meer zou doen dan de internationale en Europese richtlijnen voorschrijven. Hetzelfde geldt voor het engagement van de regio om bij de federale en Europese autoriteiten het principe van de vrijstelling van elke CO₂-energietaks van de verdragsluitende bedrijven te verdedigen, voor zover ze kunnen aantonen dat de einddoelstellingen van het sectorakkoord bereikt werden. Voorts kan dit engagement ook concurrentievervalsing voor de niet-verdragsluitende bedrijven verweten worden, en ook sociale ongelijkheid in de hand werken omdat het grootste deel van de lasten van de te nemen maatregelen afgewenteld wordt op de gezinnen.
- 2 Elk sectorakkoord wordt onderhandeld als een contract met voorwaarden die aanvaardbaar zijn voor alle partijen. De vertrouwelijkheid van de informatie is één van de sleutelvoorwaarden die de bedrijven geopperd hebben. De individuele actieplannen die de bedrijven moeten rapporteren aan hun federatie worden dus niet openbaar waardoor geen strategisch belangrijke informatie, zelfs niet over de federatie, onthuld kan worden. De verificateur die voor het bestuurscomité de informatie die de bedrijven levert controleert, moet deze dus ook strikt vertrouwelijk behandelen. Dit wordt uitgebreid naar de actieplannen van de sector en naar het jaarrapport van elke federatie, dat als basis geldt voor de evaluatie en de follow-up van de akkoorden. Men kan zich de vraag stellen hoe de overheid en het Waalse parlement bij een dergelijke geheimhouding een efficiënte controle kunnen uitoefenen op het correcte verloop van de akkoorden en het gebruik van het geld van de belastingbetaler dat erin geïnvesteerd wordt.
- 3 De werknemers zijn de eerste betrokkenen bij het opstellen en uitvoeren van de individuele actieplannen van de verdragsluitende bedrijven. Ze zijn ook de best geplaatst om iedere dag op het terrein te controleren of de doelstellingen die voor hun bedrijf opgelegd zijn, ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. Voor het ABVV kunnen de overlegorganen van

de bedrijven (Ondernemingsraad, Comité voor Preventie en Bescherming op de Werkplaats) of bij gebrek hieraan, de Vakbondsafvaardiging, deelnemen aan de controle.

- 4 Het bestuurscomité dat het akkoord moet opvolgen is het tweede orgaan dat een efficiënte controle moet kunnen uitvoeren om het akkoord in de juiste richting te sturen en de betrouwbaarheid, van de aan de betrokken Waalse adviesraden door te geven gegevens, te kunnen garanderen. Het feit dat het comité verplicht wordt een advies te formuleren over de sectorpolitiek inzake energie-efficiëntie en vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, betekent eigenlijk dat het comité zich begeeft op een bevoegdheidsdomein van de CESRW (Conseil Economique et Social de la Région wallonne). Daarom menen wij dat de sociale gesprekspartners, vertegenwoordigd in de CESRW, moeten deelnemen aan de vergaderingen van het bestuurscomité in alle opdrachten die het dagelijks beheer van het akkoord overschrijden.

> Vooruitzichten

Uit een eerste rapport over de uitvoering van de lopende sectorconvenanten dat begin 2006 in de CESRW en de CWEDD voorgesteld werd, bleek dat alle sectoren hun doelstellingen halverwege het akkoord gehaald hebben en dat sommige sectoren (zoals de melkerijen en de voedingsmiddelenindustrie) ze zelfs overschreden hebben. Een aantal factoren verklaren die situatie:

- de ondernemingen zijn in de projecten beginnen te investeren nog voor het convenant ondertekend werd;
- de stijgende energiekosten hebben energiebesparende investeringen versneld. Heel wat ondernemingen realiseerden projecten die door de audits als niet rendabel bestempeld werden en/of niet als dusdanig erkend werden;
- de initieel vastgelegde doelstellingen waren weinig ambitieus.

Wat het effect op de CO₂-uitstoot betreft, kon dankzij de sectorconvenanten de uitstoot van om en bij de 1,2 miljoen ton CO₂ per jaar vermeden worden, wat overeenkomt met ongeveer 10% van de industriële CO₂-uitstoot (exclusief de processgelieerde CO₂-uitstoot).

Bij de voorstelling van het rapport werd trouwens bevestigd dat de ondernemingen weigerachtig staan tegenover het bekendmaken van gedetailleerde informatie over de uitvoering van die akkoorden. Het ABVV blijft dit aanklagen en weigert zich uit te spreken over nieuwe ontwerpconvenanten zolang er geen transparanter opvolgingsmechanisme voor een correcte evaluatie uitgewerkt wordt. Dit punt is des te belangrijker omdat blijkt dat ook de informatie van de werknemers in de ondernemingen die een sectorconvenant getekend hebben, gebrekkig blijft. In 2006 werd ten behoeve van de afgevaardigden uit de metaalsector een vormingscyclus ontwikkeld. Het is de bedoeling die cyclus uit te breiden tot de andere sectoren die een convenant getekend hebben.

SYNDICALE BEDRIJFSWERKING M.B.T. ENERGIE EN KLIMAAT

4

SITUERING

Energiebeleid wordt meer en meer een zeer strategisch element in de bedrijfsvoering. Dit heeft alles te maken met de energiekosten en met de verplichtingen die in het kader van de Kyoto-doelstelling aan bedrijven worden opgelegd.

Zo zijn momenteel bijna 180 Vlaamse bedrijven getreden tot de energie-benchmarkingconvenant, waarin ze beloven de nodige investeringen te doen om hun energie-efficiëntie op te tillen tot het niveau van de wereldtop in hun sector. Van het voldoen aan die convenant hangt ook af of de bedrijven van de overheid voldoende emissierechten kunnen krijgen in het systeem van handelbare emissierechten.

Ook in Wallonië hebben een aantal sectoren met de Waalse overheid sectorconvenanten afgesloten, waarin ze zich verbinden tot een doorlichting van hun sector op het vlak van energie-efficiëntie en het nemen van efficiëntieverhogende maatregelen.

SYNDICAAL STANDPUNT

Bedrijven moeten dus moderniseren: hun energie-efficiëntie moet omhoog. Goed voor het klimaat, maar ook belangrijk voor de werkgelegenheid: performante bedrijven betekenen een verankering van jobs. Redenen genoeg dus om het energiebeleid van bedrijven ook syndicaal, op het vlak van dat bedrijf, mee te bewaken. De syndicale informatierechten betreffende energie op het niveau van de onderneming zijn echter beperkt, en dus worden werknemersdelegaties vaak enkel geïnformeerd wanneer het de directie past... of helemaal niet. Daarom hebben de vakbonden er steeds op aangedrongen om meer betrokken te worden bij het energiebeleid van de onderneming, en daar ook wettelijk verankerde rechten voor te krijgen. Net als met de syndicale informatie rond het bedrijfsmilieubeleid stellen we immers vast dat het niet vanzelf in orde komt, en dat een goede omschrijving van welbepaalde syndicale rechten in de wetgeving alvast een hulpmiddel kan zijn om informatie af te dwingen.

Tot voor kort konden onze afgevaardigden alleen aan de slag met zeer algemene en soms vage bepalingen omtrent de informatieplichten aan de Ondernemingsraad (bvb. in de jaarrekening, inzake de kosten; en bij de jaarlijkse informatie, inzake de voorgenomen investeringen). In het Comité voor Preventie en Bescherming konden ze steunen op de algemene bepalingen inzake informatierechten m.b.t. het door de onderneming gevoerde milieubeleid.

In de praktijk bleek het niet evident om in de Ondernemingsraden en Comité's Preventie en Bescherming het klimaatbeleid van het bedrijf op de agenda te zetten. In een aantal (vooral grote) bedrijven in bepaalde sectoren (bvb. de chemie- en de staalsector) lukte dit wél, maar over het algemeen is er bij de bedrijfsleiding weinig animo om over hun klimaatinspanningen aan de vakbonden informatie te verstrekken. Ook bleek er bij heel wat afgevaardigden een tekort aan informatie en deskundigheid om te debat te kunnen aangaan.

We volgden dus een dubbele strategie:

- een versterkte inspanning t.a.v. informatie en vorming over klimaat (zie andere fiche),
- we drongen aan op duidelijke energie-informatierechten voor de vakbondsvertegenwoordigers, op te nemen in de wetgeving m.b.t. CPBW en Ondernemingsraad.

RESULTATEN

Onze lobbyen voor een wetgevend initiatief had succes. Onder de impuls van toenmalig Vlaams Energieminister Bossuyt werden syndicale informatierechten m.b.t. energie in de Vlaamse wetgeving ingeschreven. Dit gebeurde in het zgn. REG-decreet, dat sinds april 2004 het wettelijke kader vormt voor het Vlaams energiebeleid op het gebied van de vermindering van de CO₂-uitstoot. In dat decreet is een paragraaf opgenomen die voor het eerst syndicale info- en adviesrechten met betrekking tot energie garandeert. Voortaan moeten alle bedrijven die een energieplan en energiestudie moeten opmaken (deze laatste verplichting is opgenomen in het Vlaams Energieplanningsbesluit), de vakbonden hierover informeren via hun afgevaardigden in OR en CPBW. Het gaat om een 500-tal bedrijven, met inbegrip van de bedrijven die deelnemen aan het Vlaamse benchmarkingconvenant.

Het artikel 17 § 5 van het REG-decreet stelt namelijk: *de energiedeskundige die de energiestudies en de energieplannen van de bedrijven opstelt, moet deze tegelijkertijd ter beschikking stellen van de Ondernemingsraad en het Comité voor Preventie en Bescherming; of bij ontstentenis van deze organen aan de Vakbondsafvaardiging.*

VOORUITZICHTEN

Wetgeving is één zaak, maar de praktijk is er nog een andere.

Hoewel alle 178 convenantbedrijven (waaronder bvb. alle grote Vlaamse chemie- en metaalbedrijven) reeds een energiestudie en bijhorend energieplan hebben gemaakt, weten we dat niet in alle betrokken bedrijven de informatiedoorstroming even vlot gebeurt. Verschillende knelpunten en/of aandachtspunten zijn dus nog aan te pakken:

- De energieplannen liggen wel ter inzage van de afgevaardigden. Maar, als je de regelgeving eng interpreteert, dan is de bedrijfsleiding niet verplicht de benchmarkstudie ter beschikking te stellen. Deze studies bevatten nochtans strategische informatie over de prestaties van de verschillende installaties binnen de vestiging; ze bieden daarom een beter zicht op het werkelijke reductiepotentieel dan de energieplannen, die wel de maatregelen opsommen die bedrijven moeten nemen opdat de vestiging in zijn geheel de wereldtop zou halen. Het ABVV is van

mening dat de benchmarkstudie volgens de geest van het REG-decreet en van de informatierechten die in de codex over het welzijn op het werk en Vlaarem II zijn ingeschreven, ter beschikking zou moeten zijn van de leden van het CPBW en de OR.

- We moeten onze achterban blijven informeren en sensibiliseren zodat ze deze rechten ook effectief kent en gebruikt; we zullen de syndicale ondersteuning (onder meer via vorming en informatie) daartoe verder uitbouwen.
- We moeten de patroonsfederaties en de individuele bedrijven blijven wijzen op hun verplichtingen terzake.
- We moeten blijven streven naar een uitbreiding van de syndicale informatierechten m.b.t. energie naar andere bedrijven dan diegenen die nu onder de wetgeving vallen.

Tenslotte moeten we opmerken dat met deze uitbreiding van de informatierechten in Vlaanderen nog steeds niet de mogelijkheid tot een betere inzage in het energie-kostenplaatje van het bedrijf is ingeschreven. (Dit zou bij de CBPW moeten komen bij het ontbreken van een OR). Het blijft dus – wat dat betreft – alsnog behelpen met de algemene formuleringen die met betrekking tot de energiekosten in de informatie aan de Ondernemingsraad over de jaarrekening voorzien zijn.

En de nieuwe informatierechten blijven alsnog beperkt tot het Vlaams gewest, gezien ze in de gewestelijke wetgeving werden ingeschreven.

Vandaar dat het ABVV pleit voor een uitbreiding en specificering van de informatierechten van de Ondernemingsraden, meer bepaald met betrekking tot de investeringen in energie-efficiëntie en met betrekking tot de energiekosten van het bedrijf. Deze uitbreiding dient ingeschreven te worden in de federale wetgeving m.b.t. de Ondernemingsraden en zal dan gelden voor alle in België gelegen bedrijven.

INVESTERINGEN IN HET BUITENLAND

Belgische aanbesteding voor het verwerven van emissiequota van broeikasgassen via de financiering van projecten welke de uitstoot van broeikasgassen beperken in het buitenland.

5

INLEIDING

Om de Belgische Kyoto-reductiedoelstelling te halen (-7.5% over de periode 2008-2012 t.o.v. 1990), besloot de federale regering om de gewesten bij te staan door jaarlijks 2,4 Mton aan emissiequota van broeikasgasen te verwerven in het buitenland. Dit gebeurt in de mate van het mogelijke via een directe investering van de federale overheid in JI/CDM-projecten⁽²⁾ zoals bepaald in het Kyoto-protocol.

Hiervoor werd een eerste budget van 9,3 miljoen euro vrijgemaakt uit het Kyoto-fonds, dat gefinancierd wordt door een heffing op het elektriciteitsverbruik. Een eerste oproep voor projecten werd ingediend in de zomer van 2005 [deze aanvraag is beschikbaar op de website www.climat.be] en ondertussen is in februari 2007 een tweede aanbesteding uitgeschreven voor 22 miljoen euro.

Voor het vastleggen van de selectieprocedure werd een technisch comité geïnstalleerd, samengesteld uit vertegenwoordigers van de administratie, de werkgevers, de NGO's en de vakbonden. Dit comité formuleerde een advies dat grotendeels overgenomen werd door de Ministerraad.

STANDPUNTEN

De algemene opdracht van de vertegenwoordigers van de vakbondsorganisaties bestond erin de sociale aspecten zoveel mogelijk te integreren in de goedkeuringscriteria van de projecten en in de evaluatiemechanismen van de lopende projecten.

In het technisch comité legden de vakbondsafgevaardigden de nadruk op:

- de te respecteren sociale criteria binnen de goedkeuringsprocedure om zodoende een evenwicht te bereiken tussen economische, milieu- en sociale criteria: respect voor de basisconventies van de IAO door het gastland van de investering; engagement van de kandidaat-bedrijven om de inhoud van de conventies en de richtlijnen van de OESO voor multinationals te respecteren via een brief van sociale verantwoordelijkheid; inachtnaam van de sociaal-economische impact in de evaluatie van het project;...
- de evaluatiemechanismen van de lopende projecten: een monitoringplan dat aan het contract toegevoegd moet worden; een clause in het contract waarmee België het contract kan beëindigen wanneer de overeenkomsten niet gerespecteerd worden; deelname van de lokale vrije en democratische vakbondsorganisaties in de evaluatie van het respect voor de sociaal-economische engagementen...

RESULTATEN

Het advies van het technisch comité aan de Ministerraad heeft de sociale criteria goed geïntegreerd. De Ministerraad heeft volgende criteria aanvaard:

— Te respecteren criteria:

- één van de documenten die nodig zijn om een project in aanmerking te laten komen is een bewijs van sociale aansprakelijkheid. Via dit schrijven moet(en) de projectpromotor(en) aantonen dat men de richtlijnen van de OESO voor multinationals en de 8 basisconventies van de IAO, van Conventie 155 over de veiligheid en gezondheid op het werk en van Conventie 169 over inheemse bevolkingen en stammen zal respecteren;
- verder zijn er evaluatiecriteria die de duurzaamheid van de projecten toetsen op sociaal gebied waaronder: tewerkstelling (kwaliteit van de tewerkstelling, respect voor de arbeidsnormen); gelijkheid; de toegang tot elementaire basisvoorzieningen zoals energie... ;
- andere evaluatiecriteria gaan de economische duurzaamheid na waaronder de tewerkstelling (hoeveelheid: aantal gecreëerde arbeidsplaatsen); ontwikkeling van de vaardigheden...

— Evaluatieprocedure

- Indien een project niet minimaal 50% van de punten scoort op elk criterium, wordt het verworpen. Dit betekent dus dat een project ook verworpen wordt wanneer het een goede score haalt voor alle criteria, maar faalt voor bijvoorbeeld een sociaal criterium.
- Naast deze minimumscore van 50% voor elk criterium moet het project, om in aanmerking te komen, ook minstens 60% scoren voor globale duurzaamheid. De prijs per emissierecht speelt natuurlijk ook zijn rol.
- De projectpromotor moet een monitoringplan opstellen zodat de milieu-, sociale en economische impact van het project geëvalueerd kan worden. Indien het controlerapport aantoont dat een bepaald element niet overeenstemt met wat in het initiële project en/of de inhoud van de verbintenissen (zoals vermeld in het bewijs van sociale aansprakelijkheid) beschreven staat, heeft de Belgische regering het recht het contract te annuleren. Indien de promotor wil genieten van een prefinanciering, moet het monitoringplan uitgevoerd worden met deelname van alle betrokken organisaties zodat een correcte uitvoering gegarandeerd kan worden. Deze organisaties zijn de volgende:
 - lokale vrije en democratische vakbondsorganisaties en bij gebrek hieraan de internationale vakbondsorganisatie;
 - lokale milieuorganisaties en bij gebrek hieraan de internationale milieuorganisaties;
 - inheemse en lokale gemeenschappen.

Indien de promotor geen prefinanciering wenst, blijft de procedure dezelfde behalve dat de deelname van de betrokken organisaties niet verplicht is (maar wenselijk) om te evalueren of de genomen engagementen gerespecteerd worden.

- Om tot een evenwichtige duurzame ontwikkeling te komen en om de technologische transfer naar ontwikkelingslanden te garanderen, worden de ingediende projecten geklasseerd in 6 categorieën: energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, kleinere projecten, projecten in Afrika of in de minstontwikkelde landen... In elke categorie worden de projecten met de hoogste score weerhouden.

BESLUIT – VOORUITZICHTEN

Hoewel niet alle vakbondseisen ingewilligd werden, wordt België op gebied van JI/CDM-projecten gefinancierd met geld van de Belgische gemeenschap (Kyoto-fonds), momenteel het meest pro-actieve land op gebied van sociale en duurzaamheidscriteria en van monitoring met een expliciete bijdrage van de vakbonden. Bovendien heeft België het recht het contract te beëindigen wanneer de verbintenissen (onder andere de IAO-conventies) niet gerespecteerd worden.

Op die manier is België een mooi voorbeeld en een inspiratiebron voor de andere landen die nog niet besloten hebben om de procedure van aanbesteding in te voeren. Zo kunnen de plaatselijke vakbonden betrokken worden in de investeringmonitoring – voornamelijk van de principes van de betrokken IAO-conventies – wanneer er een vraag is naar prefinanciering. In dit perspectief en met deze hoop hebben wij onze collega's-vakbondslui van de hele wereld grondig geïnformeerd over de Belgische beslissingen. Deze procedure werd ondertussen zelfs al opgepikt door het milieuprogramma van de Verenigde Naties in zijn boek 'work and environment, a natural synergy'⁽³⁾ en wordt meer en meer ook als inspiratiebron gebruikt bij andere procedures van openbare aanbesteding.

Op 14 november 2006 werd het eerste Belgische CDM-contract ondertekend, welke de aankoop van emissierechten regelt die gegenereerd zijn door een nieuwe geothermische elektriciteitscentrale die het bedrijf La-Geo in El Salvador heeft opgericht. Zoals beschreven hierboven moet het project een duurzame ontwikkeling bevorderen. Zo steunt het bedrijf enkele lokale gemeenschapsprojecten door het ter beschikking stellen van grond en financiële steun. Bovendien zal er bijkomende tewerkstelling gecreëerd worden, zowel in de elektriciteitscentrale als in de verschillende lokale gemeenschapsprojecten. Tenslotte heeft het bedrijf zich ook geëngageerd om de ILO-conventies na te leven met de onderteiking van het hierboven beschreven bewijs van sociale aansprakelijkheid. Vanuit het ABVV hebben wij onze vakbondscollega's uit El Salvador aangeschreven over dit project alsook over de monitoringrol die men er in kan hebben.

Wij kijken dan ook uit om deze rol verder te kunnen invullen, de toepassing ervan op te volgen en deze werkwijze ook uit te dragen naar andere landen om zo bij te dragen tot de sociale vooruitgang.

Ondertussen hebben wij ook gepleit dat niet alleen de overheid, maar ook bedrijven gelegen in België, sociale criteria respecteren wanneer zij overgaan tot aankoop van emissierechten via JI/CDM-projecten. Echter omwille van concurrentievervalsing tussen bedrijven zouden dergelijke maatregelen genomen moeten worden in alle lidstaten van de Europese Unie. Daarom richten we ons tot de Belgische federale overheid en vragen wij haar om dit standpunt in de Ministerraad op Europees niveau te verdedigen. Ook het uitvoerend comité van het Europees Vakverbond nam dit standpunt in haar resolutie van 18-19 oktober 2006⁽⁴⁾.

-
- 2 — CDM (Clean Development Mechanism): Mechanisme voor propere ontwikkeling – door dit mechanisme kan een ontwikkelingsland (dat geen deel uitmaakt van de landen uit bijlage B (= de meeste landen van de OESO en Europese landen met een overgangseconomie) gecertificeerde ERU in de vorm van 'emissiecredits' overhevelen naar landen uit bijlage B die in dit land projecten gefinancierd hebben, waardoor de uitstoot van broeikasgas er verminderd kan worden. Die projecten moeten voldoen aan de voorwaarden van duurzame ontwikkeling. Dit mechanisme mag enkel aanvullend op nationale maatregelen toegepast worden.
- JI (Joint Implementation): Mechanisme van gezamenlijke uitvoering – door dit mechanisme kan een land uit bijlage B

(de meeste landen van de OESO en Europese landen met een overgangseconomie) dat een project financiert tot reductie van de broeikasgasuitstoot in een ander ontwikkeld land, in ruil voor die financiering 'credits' krijgen in de vorm van ERU (emissiereductie-eenheden). Die ERU worden bij de emissiequota van het investerend land geteld en afgetrokken van het gastland van het project. Het land dat het project financiert, moet dus zijn eigen broeikasgasuitstoot verminderen, maar in mindere mate dan wanneer het geen 'credits' zou hebben. Dit mechanisme mag enkel aanvullend op nationale maatregelen toegepast worden.

3 http://www.unep.org/labour_environment/PDFs/UNEP-labour-env-synergy.pdf

4 <http://www.etuc.org/a/2964>

INFORMATIE, VORMING EN ONDERSTEUNING VAN DE VAKBONDSMILITANTEN

6

SITUERING

Voor vakbondsmilitanten is het geen evidente zaak om te werken rond het klimaatbeleid van hun bedrijf of sector. Het gaat om een complexe problematiek, en ook de oplossingen op bedrijfsvlak zijn vaak complex en zeer technisch. Bedrijfsleiders zijn zelden bereid om open met de afgevaardigden in debat te gaan over hun klimaataanpak. En het 'klimaatbewustzijn' van de vakbondsmilitanten is nog niet overal even groot: het klimaatprobleem op zich is immers niet eenvoudig over te brengen, en de gevolgen alsnog weinig tastbaar.

Nochtans vinden wij het syndicaal werken rond deze problematiek een noodzaak, ook binnen de bedrijven en sectoren. Om onze afgevaardigden hierbij te ondersteunen, neemt het ABVV een hele reeks initiatieven, gaande van opleiding en vorming, systematische informatieverspreiding, over systematische ondersteuning en helpdesk tot en met gerichte syndicale pilootprojecten in bedrijven.

Deze initiatieven worden genomen door, enerzijds, de interprofessionele diensten van het ABVV op federaal, Vlaams, Waals en Brussels niveau (hierin vaak ondersteund door de ABVV-gewesten op het plaatselijk vlak) en anderzijds de centrales die de militanten van specifieke sectoren groeperen. Gezien het klimaatdossier voor alle sectoren belangrijk is, ligt momenteel het zwaartepunt van de aanpak op het interprofessionele vlak. Dit neemt niet weg dat er binnen bepaalde sectoren (bvb. chemie, staal, metaal, textiel, ...) ook sectoraal gerichte initiatieven werden en worden genomen.

In wat volgt vind je een overzicht van de initiatieven die genomen zijn en de plannen hiertoe, binnen het Vlaams, het Waals en het Brussels ABVV.

— Vlaanderen

Milieu is al meer dan vijftien jaar een aandachtspunt in de syndicale werking binnen het Vlaams ABVV. Vorming, gerichte informatieverspreiding, ondersteuning van militanten en secretarissen bij concrete dossiers en het realiseren van syndicale pilootprojecten op bedrijfsvlak maakten en maken deel uit van deze werking. Binnen het Vlaams ABVV is een milieucommissie actief; zij is de interne draaischijf van onze milieuwerving. Het Vlaams ABVV heeft daarenboven sinds 20 jaar een samenwerkingsverband met de milieubeweging, onder de naam Arbeid en Milieu. De voorbije jaren heeft Arbeid en Milieu (waar alle drie de Vlaamse vakbonden deel van uitmaken, naast de milieubeweging) heel wat werk inzake klimaat voor ons verricht. Binnen de algemene syndicale milieu-aanpak neemt het klimaatthema sinds een drietal jaar een groeiende plaats in. In wat volgt geven we een overzicht van initiatieven en publicaties, inclusief de geplande aanpak.

> *Vorming en informatie m.b.t. klimaat: meer dan nodig*

Met het eerste Vlaams klimaatplan werd het klimaatthema in het voorjaar van 2002 in Vlaanderen zeer actueel, en kwam het ook prominent op de syndicale vormingsagenda.

We vroegen aan Arbeid en Milieu om een uitgebreid vormingspakket op te maken, dat als leidraad kon dienen voor vormingswerkers van het ABVV en van de centrales.

Dit vormingspakket 'Kyoto laat ons niet koud' (Broeikaseffect en klimaatbeleid voor syndicalisten), werd oorspronkelijk aangemaakt in 2002 en wordt in 2007 geactualiseerd: een greep uit de inhoud:

- Kyoto, wat heb ik ermee te maken?
- Klimaatverandering en energiegebruik.
- Even inzoomen op energiegebruik en transport.
- Klimaat en energiegebruik aanpakken, op wereldschaal, tot in onze huiskamer.
- Bedrijven en klimaat, werk aan de winkel.
- Hete hangijzers rond Kyoto en klimaat.
- Wat kan ik doen: als burger, in mijn bedrijf, met mijn milieuvereniging?

Verdere info via Arbeid en Milieu www.a-m.be

Vorming over klimaat in algemene (en brede) zin wordt binnen het Vlaams ABVV gegeven via interprofessionele vormingsactiviteiten. Maar ook verschillende centrales kaarten het thema in hun vormingen voor militanten aan: Op sectorniveau wordt meer gespecialiseerde vorming op vraag georganiseerd (bvb. voor de militanten van benchmarkbedrijven, over de toekenning van emissierechten via het allocatieplan, enz.) tot en met vorming op maat van de militantenkern van een specifiek bedrijf. Vormingsscenario's en vormingsmateriaal hiervoor zijn ter beschikking bij de vormingsdienst 'Vorming en actie' van het Vlaams ABVV. Het tijdschrift 'Arbeid en Milieu Magazine' (5x/jaar, verspreid onder heel wat vakbondsmilitanten en -secretarissen) besteedt daarnaast systematisch aandacht aan evoluties in het klimaatbeleid, met de nadruk op de syndicale relevantie ervan.

> *Energie: een logisch thema*

Gezien klimaatbeleid, zeker in de praktijk, in grote mate een kwestie is van goed omgaan met energieverbruik, besteden we in de vorming veel aandacht aan het thema rationeel energiegebruik, zowel in huishoudens als in bedrijven. Zo maakte Arbeid en Milieu op onze vraag een syndicaal dossier (dec. 2003, zie www.a-m.be) over het benchmarkingconvenant voor energie-efficiëntie in bedrijven, en organiseerde ten behoeve van de militanten in de benchmarkbedrijven bijkomende opleiding op maat. Op vraag van militanten geven we daarnaast concrete ondersteuning ter voorbereiding van de bespreking van energiestudies en energieplannen in de bedrijfsoverlegorganen.

Voor wat betreft het huishoudelijk energieverbruik voerde Arbeid en Milieu voor ons een project uit rond 'Werk maken van duurzaam, energiezuinig wonen'. Een afzonderlijk dossier (met dezelfde titel, sept. 2004, zie www.a-m.be) werd hierover opgemaakt ten behoeve van de militanten, en er werden doorheen Vlaanderen een aantal ronde tafels opgezet om rond dit thema te sensibiliseren (ook in syndicale middens). Onze syndicale vorming m.b.t. klimaat legt overigens systematisch de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van de deelnemers t.a.v. huishoudelijk energieverbruik. We werkten daarvoor reeds eerder samen met de energie-intercommunales die het REG promoten.

> Vooruitzichten

Het vormings- en sensibiliserend materiaal m.b.t. klimaat en energie is aan actualisering toe, gezien de snelle evoluties op dat vlak. De drie vakbonden vroegen en kregen van het Europees Sociaal Fonds een ondersteuning om dergelijk materiaal te laten maken. De opdracht werd gegeven aan Arbeid en Milieu.

Volgende zaken worden gerealiseerd en/of staan op stapel:

- een laagdrempelige brochure voor militanten, met als onderwerp 'Wat is het klimaatprobleem en wat heb ik er als militant en als burger mee te maken?' Deze brochure, 'Kyoto laat ons niet koud', is te bekomen bij je gewest of centrale, maar ook te downloaden via www.a-m.be
- een geactualiseerd vormingspakket voor de syndicale vorming m.b.t. klimaat en energie
- gespecialiseerde vormingsdagen voor militanten van bedrijven die deelnemen aan het benchmarkconvenant en het auditconvenant voor energie-efficiëntie
- gebruiksvriendelijke brochures op maat van syndicalisten over het benchmarkingconvenant en het auditconvenant.

Daarnaast zal actief worden gesensibiliseerd rond het nieuwe Vlaamse klimaatplan en het nieuwe allocatieplan (2008-2012) in opmaak. Er zullen aanvullende vormingsinitiatieven genomen worden m.b.t. het toekennen van emissierechten aan individuele bedrijven.

Een intersyndicaal milieuproject

Sinds 1 mei 2003 neemt het ABVV deel aan een intersyndicaal milieuproject. Ook het ACV en de ACLVB doen mee. Het project heeft als doel de syndicale milieuwerking van de vakbonden in Vlaanderen te versterken. We willen meewerken aan de verbreding van het draagvlak voor een actief milieubeleid en aan de groeiende bewustwording van de milieuproblemen waarmee onze samenleving geconfronteerd wordt. Maar natuurlijk willen we ook onze afgevaardigden aanmoedigen en ondersteunen om binnen de bedrijven 'milieu-actief' te zijn. We zetten hiervoor heel wat middelen in:

- we publiceren regelmatig in De Nieuwe Werker,
- we maken vormingsmateriaal aan,

- we ontwerpen methodologieën die militanten moeten helpen regelmatig 'milieu-initiatieven' te nemen,
- we streven ernaar in elke regio een milieucontactpunt van het ABVV te hebben,
- we publiceren handleidingen die militanten ondersteunen bij het uitbouwen van hun milieuwerking,
- we bouwen een website uit die voortdurend geactualiseerd wordt en de militanten bruikbare werkinstrumenten moet aanbieden:
www.vlaamsabvv/benjem.

Contact: djacqmot@vlaams.abvv.be

— Wallonië

> Inleiding

Het RISE (Réseau Intersyndical de Sensibilisation à l'Environnement – Intersyndicaal Milieuproject) heeft als doel het sociaal overleg en de sociale onderhandelingen over het milieu in gemeenschappelijk vakbondsfrent van het ABVV en het ACV, te stimuleren en de interventiemogelijkheden van de afgevaardigden over de thema's te verhogen.

Deze doelstellingen zullen grotendeels gerealiseerd worden met sensibiliseringscampagnes (vorming, artikels in de syndicale pers, ontwikkelen van pedagogisch materiaal, website (<http://www.rise.be>), elektronische nieuwsbrief, brochures, helpdesk...) en met acties op het terrein.

Het project wordt gesubsidieerd door de Waalse regio. Sinds 2002 is energie één van de thema's die behandeld worden door de RISE-cel.

> Standpunten

- Promoten van alternatieven voor niet-hernieuwbare energie om onze afhankelijkheid ervan te verminderen;
- Promoten van maatregelen die het schadelijke effect van deze energie op het milieu kunnen verminderen;
- Promoten van rationeel energieverbruik in bedrijven, maar ook in gezinnen.

> Acties, resultaten, vooruitzichten

Momenteel concentreren de acties zich op een sensibilisering voor het energithema via vorming. Volgende punten komen aan bod:

- de ecologische 'voetafdruk';
- het broeikaseffect;
- de klimaatveranderingen;
- hernieuwbare energie;
- internationale context van de energieproblematiek (Kyoto);
- wetgeving;
- middelen in de Waalse regio (sectorakkoorden, groene certificaten, premies...).

Twee brochures verschenen: de eerste 'Energie, een uitdaging'; de tweede behandelt 'het rationele energieverbruik in het bedrijf'. Beide brochures kan men downloaden van de RISE website.

In de bedrijven werden verschillende actiemogelijkheden voorgesteld op initiatief van de delegaties:

- openbare ziekenhuizen van Charleroi: na het einde van een project over afvalbeheer, rees een voorstel om verdere milieuacties te ondernemen rond rationeel energieverbruik (sensibiliseringscampagne, energie-audits...);
- Centrum Koningin Fabiola: milieuacties rond rationeel energieverbruik (audit wordt uitgevoerd met ecokaarten).

De onderhandelingen over deze acties zijn momenteel bezig met de directies.

— Brussel

Op 5 september 2005 besloot het Bureau van het Brussels ABVV om na langdurig overleg met het kabinet van de Brusselse Minister van Milieu, het ACV en het ACLVB, een syndicaal milieuproject op te starten in gemeenschappelijk vakbondsfrent.

Op die manier werd de overtuiging uitgedrukt dat de vertegenwoordigers van de werknemers en hun vakbondsorganisaties over bijzondere troeven beschikken om een bijdrage te leveren aan de sensibilisering voor het milieu en de duurzame ontwikkeling in bedrijven of instellingen.

Het project steunt op de ervaring van de vakbonden in de Waalse regio (RISE) en het Vlaams Gewest, maar vooral op de specifieke kenmerken van het sociaal-economische landschap van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het biedt verschillende actiemogelijkheden.

> Algemene doelstelling

De integratie van de milieuzorg in het vakbondswerk om de werkgelegenheid te ontwikkelen in sectoren die gunstig zijn voor de gezondheid van de werknemers en het milieu. In het project wordt bovendien extra aandacht besteed aan de ontwikkeling van de syndicale expertise op gebied van klimaatpolitiek zodat de uitstoot van broeikasgassen verminderd kan worden.

> Opdrachten van het netwerk

1. Sensibilisering en vorming van de vertegenwoordigers van de werknemers en het vakbondskader voor milieuproblemen in hun bedrijven en mogelijke duurzame oplossingen.
2. Ontwikkeling van de syndicale vaardigheden door het aanbieden van analyse- en interventiemiddelen die nodig zijn om met de werkgevers te kunnen onderhandelen over concrete maatregelen en actieplannen.

3. Uitwerking, voorstel en promotie op sectorieel en intersectorieel niveau bij de bevoegde instanties van maatregelen voor economische steun, tewerkstelling en professionele vorming:

- zodat enerzijds bijgedragen wordt tot een betere integratie van de bedrijven in het stadsmilieu en de ontwikkeling van de voorwaarden om de bestaande werkgelegenheid te behouden en te ontwikkelen;
- en zodat anderzijds de ontplooiing van nieuwe, werkgelegenheidsbevorderende en ecologisch verantwoorde activiteiten ondersteund wordt – vooral voor de laaggeschoolden, maar ook op gebied van ecologisch verantwoord bouwen of renoveren, afvalverwerking, bodemsanering, goederenvervoer, rationeel energieverbruik, ...

> Acties en vooruitzichten

Het BRISE-project dat een brede verruiming van de vakbondsexpertise inzake milieu beoogt, steunt de twee belangrijke projecten die het Brussels ABVV momenteel aan het uitwerken is: energieverbetering van de Brusselse gebouwen en mobiliteit⁵). In een hoofdzakelijk tertiaire stad verloopt de verbetering van de luchtkwaliteit en de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen onvermijdelijk via een bijzondere aandacht voor beide thema's.

Meer concreet worden diverse vormen van acties ondernomen:

- Uitwerking van informatie- en sensibilisatiemodules m.b.t. het milieu. Die vormingsmodules hebben onder meer ten doel de vakbondsvertegenwoordigers en -bestendigen ertoe aan te zetten mee te werken aan de uitwerking van een ecodynamisch milieubeheer in de Brusselse ondernemingen.
- Ontwikkeling van vakbondsexpertise door het organiseren van specifieke seminars op het gebied van klimaatregeling en rationeel energiegebruik.
- Een didactische brochure over de milieu-uitdagingen en de gezondheidsproblemen als gevolg van de klimaatregeling in de bedrijven.
- Organisatie van een informatiecampagne over milieukwesties in de onderneming.
- Organisatie van debatten n.a.v. intersyndicale fora.

Bijzondere aandacht zal trouwens gaan naar klimaatgebonden thema's vanuit drie invalshoeken: milieu, koopkracht en werk.

Die thema's worden behandeld in 2007 in het kader van proefprojecten op het gebied van REG in de onderneming en de organisatie van een intersyndicaal forum.

5 Voor meer duiding bij het onderwerp, verwijzen we u naar de fiche van het Brussels gewest die beide problemen specifiek behandelt.

HET ABVV IN DE INTERNATIONALE KLIMAATDEBATTEN

7

STANDPUNTEN

Het ABVV probeert de vakbondsstandpunten op de internationale scène kenbaar te maken. In het kort wil de vakbond duidelijk maken dat een klimaatpolitiek slechts mogelijk is in een sereen sociaal klimaat!

Sinds 2004 neemt het ABVV deel aan de jaarlijkse internationale klimaatconferenties ook wel 'Conference of the parties' genoemd, of de conferentie van de ondertekenende partijen bij het kaderverdrag van de Verenigde Naties over klimaatwijzigingen. Een kleine ABVV-delegatie van federale en beurtelings gewestelijke specialisten vervoegt de andere vakbondsorganisaties van de hele wereld, onder andere het EVV, het IVV en de TUAC.

Wat doen de vakbonden op deze vergaderingen? Heel eenvoudig: hun werk.

De vakbondsorganisaties staan achter het principe van duurzame ontwikkeling en menen dat het beleid dat nodig is om de doelstellingen van het Kyoto-verdrag te behalen, een unieke gelegenheid is om de gecoördineerde sociale overgang op wereldniveau te promoten en zowel het milieu als de werkgelegenheid en de materiële welstand te verhogen.

Op lange termijn tonen de beschikbare schattingen een positief effect op de werkgelegenheid aan, maar op korte termijn zal de overgang waarschijnlijk gepaard gaan met industriële veranderingen.

In sommige sectoren en regio's riskeren werknemers hun werk te verliezen zonder onmiddellijk toegang te hebben tot nieuw gecreëerde 'groene' banen.

De vakbondsorganisaties leggen het accent op de sociale dimensie bij deze overgang en op de noodzakelijke gelijkheid tussen Noord en Zuid. Doel hiervan is ontwikkelingshulp, klimaatpolitiek en duurzame ontwikkeling aan elkaar te linken en tegelijk de werknemers te sensibiliseren voor de Noord-Zuidproblematiek.

De ontwikkeling van klimaatvriendelijke productiemethodes kan niet plaatsvinden in een ongunstig sociaal klimaat en mag de ongelijkheid tussen rijke en arme landen niet vergroten.

Het klimaatbeleid moet een project van duurzame ontwikkeling zijn en bijdragen tot het wegwerken van armoede tot een evenwichtige verdeling van de rijkdom en tot meer solidariteit met de arme landen.

Het moet kwaliteitsbanen creëren en kan maar uitgevoerd worden in een context van sociale consensus die niet bereikt kan worden zonder de vakbondsorganisaties.

Daarom benadrukken we de rol van de sociale dialoog, welke de bijzonder efficiënte manier is om tot een lager energieverbruik te komen en zo de uitstoot van CO₂ te beperken, zonder hierbij het welzijn van de werknemers uit het oog te verliezen.

We willen een pakket complementaire maatregelen voorstellen dat nodig is om een evenwicht te bereiken tussen de drie componenten van duurzame ontwikkeling en om de steun van de bevolking te winnen.

Over deze thema's debatteren de vakbondsorganisaties in de Verenigde Naties. Deze laatste moeten hun regulerende rol in de wereld bevestigen en versterken.

ACTIES

Klassiek worden er op elke klimaatop de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Vorming aan de lokale vakbonden en aan elkaar.
- Organisatie van een side event waarop een breed publiek van geïnteresseerden afkomt. Op COP12 werden de voorlopige resultaten van de EVV-studie over de impact op tewerkstelling van het klimaatbeleid toegelicht, werd er gesproken over de sociale dialoog met de overheid over klimaat in Spanje, gaf het ABVV een uiteenzetting over de sociale criteria binnen de aanbesteding voor CDM- & JI-emissierechten en tenslotte wees een Afrikaanse syndicalist op de disproportionele impact en verantwoordelijkheid van de klimaatwijzigingen.
- Verder zijn er ook de ontmoetingen met de delegaties of ministers van verschillende landen. Tijdens COP12 is er gesproken met vertegenwoordigers van België, Kenia, de EU, Japan, Noorwegen, Spanje, Nieuw-Zeeland, Nigeria en de UK, welke benaderd werden met ondermeer de volgende aandachtspunten: http://www.global-unions.org/pdf/ohsewpP_8Bg.EN.pdf (zie pagina 37 en 38).

De vakbonden discussiëren ook over die problemen n.a.v. andere fora met de steun van Sustainlabor. Dit is een internationale vakbondsstichting die twee jaar geleden werd opgericht om de vakbonden te helpen bij de toepassing van actieprogramma's op het gebied van duurzame ontwikkeling. Sustainlabor ondersteunt de vakbonden o.m. door het organiseren van side events tijdens de COP samen met Global Unions. De vakbondsstichting hielp ook bij de coördinatie van de 'Eerste vakbondsbijsamenkomst over werk en milieu' in samenwerking o.m. met het UNPE en werkte mee aan de publicatie met de besluiten van die bijeenkomst ('The Workbook – a useful tool for integrating the climate change and environment in the work of trade unions'⁽⁶⁾).

VOORUITZICHTEN

Het Internationaal Vakverbond (IVV/ITUC) is sinds kort als observator erkend bij het UNFCCC. Dit zal ons onderhandelingsmandaat sterk ten goede komen en kan ons helpen om structureel ondersteund te worden voor onze inspanningen op het vlak van opleiding, vorming, ... alsook ons onderzoek naar de impact van het klimaat en diens beleid op de tewerkstelling.

Er komen belangrijke discussies tijdens de volgende jaren. Het ABVV zet zijn engagement onverminderd voort en zal regelmatig verslag uitbrengen over zijn internationale inspanningen op onze webstek www.abvv.be/klimaat

In het najaar van 2007 zal het ook deelnemen aan de COP13 – MOP3.

⁶ Zie www.global-unions.org/pdf/ohsewp06h.ENpdf en www.sustainlabour.org/

Trade Union Recommendations to COP12/MOP2

United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC Nairobi, Kenya (6 -17 November, 2006)

This Document is available at: http://www.global-unions.org/pdf/ohsewpP_8Bg.EN.pdf

The world's trade unions greet country delegates attending this twelfth session of the Conference of the Parties to the UNFCCC. It is essential that COP12/MOP2 call on industrialized economies (Annex I countries) to respect the Kyoto Protocol and to agree on new and stronger commitments, reinforced by voluntary measures from developing countries, so as to ensure serious and long-lasting reductions in greenhouse gas emissions. COP12 must lead governments to action for preventing climate change impacts on communities and the environment. Practical, urgent and far-reaching commitments are also required to ensure sustainable adaptation, especially in vulnerable countries, particularly through technology transfer, flexibility mechanisms, just transition policies and the engagement of working people in meeting the challenges of climate change.

Workers and trade unions must participate in these strategies. We therefore urge COP12 to move forward on the following policies and actions (further developed in the Trade Union statement for COP12/MOP2: http://www.global-unions.org/pdf/ohsewpP_8Bg.EN.pdf)

A. Address linkages between climate change, employment and sustainable development

As climate change policies imply significant employment effects, these must be analyzed, discussed and addressed. Public funding for research in this area must serve to predict and prevent negative social and environmental impacts. We call on COP 12 to:

1. PROMOTE RESEARCH ON THE SHORT AND LONG-TERM EMPLOYMENT EFFECTS through sector-by-sector and regional employment analyses. The joint trade union study to be presented at the TU Side event, on Nov, 11th illustrates that concrete steps can be taken to better understand and plan positive change.

At COP12: Bring trade union research on the employment implications of climate change into the scope of the SBSTA five-year work programme and upcoming workshops and call for more and expanded research that applies to all sectors and regions.

2. PROMOTE EMPLOYMENT TRANSITION POLICIES. Provisions for re-employment programmes, training and education and bridging compensation will serve to build public confidence and support for national efforts to address climate change.

At COP12: Introduce employment transition into policy decisions under article 4, para. 8-9.

3. PLACE CLIMATE CHANGE IN A SUSTAINABLE DEVELOPMENT CONTEXT, by integrating poverty reduction strategies and environmental priorities with mitigation and adaptation policies (including those for vulnerable groups). Ensure that flexibility mechanisms incorporate the social dimension of sustainable development.

At COP12: Promote initiatives that include social criteria for call-to-tenders to purchase GHG emission quotas (as in Belgium).

4. PLEDGE ATTENTION TO DISTRIBUTIVE EFFECTS of mitigation and adaptation measures.

At COP12: Provide input to national governments relative to non-Annex I national communications, sustainable development and social provisions.

B. Worker participation: a precondition for sustainable climate change policies

Involvement of trade unions in decision making and implementation is essential to the success and sustainability of climate change policies. We call on COP 12 to:

5. PROMOTE WORKER AND TRADE UNION PARTICIPATION IN DECISION-MAKING at the workplace, sector, national and international levels, on the basis of the conventions safeguarded by the ILO Declaration on Fundamental Principles & Rights at Work, as a precondition for successful climate change adaptation and mitigation responses.

At COP12: Provide trade union input of scientific, social and economic information into all review processes under Article 9 of the Kyoto Protocol.

6. ENCOURAGE AND SHARE GOOD PRACTICES INVOLVING WORKERS & TRADE UNIONS.

At COP12: Building on trade union country-by-country profiles on the UNFCCC's CCI:Net, to participate in the process to enhance the system, under article 6.

7. ENCOURAGE AND SUPPORT AWARENESS-RAISING AND CAPACITY-BUILDING FOR WORKERS AND THEIR REPRESENTATIVES through training and education programmes, recognizing the role of trade unions as a significant provider of adult education.

At COP12: Incorporate the role of trade unions in training, education and public awareness about climate change into the New Delhi programme of work.

C. The workplace: a field for action on climate change

Clear workplace targets for energy efficiency and waste minimization should be linked to sectoral and national carbon and waste reduction strategies. We call on COP 12 to:

8. CONTRIBUTION TO THE CREATION OF A NEW WORKPLACE CULTURE that will ensure reduction of greenhouse gases in production and the life-cycle of products as well as make substantial changes to personal and community consumption patterns of workers.

At COP12: Promote and replicate such initiatives as "Greening Workplaces" in the UK.

9. PROMOTE HOME/WORKPLACES AND 'IN MISSION' MOBILITY PLANS, which provide good examples to achieve sustainable mobility through cooperative labour-business initiatives.

10. CALL FOR GOVERNMENTS TO LEGISLATE FOR IMPROVED LABOUR RIGHTS, i.e., time off and training for environmental representatives, recognition of environmental duties, right to participate, right-to-know (e.g., about workplace emissions, technological choices, plans for energy saving, use and efficiency), whistleblower protection, right to refuse unsafe or environmentally-harmful work. To facilitate the implementation of such principles, to examine a broad range of industrial relations issues.

D. Technology options and social responsibilities

Technological choices and social responsibilities are mutually-dependent elements. Governments need to address them in the long term policy shift towards sustainable and labour-intensive energy solutions. We call on COP 12 to:

11. TAKE STOCK OF AVAILABLE TECHNOLOGIES TO FOSTER A ZERO-CARBON FUTURE. Advance policies that promote energy saving through demand side management, energy efficiency, investments in a mix of clean, green and sustainable energy sources.

12. ENCOURAGE RESEARCH AND ANALYSIS PRIOR to development and implementation of new and emerging technological solutions for climate change. Make environmental soundness the basic criteria for dissemination of such solutions as CHP, CO2 capture and storage, carbon sequestration.

13. ADDRESS SOCIAL, EMPLOYMENT AND ENVIRONMENTAL IMPACTS OF NEW TECHNOLOGY TRANSFER as a precondition to their promotion.

E. Post-Kyoto Commitments

Trade Unions support continued negotiations to extend Kyoto Protocol beyond current commitment years. We therefore call on COP12 to:

14. WORK TOWARDS A LONG TERM AGREEMENT FOR EQUITABLE SHARING OF THE BURDEN OF EMISSION REDUCTION between developing and developed countries to extend beyond 2012. Annex I countries must respect Kyoto Protocol commitments. In addition, they have to agree on new and stronger commitments as a basic condition for the advancement of negotiations. Voluntary commitments for emissions reduction, stabilization or control for non-Annex I countries are needed, and could be established on quantitative targets for renewable energy use.

Trade unions are committed to working with governments and all social partners, and invite any questions or proposals concerning our position. Please contact us at: royer@tuac.org

DE BIJDRAGE VAN HET ABVV AAN DE NOORD-ZUIDDIMENSIE VAN HET KLIMAATDEBAT

DE SYNDICALE NOORD-ZUIDDIMENSIE VAN HET KLIMAATDEBAT

Het klimaatbeleid heeft gevolgen op het gebied van werkgelegenheid, arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden, en dit zowel in industrielanden als in het Zuiden. Daarnaast zijn (of kunnen) vakbonden wereldwijd een belangrijke hefboom zijn in het werken aan een ecologisch duurzame economie. Daarom moeten ook de vakbonden uit Noord en Zuid in dit debat hun rol (kunnen) opnemen als vakbeweging, massabeweging en verdediger van een maatschappijmodel van sociale rechtvaardigheid.

Voor een deel zijn de belangen van vakbonden in Noord en Zuid gelijk, maar voor een deel zijn ze ook uiteenlopend. Het is dus belangrijk om goed geïnformeerd te zijn over elkaars realiteit, prioriteiten en eisen, en onze acties goed op elkaar af te stemmen, zodat we elkaar wederzijds kunnen ondersteunen. De gedeelde prioriteit van vakbonden uit Noord en Zuid bestaat erin om meer aandacht te vragen voor de sociale dimensie van het klimaatdebat⁽⁷⁾. Andere onderwerpen, zoals 'ecologische dumping', of de doorkruising van het sociale beleid door het milieubeleid, zijn moeilijker. Een goed voorbeeld van dat laatste zijn de CDM's of 'flexibele mechanismen' die het Kyoto-protocol voorziet, waarbij een deel van de inspanningen voor uitstootvermindering in het buitenland gerealiseerd kan worden. Bij CDM's wordt de uitstootvermindering in ontwikkelingslanden gerealiseerd. Indien bij het selecteren van dergelijke projecten geen rekening gehouden wordt met sociale normen, kan deze milieumaatregel ten koste gaan van sociale maatregelen. Het spreekt voor zich dat 'ecologische dumping' of het delocaliseren van ondernemingen naar landen met een zwakke milieureglementering voor de Noord-Zuiddialoog tussen vakbonden een belangrijk thema is.

De globale oplossingen zijn evident, zoals het invoegen van minimum sociale criteria en het pleiten voor een rechtvaardiger en beter geïntegreerd multilateraal beleid. De concretisering van dergelijke eisen is moeilijker en vereist een wederzijdse kennis van de verschillende realiteiten in Noord en Zuid, en een grondig debat over een gemeenschappelijke vakbondsstrategie. Een belangrijke factor hierbij is dat vakbonden in het Zuiden dikwijls niet over de informatie of financiële middelen beschikken om dit belangrijke debat op een structurele manier te kunnen aangaan.

WAT DOET HET ABVV: STAND VAN ZAKEN

De effecten van de klimaatveranderingen zijn het grootst en de schade het ergst in het Zuiden⁽⁸⁾. Ontwikkelingslanden, en Afrika in het bijzonder, dragen de gevolgen van een probleem waaraan zij amper hebben bijgedragen. Bovendien beschikken zij niet over de middelen om zich aan te passen of te 'adapteren' aan de nu reeds sterk aanwezige gevolgen van de klimaatwijzigingen. Dit terwijl het de industrielanden zijn die al een aantal decennia de grootste vervuilers zijn en dus een 'ecologische schuld' hebben opgebouwd. Het is dus logisch dat de industrielanden het voortouw nemen wat betreft beleidsmaatregelen in de strijd tegen klimaatveranderingen en door het Zuiden te wapenen tegen de effecten ervan.

Anderzijds moeten de geïndustrialiseerde landen het Zuiden bijstaan om hen van de technieken en knowhow te voorzien om hen niet dezelfde fouten te laten begaan bij hun ontwikkeling. Als vakbond in het Noorden zijn wij solidair, ook in het klimaatdebat, en onze verantwoordelijkheid nemen we evenzeer op wat betreft de Noord-Zuiddimensie.

In 2004 en 2005 nam het ABVV, samen met andere vakbonden uit de hele wereld⁽⁹⁾, deel aan de klimaatconferenties. Het ABVV financierde hierbij⁽¹⁰⁾ de deelname van Ivan Gonzalez, de vakbondsafgevaardigde van ORIT, de regionale vakbondskoepel van de Amerika's bij het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV). We namen er deel aan een gezamenlijke persconferentie van de vakbonden en aan de voorbereiding van een rondetafelconferentie over 'Werknemers en de aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering'⁽¹¹⁾. Aan deze rondetafelconferentie namen zowel syndicalisten als ministers deel, uit Noord en Zuid. In de rand van het klimaatcongres vond er een vakbondseminarie plaats voor syndicalisten uit Latijns-Amerika over 'het versterken van de vakbondscapaciteit betreffende de CDM's'. Daniel Van Daele, Federaal Secretaris van het ABVV, nam deel aan dit seminarie en sprak over een aantal 'best practices', zoals de werking van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, dat vakbonden inspraakrecht verleent over het Belgisch beleid rond duurzame ontwikkeling. Ivan Gonzalez benadrukte in 2004 het belang van CDM's voor vakbonden uit het Zuiden. Hij wees erop dat elke werkgelegenheid ten gevolge van CDM-projecten tegemoet moet komen aan de notie 'waardig werk'⁽¹²⁾ en de basisconventies van de IAO.

8

Dit is exact waar het ABVV via de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling voor gepleit heeft en later ook verkregen heeft (zie ook de fiche over CDM's). De informatie verkregen door de vakbonden tijdens de klimaatconferentie en de discussie met de Belgische delegatie tijdens de conferentie hebben ons hier zeker bij geholpen. Op de conferentie van 2005 hebben wij n.a.v. een vakbondsbijeenkomst in de marge van de COP onder meer toelichting kunnen geven bij de resultaten die we in België terzake geboekt hebben.

In 2006 hebben we samen met het IVV (Internationale Vakbonds Confederatie de samensmelting van het IVVV met WCL) vorming gegeven aan Keniaanse, Tanzaniaanse en Nigeriaanse vakbondsmilitanten en secretarissen van verschillende sectoren. In ons deel hebben we opnieuw verwezen naar de diverse uitdagingen en instrumenten van het klimaatbeleid. In bijzonder de verworvenheden die we bekwamen in compensatie van

woon-werk verkeer werkten inspirerend. De vertegenwoordigers van het ABVV waren dan weer van hun kant sterk onder de indruk van getuigenissen over de impact die de klimaatwijzigingen met zich meebrengen in het leven van hun leden. Een persbericht in de internationale vakbondspers en in de lokale pers te Kenia volgden met de oproep tot een 'Nairobi plan for action for Africa', waarin gepleit wordt voor een vergaande adaptatiestrategie. http://www.global-unions.org/pdf/ohsewpP_8Ac.EN.pdf

VOORUITZICHTEN

Tijdens COP13 willen wij, samen met het ITUC en Sustainlabour, de Noord-Zuidsamenwerking verder uitwerken en concretiseren door een verder samenwerkingsverband aan te gaan met een aantal vakbonden uit het Zuiden. Wordt dus vervolgd.

-
- 7 Zie ook de fiche internationale samenwerking: een aantal voorbeelden hiervan zijn het scheppen van "groene" banen, begeleidingsmaatregelen om afgedankte werknemers aan een nieuwe job te helpen of het betrekken van werknemers bij het overschakelen naar nieuwe technologieën en energie-efficiëntie, ...
- 8 http://www.grida.no/climate/ipcc_tar/vol4/english/036.htm
- 9 Zie ook het gemeenschappelijk vakbondsdokument, waaraan het ABVV meewerkte: Securing Consensus Through Social & Employment Transition for Climate Change, Submission to COP 10 by the International Confederation of Free Trade Uni-

- ons (ICFTU), the Trade Union Advisory Committee to the OECD (TUAC) and the European Trade Union Confederation (ETUC) November, 2004, Buenos Aires, Argentina.
- Zie http://www.global-unions.org/pdf/ohsewpP_8a.EN.pdf.
- 10 Deze activiteit werd ook medegefinancierd door DGOS (Belgische ontwikkelingssamenwerking).
- 11 http://www.global-unions.org/pdf/ohsewpP_8d.EN.pdf
- 12 Onder decent work of waardig werk verstaat de IAO (1) werkgelegenheid, (2) de promotie van arbeidsrechten, (3) sociale bescherming en (4) sociaal overleg.

HET ABVV IN DE EUROPESE KLIMAATDEBATTEN

STANDPUNTEN

Voor het Europees Vakverbond en de lidorganisaties waaronder het ABVV is de klimaatverandering de meest dringende milieu-uitdaging op wereldniveau. Deze uitdaging vraagt een enorme impuls en een overvloed aan acties van de industrielanden, conform hun gemeenschappelijke verantwoordelijkheden. Dit moet gebeuren in overleg met de overgangs- en ontwikkelingslanden en in het kader van de Conventie van de Verenigde Naties over de klimaatwijzigingen (CC-NUCC).

Het EVV steunt de integrale uitvoering van de overeenkomsten die ondertekend werden door de lidstaten van de Unie in het kader van het Kyoto-protocol. Het is voorstander van de goedkeuring van ambitieuze reductiedoelstellingen voor de uitstoot van broeikasgassen, in de EU met 25% tegen 2020 en 75% tegen 2050 in vergelijking met het niveau van 1990, en dit los van de vooruitgang geboekt in de internationale onderhandelingen over de periode na Kyoto. Het is van mening dat de EU een beslissende stap in de goede richting gezet heeft door ambitieuze, dwingende doelstellingen op dat vlak voorop te stellen.^[13]

‘Het potentieel van de energie-efficiëntie voor het creëren van kwaliteitsbanen en voor de strijd tegen de armoede, werd niet voldoende uitgediept door de Europese politici. Het potentieel concentreert zich op de energierenovatie van de huizen en gebouwen van de tertiaire sector, de duurzame mobiliteit en de energieservice. Het EVV staat positief tegenover dwingende energiebesparende doelstellingen voor de lidstaten. In alle industriesectoren moet een coherente Europese sectorpolitiek komen om de Kyoto-doelstellingen te behalen. Deze moet het voorwerp uitmaken van een sociale sectordialogo.’^[14]

Om de vakbonden de mogelijkheid te geven om op internationaal niveau te kunnen blijven meespelen, pleiten het Europees Vakverbond en de lidorganisaties, waaronder het ABVV, ervoor dat de werknemers vooral op Europees niveau betrokken blijven worden bij het debat. Dit moet gebeuren via een sociale dialoog met de werkgevers (van Europees tot lokaal sectorniveau), via de Europese Ondernemingsraden in de Europese multinationals, via de Ondernemingsraden... Het roept de Commissie op een platform van de Europese sociale partners op te richten om te onderzoeken hoe die ambitieuze voorstellen verwezenlijkt kunnen worden terwijl tegelijkertijd de werkgelegenheid en de innovatie in Europa verbeterd worden (uittreksel persmededeling van 12 maart 2007).

Het is belangrijk om de sociale dialoog op Europees niveau te ontwikkelen, omdat de Europese Unie – die trouwens de eerste is om haar goedkeuring te geven over een klimaatpolitiek die gebonden is aan dwingende doelstellingen over de emissievermindering – als opdracht heeft om via de internationale dialoog haar kennis uit te breiden en te gebruiken, zodat ze een inspiratiebron wordt voor de hele wereld. Op die manier kan de sociale basis gelegd worden voor een succesvol klimaatbeleid.

Op de vergadering van de VN terzake van eind 2004 (COP10) moest de Europese Vakbondsafvaardiging vaststellen dat de klimaatveranderingen in de officiële onderhandelingen geïnterpreteerd worden als een zuiver economische en technische aangelegenheid. Ook de vertegenwoordigers van de Europese Unie hebben de gelegenheid gemist om aan te tonen dat de Europese Unie haar engagement in het kader van de strategie van Lissabon nakomt. Dit engagement omvat de gelijktijdige ontwikkeling van de werkgelegenheid, de sociale samenhang en de strijd tegen de klimaatwijzigingen.

N.a.v. de COP11 van eind 2005 hadden de Europese vakbonden een ontmoeting met de regeringsleiders van de EU. Ze vroegen hun de sociale en de werkgelegenheidsdimensie in de onderhandelingen over de klimaatveranderingen op te nemen. Ze verklaarden tevens bereid te zijn hun verantwoordelijkheid te nemen in het kader van een tripartiete dialoog tussen regeringen, vakbonden en werkgevers over de uitvoering van de Kyoto-verbintenissen en van een versterkt recht op informatie en raadpleging. Daarbij kregen de vakbondsvertegenwoordigers van Groot-Brittannië, Spanje en België de kans om de positieve resultaten van hun betrokkenheid bij de sociale dialoog in hun land over de uitvoering van de nationale plannen in het kader van het Protocol nader toe te lichten. Na afloop van die ontmoeting prezen de vakbondsvertegenwoordigers zich gelukkig met de steun die ze van verscheidene regeringen gekregen hadden.

N.a.v. de COP12 van eind 2006 kwam het EVV duidelijk in beeld. Het combineerde een duidelijk standpunt, dat rechtstreeks verband hield met de onderhandelingen (op basis van de resolutie van het Uitvoerend Comité van oktober 2005), met een lopende studie over de impact van het klimaatbeleid in Europa op de werkgelegenheid. Nochtans moesten de Europese vakbonden bij die onderhandelingen vaststellen dat de werkgelegenheid, de sociale rechten en de rechten van de werknemers niet altijd als volwaardige uitdagingen van het klimaatbeleid ervaren werden.

9

ACTIES

Bij het innemen van zijn standpunten in juni 2005 (zie hierboven) legde het EVV tevens de acties vast voor zichzelf en haar lidorganisaties. De hieronder beschreven acties hebben een directe of indirecte band met de standpunten van het EVV inzake klimaatpolitiek:

'Het EVV blijft de Europese strategie voor duurzame ontwikkeling voortzetten, in nauwe samenwerking met het Europees Milieubureau en het sociaal Europees Platform van NGO's uit de sociale sector.

Het EVV en zijn lidorganisaties ijveren ervoor dat de werknemers in de bedrijven erkend worden als deelnemers aan het veranderingsproces dat nodig is voor de duurzame ontwikkeling, zodat de vertegenwoordigers van de werknemers rechten krijgen in de milieumaterie en zodat de sociale dialoog op alle niveaus, dus zowel sectoraal als nationaal en Europees, opengetrokken wordt naar milieukwesties.

Samen met de regering en de werkgeversorganisaties ijveren de vakbonden voor een ontwikkelingspolitiek voor werkgelegenheid, opleiding en professionele vorming die inspeelt op de milieueisen.

Het EVV en zijn lidorganisaties zullen de betrokkenheid evalueren van de werknemers en de vakbonden in de duurzaamheidsstrategie in de bedrijven. Zo kunnen acties voorgesteld worden om deze strategie te versterken, te beginnen bij energie-efficiëntie en duurzame mobiliteit van werknemers en goederen.

Het EVV zal zijn actie om de kennis en de deelname-mogelijkheden van de vakbonden aan de studies over de impact op de bedrijven, uitgevoerd door de Europese Commissie, ontwikkelen om de voorstellen voor de te volgen politiek te evalueren.

Het EVV zal een studie uitvoeren over de gevolgen voor de werkgelegenheid van de klimaatwijzigingen en de politiek inzake de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in de Unie van 25.

Het EVV zal zijn actie voortzetten om beroep te doen op het structureel fonds en/of de mogelijkheden die de Europese Investeringsbank biedt om te lenen. Hierdoor is een economisch rendabele investeringspolitiek mogelijk die de energie-efficiëntie van de huizen kan verbeteren. Dit zou leiden tot extra werkgelegenheid, bijdragen tot de doelstellingen over de beperking van de uitstoot van broeikasgassen en inspelen op sociale problemen door de energiefactuur van de gezinnen te verminderen.

Het EVV ijvert verder met de internationale vakbondsbeweging om de sociale en milieudimensie in de globalisering te versterken. Hiervoor wil de organisatie pleiten voor een betere coherentie tussen de activiteiten van de VN, IAO, het PNUE en de WHO.

Het EVV zal samen met de Europese beroepscentrales en de Europese ondernemingscomités zijn inspanningen opdrijven om de internationale arbeidsnormen en de internationale milieuakkoorden te promoten via met de multinationals onderhandelde kaderakkoorden'.^[15]

In dit kader onderneemt het ABVV in dit dossier beschreven acties op gebied van huisvesting, mobiliteit, recht op informatie van de vertegenwoordigers van de werknemers...

Het is ook in dit kader dat het EVV en zijn lidorganisaties, waaronder het ABVV, hun acties voortzetten, onder meer n.a.v. de UNO-conferenties en op Europees niveau.

Het EVV heeft tussentijds (samen met het 'Social Development Agency') een studie uitgevoerd over klimaatverandering en werkgelegenheid in opdracht van de Europese Commissie en met de financiële steun van verscheidene overheidsinstellingen waaronder het Belgisch ministerie van leefmilieu. Die studie handelt meer bepaald over de impact op de werkgelegenheid van de klimaatverandering en van de maatregelen tot

vermindering van de CO₂-uitstoot in de Europese Unie tegen 2030. Die studie werd onlangs gepubliceerd en kan (samen met een samenvatting) gedownload worden van de website van het EVV (<http://www.etuc.org/a/3673>).

De studie geeft aan dat de klimaatverandering de leefbaarheid van hele delen van de Europese economie zou kunnen bedreigen. Landbouw en agro-industrie, visvangst en toerisme zijn enkele van de sectoren die het meest gevaar lopen en die ernstige schade zouden kunnen lijden als niets gedaan wordt om de opwarming tegen te gaan.

Diezelfde studie toont ook aan dat beleidsmaatregelen tot vermindering van de CO₂-uitstoot zonder gevaar voor de werkgelegenheid uitgevoerd kunnen worden als ze anticiperende en begeleidende maatregelen bevatten t.a.v. de negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid in de overgangperiode. Er worden vier econo-

mische sleutelsectoren besproken: energieproductie, vervoer, staal- en cementnijverheid en bouw/huisvesting. De studie onderzoekt diverse scenario's om de uitstoot tegen 2030 met 40% te verminderen en bestudeert de effecten op de werkgelegenheid en de kwalificatiegraad. Voorts worden er in 11 landen van Europa, waaronder België, gevallenstudies geanalyseerd. Ten slotte wordt een reeks aanbevelingen gedaan om synergieën tussen klimaatmaatregelen en werkgelegenheidsbeleid te optimaliseren.

Deze studie zal in de toekomst de Europese vakbeweging helpen om nog proactiever op te treden op het vlak van eisen inzake klimaatmaatregelen en begeleidende werkgelegenheidsvriendelijke beleidsmaatregelen.

13 Voor meer duiding bij de standpunten van het EVV, verwijzen we naar 'Vakbondsvoorstellen voor een Europese politiek over de klimaatveranderingen' die eind 2003 aanvaard werden. Zij zijn beschikbaar op de website van het EVV www.etuc.org/a/250 en in de brochure 'Klimaatveranderingen: mogelijkheden voor vakbondsacties', beschikbaar op www.etuc.org/a/957. Verder verwijzen we naar de resoluties van het Uitvoerend Comité van het EVV van 14 en 15 juni 2005 en van 18 en 19 oktober 2006 (te raadplegen op respectievelijk www.etuc.org/a/1417 en www.etuc.org/a/2964, naar de persmededeling van het EVV van 20

februari 2007 (www.etuc.org/a/3367) en de persmededeling van 12 maart 2007 (www.etuc.org/a/3439).

14 Uittreksels uit de standpunten van het EVV – geformuleerd in het Uitvoerend Comité van 14 en 15 juni 2005 – betreffende de herziening van de strategie van de Europese Unie ten voordele van de duurzame ontwikkeling.

15 Uittreksels uit de standpunten van het EVV – geformuleerd in het Uitvoerend Comité van 14 en 15 juni 2005 – betreffende de herziening van de strategie van de Europese Unie ten voordele van de duurzame ontwikkeling.

HET ABVV IN DE FEDERALE KLIMAATDEBATTEN

INLEIDING

De federale overheid heeft geen directe verantwoordelijkheid ten aanzien van broeikasgasemissies, maar staat wel in voor de internationale onderhandelingen. Bij de verdeling van emissierechten onder de Gewesten nam de federale overheid het engagement om het tekort van 2.46 Mton, dat overblijft na de sommatie van de gewestelijke doelstellingen, weg te werken door de aankoop van emissierechten.

De voorkeur zal hiervoor uitgaan naar investeringen in het buitenland via CDM/JI-projecten en aanvullend zal beroep gedaan worden op de aankoop van emissierechten zonder investeringen. Het Kyoto-fonds, dat sinds 2003 gevoed wordt door een heffing op de elektriciteitsconsumptieprijs voor een jaarlijks totaal van 25 miljoen euro, zal hiervoor aangewend worden. Daarnaast kan ook een deel gefinancierd worden door het budget van ontwikkelingssamenwerking.

Daarnaast zal de federale overheid complementaire maatregelen nemen met het oog op het terugdringen van de BKG-emissies en dit met 4.8 Mton per jaar. Deze reductie zal bovendien de gewesten ten goede komen. Hoe deze broeikasgaslastverlaging onder de gewesten zal verdeeld worden is, nog niet helemaal duidelijk.

STANDPUNTEN

Het Federaal ABVV volgt de bevoegdheden die de federale overheid vervult in het klimaatvraagstuk met bijzondere aandacht op. In deze bevoegdheidsoverschrijdende materie heeft het Federaal ABVV het initiatief genomen om een overkoepelende ABVV Commissie duurzame ontwikkeling te creëren met als doelstelling te komen tot meer coherente standpunten tussen de verschillende geledingen. Hieronder vind je enkele van de voornaamste federale klimaatbeleidsprioriteiten die wij verdedigen in de verschillende adviesraden en andere fora.

Om te streven naar een duurzame ontwikkeling met een sterke sociale pijler, waarin voldoende aandacht gaat naar armoede, sociale inclusie, gelijke kansen, tewerkstelling, kortom een verbetering van het welzijn, achten wij volgende zaken prioritair in het Kyoto-debat:

- 1 Prioriteit moet gegeven worden aan maatregelen die zowel het leefmilieu ten goede komen én die tegelijkertijd positieve gevolgen hebben voor de sociale en economische ontwikkeling in België.

Daarom pleiten wij voor:

- Het maximaal inzetten van economisch rendabele maatregelen, in plaats van het jaarlijks aan-

kopen van emissierechten in het buitenland. Hierbinnen passen maatregelen om de energievraag te beperken in alle sectoren, zoals de alliantie voor energierenovatie van de huisvesting, een sterker uitgebouwd (openbaar/goederen) transportnetwerk en dienstverlening, beter productontwerp, de ontwikkeling van elektriciteit en warmte co-generatie, het verantwoord inzetten van publieke middelen die een voorbeeldrol hebben en die bijdragen aan de tewerkstelling en de sociale cohesie, ...

- Wij zijn voorstanders van een verschuiving van de lasten op arbeid naar het taxeren van het gebruik van niet-duurzame natuurlijke hulpbronnen. De verminderde inkomsten van de lasten op arbeid, die instaan voor de financiering van de sociale zekerheid, moeten echter volledig gecompenseerd worden. Dus moeten er voldoende garanties zijn om de sociale zekerheid veilig te stellen. Via deze weg kan men de werkgelegenheid aanzwengelen en ervoor zorgen dat er een internalisering van de reële kostprijs van de verschillende producten en diensten komt, die een meerwaarde kan bieden in het klimaatbeleid. Maar in dit geval is een adequate sociale begeleidingspolitiek eveneens aangewezen. Zo dient onder een dergelijk systeem de toegang tot basisvoorzieningen gegarandeerd te worden voor iedereen, met lage prijzen voor de producten die noodzakelijk zijn om die basisbehoeften te dekken.

- Fiscale maatregelen dienen zo georiënteerd te worden dat er rekening gehouden wordt met de bevordering van energiezuinigheid.

- 2 Flexibele mechanismen, zoals vastgelegd in het Kyoto-protocol en de emissiehandelsrichtlijn mogen enkel supplementair worden ingezet, als laatste hulpmiddel bij ontsteltenis aan economische rendabele en sociaal rechtvaardige maatregelen, prioritair te nemen in België. Als deze dan toch ingezet worden, dienen deze bij te dragen aan de ontwikkeling van het exporterende land via JI- en CDM-projecten en wordt er geëist dat alle sociale rechten gerespecteerd worden.

- 3 Ten aanzien van het post-2012 debat steunt het Federaal ABVV de Federale regering in haar engagement om een doelstelling voor middellange (2020-2030) en lange termijn (2050) vast te leggen. Wij achten deze dan ook noodzakelijk om de discussies op korte termijn te vereenvoudigen, de onderhandelingspositie te versterken en om het noodzakelijke klimaat van zekerheid te bieden voor de te maken investeringen. Dergelijke doelstellingen moeten voldoende ambitieus zijn om te kunnen genieten van het 'first mover advantage', dit terwijl ze de

10

competitiviteit verzekeren door een verhoogde energie-onafhankelijkheid.

Wij verdedigen het opstellen van werkgelegenheidsprogramma's voor meer reconversie. Dit om ondermeer, daar waar de werknemer getroffen wordt door herstructurering ten gevolge van het klimaatbeleid, te voorzien dat de werknemer onmiddellijk beroep kan doen op de arbeidsbemiddelinginstanties die hem kunnen begeleiden naar een herinschakeling in de arbeidsmarkt.

- 4 Tenslotte bepleiten wij investeringen in onderzoek en ontwikkeling, in het bijzonder in energie-efficiëntietechnieken en andere technologische innovaties. In het kader van de globale uitdaging dient er ook een technologietransfer te komen met het Zuiden.

De standpunten die het ABVV verdedigt in de energiepolitiek houden eveneens rekening met de doelstellingen inzake de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Voor wat betreft de investeringspolitiek in de elektriciteitssector, dringt het ABVV aan op economisch rendabele maatregelen waarmee tegemoet gekomen wordt aan de vraag naar elektriciteit. Voor de resterende vraag moet er diversificatie komen in de technologie en de bevoorradingsbronnen, zodat de bevoorrading van het land niet in gevaar komt en het milieu beschermd wordt. Het ABVV steunt investeringen in gecentraliseerde en gedecentraliseerde productiemiddelen, onder andere in de cogeneratie van warmte en elektriciteit en in hernieuwbare energie (waaronder zonne-energie). In deze context pleit het voor het gebruik van economische instrumenten die deze technologieën steunen, zoals het systeem van groene certificaten (zie fiche over de Waalse Regio voor meer details), een niet-penaliserend tariefsysteem voor de aankoop van noodelectriciteit wanneer de productie niet toereikend is, de verkoop aan het netwerk van overtollige elektriciteit wanneer gebruik gemaakt wordt van hernieuwbare energie en de cogeneratie van warmte en elektriciteit om te voldoen aan de elektriciteitsbehoefte.

Het ABVV pleit verder voor de oprichting van een fonds dat gefinancierd moet worden met de marges die voortvloeien uit de nagenoeg volledige afschrijving van het Belgische kernpark. Dit fonds moet gebruikt worden om investeringen in het verbeteren van de energie-efficiëntie en de ontwikkeling van hernieuwbare energie, waaronder zonne-energie, te ondersteunen.

Het ABVV verdedigt eveneens de tariefsystemen die rekening houden met sociale, economische en milieu-problemen zoals de uitstoot van broeikasgassen.

Voor de prijzen van de olieproducten verdedigt het ABVV sinds meer dan tien jaar het vastleggen van minimumprijzen voor alle olieproducten (om verspilling te beperken) en maximumprijzen voor verwarmingsstookolie (zodat iedereen zijn huis kan verwarmen tegen redelijke prijzen).

Voor het elektriciteitstarief stelt het ABVV tariefstructuren voor die rekening houden met sociale en milieuparameters: het vraagt dat de tarieven lineair of zelfs

progressief worden (lage eenheidsprijzen voor lage consumptie, hoge eenheidsprijzen voor luxeconsumptie) en het dringt aan op het gebruik van een teller met twee uurschalen (lagere eenheidsprijzen in daluren en hogere prijzen in piekuren), zodat het verbruik verplaatst wordt naar de daluren en meer efficiënt omgesprongen wordt met de elektriciteitsproductiemiddelen.

ACTIES, RESULTATEN EN VOORUITZICHTEN

Energie besparen is één van de meest geschikte middelen om broeikasgasemissies te reduceren en dit idee wordt dan ook binnen de verschillende adviesraden waarbinnen wij zetelen behartigd.

De idee dat structurele maatregelen nodig zullen zijn in de strijd tegen broeikasgasemissies en dat economisch rendabele maatregelen daarin een eerste stap zijn, vindt meer en meer ingang en dit mede door ons toedoen. In de verschillende adviesraden hebben wij steeds sterk de klemtoon hierop gelegd. Zo ligt het ABVV aan de oorsprong van het initiatief in de CRB om het Kyoto-potentieel in de verschillende sectoren te onderzoeken en de maatregelen vast te leggen om dit potentieel in te vullen, startend met de sectoren transport en gebouwen. Op basis van het voorstel van het Federaal ABVV volgde in september '05 de regeringsbeslissing ter goedkeuring van een energierenovatiefonds. Hierbij werd rekening gehouden met onze eis om prioriteit te geven aan de minstbegoede gezinnen en aan sociale woningen. Wij wensen dat er werk wordt gemaakt van een grootschalig energie-renovatieproject en wensen van dichtbij betrokken te worden bij de uitwerking ervan.

Op internationaal vlak behartigt het Federaal ABVV de belangen van de vakbeweging in het democratisch debat aangaande de klimaataanpak. Hierbij neemt het ook zijn verantwoordelijkheid op door de deelname aan klimaatconferenties van syndicalisten uit het Zuiden te financieren. Wij willen deze Noord-Zuidsamenwerking in de toekomst nog verdiepen.

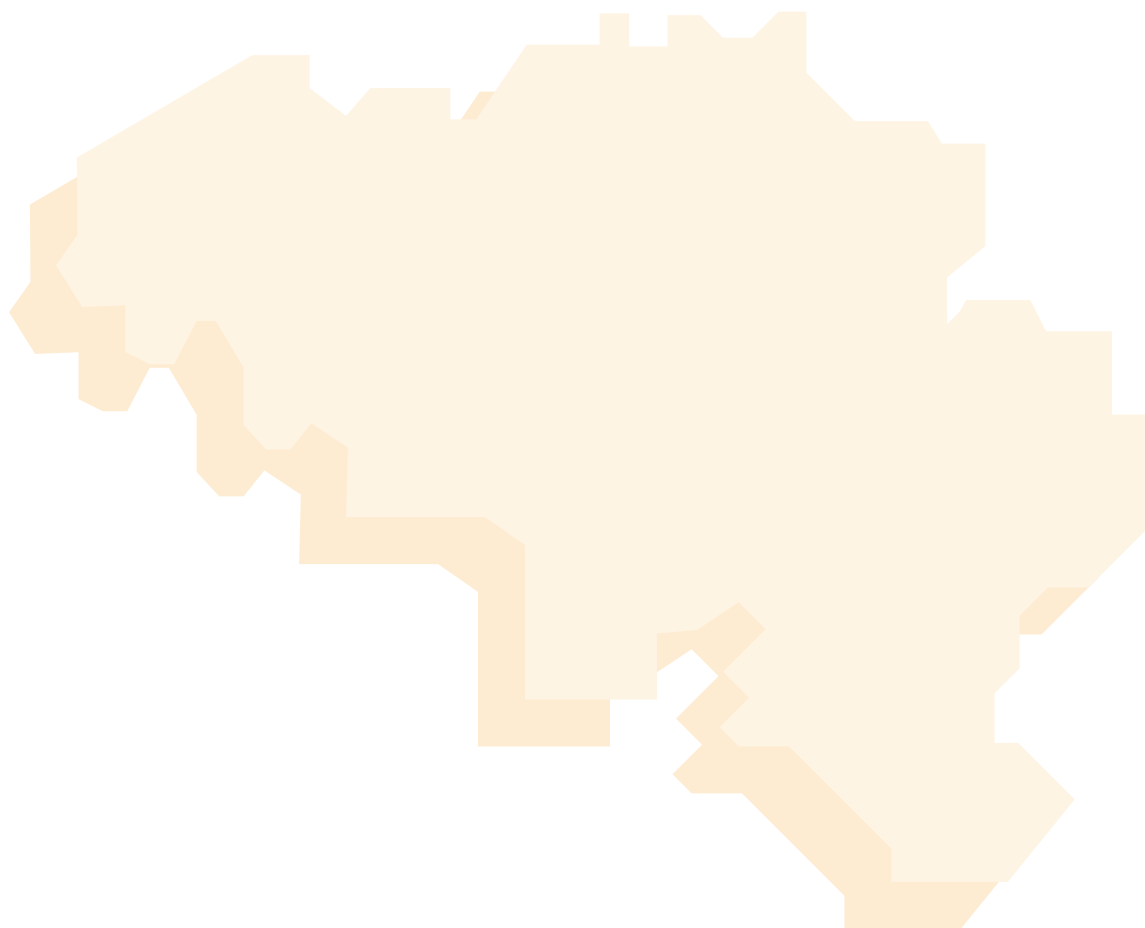
Dankzij de acties van de vakbonden wordt België het meest vooruitstrevende land inzake de integratie van duurzaamheid en sociale criteria in de openbare aanbestedingsprocedure voor CDM- en JI-projecten. Ook de monitoring, betrokkenheid van lokale vakbonden en het respect voor de IAO-normen worden dankzij de procedure verzekerd. Verder zal het Federaal ABVV er bij onze regering voor pleiten dit model van aanbestedingsprocedure ook in de andere lidstaten van de Europese Unie te promoten.

Voor de energiepolitiek vraagt het ABVV een breed sociaal overleg zodat bij de keuze van de investeringen rekening gehouden wordt met de milieuproblemen (beheer van kernafval, uitstoot van broeikasgassen, ...), met het veilig stellen van de bevoorrading van het land, met het behalen van een betere energie-efficiëntie...

Wat de tarieven betreft, dringt het ABVV bij de regering aan om een voor de kleine verbruikers voordelig tariefbeleid en een sociaal beleid voor gezinnen in moeilijkheden op te leggen. Door het tariefprogramma dat het ABVV vraagt (en dat door de elektriciteitsproducenten gefinancierd moet worden):

- zou de kostprijs voor de plaatsing van een tweevoudig uurtariefmeter dalen (zodat de gezinnen hun verbruik spreiden en er een efficiënter globaal systeem mogelijk wordt);
- zou verhinderd worden dat uitbreiding van het nachttarief tot in het weekend leidt tot een prijsstijging van het volle dagtarief of tot een stijging van andere tarieven; die maatregel moet gefinancierd worden met de middelen die voortvloeien uit de nagenoeg volledige afschrijving van het Belgisch kerncentralepark;

- zou de jaarlijkse heffing op de gezinnen die tot 5.500 kWh per jaar verbruiken, afgeschaft kunnen worden. Hierdoor zou het degressieve tariefsysteem dat tot verspilling aanzet, verdwijnen (want met een jaarlijkse heffing is het zo dat hoe meer men verbruikt, hoe lager de eenheidsprijs per kWh ligt);
- zou de eenheidsprijs voor elektriciteit voor gezinnen die niet meer dan 5.500 kWh per jaar verbruiken verminderd kunnen worden als de andere maatregelen onvoldoende zouden zijn om het vastgestelde tariefnadeel (in vergelijking met de buurlanden) op te vangen.

HET KLIMAATPROBLEEM: OOK HET VLAAMS ABVV KRIJGT HET ER WARM VAN

VISIE

Sinds begin 2002 staat het klimaatdossier prominent op de beleidsagenda van het Vlaams ABVV. Een basisstandpunt werd in het voorjaar van 2002 voorbereid na intensieve consultatie: het ging immers om een vrij nieuw beleidsdomein dat in het Vlaams ABVV zeker nog niet algemeen gekend was.

Volgende aandachtspunten kwamen daarbij op de voorgrond:

- Een ambitieus klimaatbeleid is nodig; het Kyoto-protocol is slechts een eerste stap.
- Billijkheid en rechtvaardigheid van ieders inspanningen moeten doorslaggevend blijven bij de verdeling van de inspanningen.
- Alle binnenlandse, op korte termijn rendabele investeringen in energie-efficiëntie moeten ook effectief genomen worden, én door industrie, én door huishoudens.
- De inzet van flexibele instrumenten is wellicht nodig om de totale sociale en economische rekening te verlichten, maar die flexibele instrumenten zijn aanvullend inzetbaar, om 'de CO₂-rekening te doen sluiten', nadat de nodige andere maatregelen in België en Vlaanderen genomen zijn.
- Als vakbond blijven we voorstander van een sterke energiefiscaliteit, die ook een meerwaarde kan bieden in het klimaatbeleid.
- We eisen dat het klimaatbeleid op alle niveaus, van het overheidsbeleid tot en met het bedrijfsvlak, op een transparante en democratische manier verloopt. Wij willen daarbij onze rol opnemen, maar dat betekent dat we daar wel de mogelijkheden moeten voor krijgen.
- Convenanten (zoals benchmarkingconvenant) met de industrie zijn aanvaardbaar, maar mits transparantie over doelen en resultaten op beleidsniveau en op bedrijfsniveau; en mits ambitieuze doelen. Voorafnames en dus afwentelingen op andere doelgroepen zijn niet aanvaardbaar.
- We moeten blijven waken over een optimale afstemming van het beleid tussen de gewesten onderling.

Deze lijnen zijn in de loop van de voorbije jaren verder verrijkt en geoperationaliseerd, maar blijven in essentie ook van toepassing voor een beoordeling van het nieuwe klimaatbeleidsplan 2006-2012. Hoe kijken we tegen dit nieuwe beleidsplan aan?

- Een breed draagvlak is een absolute noodzaak voor een ambitieus klimaatbeleid. Zo'n draagvlak creëren begint alvast bij het betrekken van de maatschappelijke groepen. In 2005 ging Milieuminister Peeters in op onze vraag om een zogenaamde

Vlaamse klimaatconferentie te organiseren. Die conferentie, die nog steeds loopt, is er gekomen omdat de sociale partners en de milieuverenigingen vonden dat het klimaatprobleem dermate belangrijk én dringend is, dat een brede mobilisatie van krachten en creativiteit nodig is om nog tijdig vooruitgang te kunnen boeken in de strijd tegen het broeikaseffect. Een tiental verschillende werkgroepen kwam meerdere keren bijeen om rond specifieke deelthema's maatregelen uit te werken en voor te stellen. Het resultaat was een bundel van 365 consensusvoorstellen voor het Vlaams klimaatbeleid. Aan die werkgroepen werd actief geparticipeerd door ABVV-ers uit gewesten, centrales, bedrijven en diensten van het Vlaams ABVV. En met succes: in de eindteksten van de conferentie vinden we meerdere voorstellen terug die door ons werden aangebracht en van bijzonder syndicaal belang zijn. Daarnaast had onze inbreng ook een intern sensibiliserend effect: klimaat werd op meerdere niveaus binnen onze structuren een item om rond te werken. Minister Peeters beloofde met de voorstellen maximaal rekening te zullen houden bij de opmaak van het nieuwe plan. De verwachtingen waren dus hooggespannen, maar... werden enigszins teleurgesteld.

- We vinden het geen moedig plan. Omwille van de grote uitdagingen is een ambitieus en zelfs visionair plan nodig, maar dit is geenszins het geval. Het plan blijft namelijk een bundeling van deels initiatieven die al lopende zijn of waarvoor reeds eerder de beslissing was genomen, en anderzijds overwegend voluntaristische maatregelen. We hebben dan ook sterk de indruk dat dit inderdaad een bottom-up verzamelplan is. Bij de planopmaak was overigens een belangrijk deel van de beschikbare emissieruimte reeds ingenomen (en dus voorafgenomen), want het toewijzingsplan voor verhandelbare emissierechten had een maand eerder reeds meer dan 38 megaton (ter herinnering: de 'broeikaslat' ligt voor Vlaanderen op een slordige 83 megaton CO₂-equivalenten) CO₂-emissies toegewezen aan een deel van de industrie en de elektriciteitsproducenten. Het plan zal klaarblijkelijk resulteren in een blijvende kloof met de Vlaamse Kyoto-doelen. Er wordt rechtstreeks voor geopteerd om die blijvende kloof (die overblijft na optellen van alle 'haalbare' maatregelen) met de aankoop van rechten in het buitenland, dus via flexibele mechanismen, te dichten.
- We vinden dat de gemaakte keuzes niet onderbouwd zijn. Nergens in het plan wordt op basis van een afweging gemotiveerd waarom men een bepaalde maatregel voorstelt, en een andere niet. Tenslotte is

11

er ook geen afweging naar de sociale aanvaardbaarheid van de voorstellen gebeurd. Ook dat is nochtans een basisvoorwaarde voor een goed klimaatbeleid.

- Onze grote aandachtspunten krijgen weinig weerklank. Geen van onze aandachtspunten die tijdens de Vlaamse klimaatconferentie aan bod kwamen is als dusdanig in het plan terug te vinden (hetzij enkele fragmenten); er wordt daarvoor geen motivatie gegeven. Dit is enerzijds een aanfluiting van erkenning van de inzet van de maatschappelijke groepen in de klimaatconferentie. Anderzijds wordt zo ook een kans gemist op een ambitieus en tegelijk sociaal vooruitstrevend plan.
- Het debat over de financiering van het beleid werd niet gevoerd.

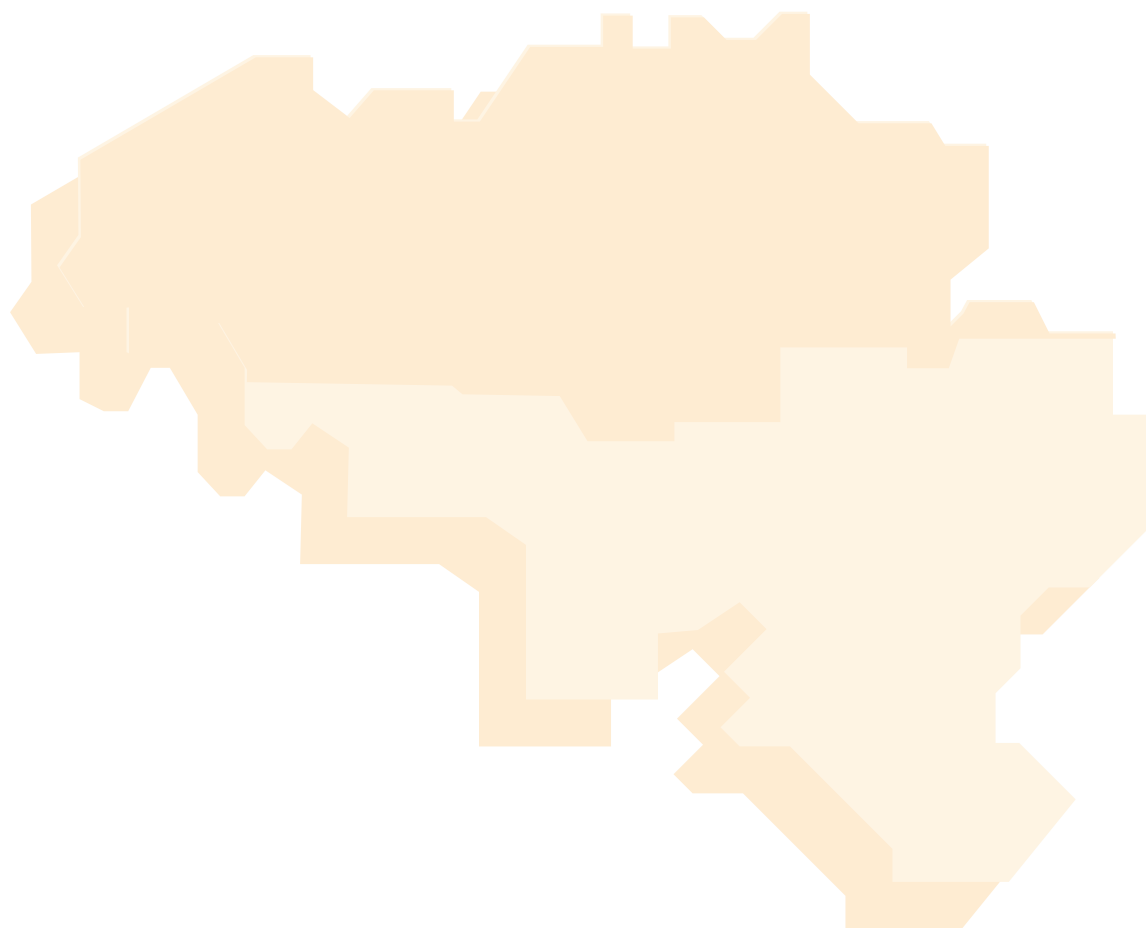
TER INFORMATIE: DE AANPAK

Het Vlaams ABVV is op verschillende fora betrokken bij het debat over het klimaatbeleid van de Vlaamse overheid.

Via de SERV, de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, adviseren we, in overleg met de andere vakbonden en de Vlaamse werkgeversorganisaties, de Vlaamse Regering over haar voornemens, plannen en wetgevingsinitiatieven inzake klimaat.

We hebben ook een zetel in de Vlaamse Minaraad, de Vlaamse Milieu- en Natuurraad, waar het overleg over klimaat ook met de milieu- en natuurverenigingen wordt gevoerd.

Naast deze klassieke overleg- en adviesorganen, heeft de Vlaamse regering in het voorjaar van 2005 een bijzonder overlegforum opgericht: de Vlaamse klimaatconferentie (zie hierboven).

HET BRUSSELSE ABVV IN HET KLIMAATDEBAT

STANDPUNTEN

In een regio met meer dan een miljoen inwoners en dagelijks ongeveer 350 000 pendelaars, is de controle van de luchtkwaliteit van cruciaal belang – om het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toe te laten zijn internationale verplichtingen na te komen (in het bijzonder de Kyoto-normen), maar ook en vooral om iedereen die er leeft en werkt een kwaliteitsvolle leefomgeving te bieden.

De integratie van de milieudimensie in het economisch en sociaal beslissingsproces kan onder andere een bestaansvoorwaarde voor de tewerkstelling en zelfs een belangrijke hefboom zijn in de creatie en ontwikkeling van nieuwe, moeilijk te verplaatsen arbeidsplaatsen. We zijn er in deze context van overtuigd dat de vertegenwoordigers van de werknemers en hun vakbondsorganisaties bijzondere troeven hebben om bij te dragen tot de sensibilisering voor het milieu en de duurzame ontwikkeling in bedrijven en instellingen.

Daarom dringt het Brussels ABVV bij de regionale instanties aan op een economische en sociale ontwikkelingspolitiek die rekening houdt met de principes van duurzame ontwikkeling.

In het kader van de toepassing van het Kyoto-protocol en de spreiding van de nationale verminderingsspanningen tussen de drie gewesten van het land, behaalde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de mogelijkheid om zijn uitstoot tussen 2008 en 2012 te verhogen met 3,475%, in vergelijking met het niveau van 1990.

Om deze doelstelling te behalen keurde de Brusselse regering op 13 november 2002 het Lucht-Klimaatplan goed. Dit bepaalt de regionale politiek voor de periode 2002-2010 voor de strijd tegen luchtvervuiling en de opwarming van het klimaat. Het bevat verschillende maatregelen op gebied van transport, rationeel energieverbruik, promotie van hernieuwbare energie...

Verschillende studies hebben echter uitgewezen dat de maatregelen van dit plan ontoereikend zijn. In Brussel, een hoofdzakelijk tertiaire regio, is de uitstoot van broeikasgassen voornamelijk afkomstig van de verwarming (67%) en in mindere mate van het autoverkeer (18%). Daarom richt het Brussels ABVV zijn syndicale en politieke acties voornamelijk op energievernieuwend maatregelen voor huisvesting en mobiliteit.

ACTIES

— Kyoto-project 'verbond economie-tewerkstelling-milieu'

In de Brusselse huisvestingssector bestaat een economisch rendabel reductiepotentieel dat driemaal groter is dan wat de maatregelen van het lucht-klimaatplan willen bewerkstelligen.

De Brusselse gebouwen – de huizen, de bedrijven en de openbare gebouwen – verouderen. De ouderdom en de lage energie-efficiëntie geven aanleiding tot een jaarlijkse energiefactuur van ongeveer 2 miljard euro. En deze factuur blijft maar stijgen voor de gezinnen, de Brusselse bedrijven en de collectieve diensten.

Het Brussels ABVV heeft de Brusselse regering eraan herinnerd dat een massale investering in de renovatie van verwarmingssystemen en isolatie van de Brusselse gebouwen onmisbaar is om de Kyoto-doelstellingen te halen.

Bij de onderhandelingen over het contract voor economie en werkgelegenheid, verkreeg het van de Brusselse regering dat een plan opgestart werd voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de regionale renovatie- en woningbouwpolitiek. Dit regionale plan wil de energiefactuur van de gezinnen verminderen door te investeren in de energie-efficiëntie van de gebouwen.

Om dit project tot een goed einde te brengen moeten verschillende instrumenten van de regionale politiek gebruikt worden. Volgende punten zijn noodzakelijk:

- 1 het opdrijven van de sensibilisering en informatie van particulieren,
- 2 het stimuleren van de vraag via een versterking en een heroriëntatie van de energieprijzen voor het plaatsen van isolatie (dubbele beglazing, isolatie van het dak) rekening houdend met de gezinsinkomsten,
- 3 het toepassen van een progressieve energiefactuur gekoppeld aan een BTW-vermindering om het aantal gezinnen met gedwongen energiebeperking te doen dalen,
- 4 het verzekeren van alternatieve financieringswijzen voor openbare gebouwen,
- 5 het ondersteunen van technologische innovatie,
- 6 het versterken van professionele vorming in de betrokken sectoren.

12

Hiervoor stelt het Brussels ABVV voor om sociale clausules in te bouwen in het toekennen van de openbare aanbestedingen en er een echt instrument van te maken om de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de economische heropleving van Brussel te stimuleren. De bedrijven die deelnemen aan de ontwikkeling van opleidingsmogelijkheden of aan het dynamiseren van het Brusselse industriële netwerk, zouden kunnen vrijgesteld worden van het naleven van deze sociale clausules.

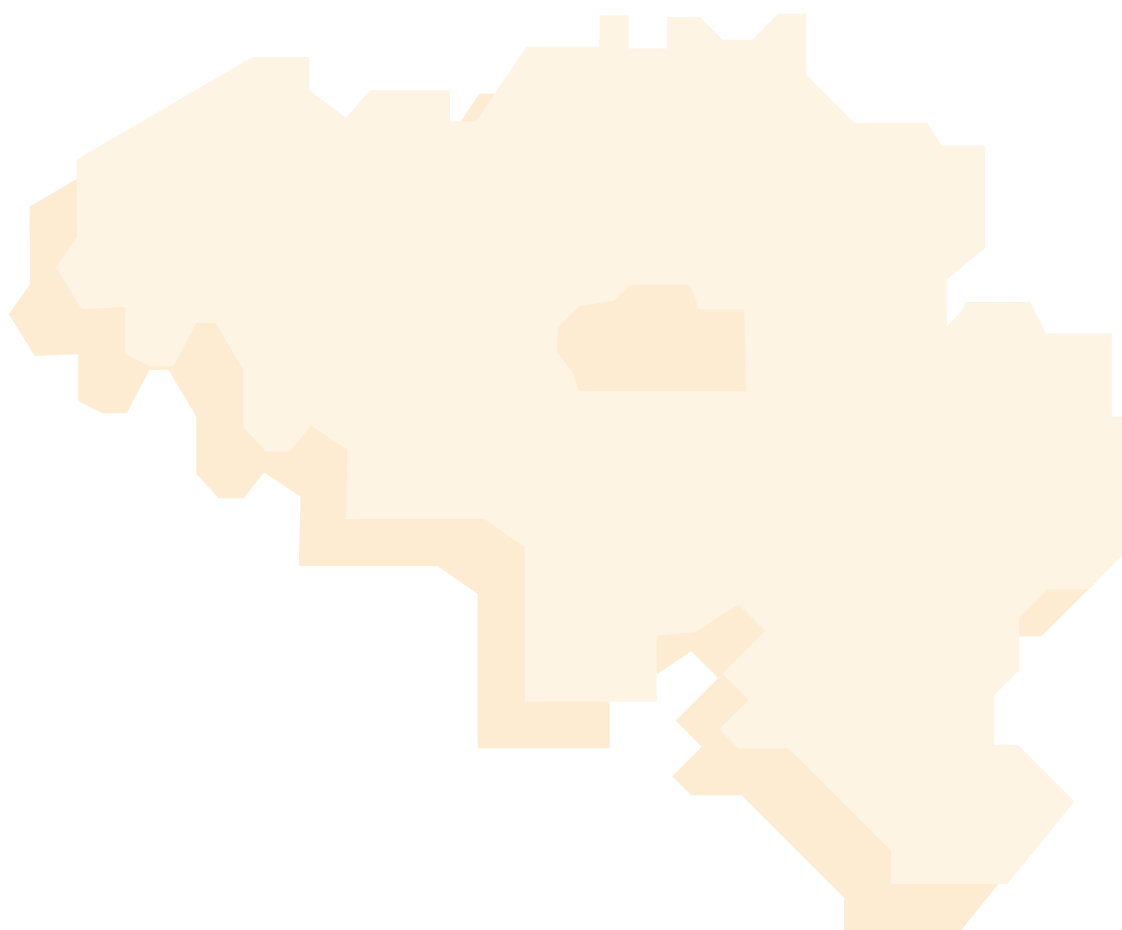
— Mobiliteit

Om een oplossing te zoeken voor het immense mobiliteitsprobleem ijvert het Brussels ABVV sinds 2002, in gemeenschappelijk vakbondsfront, voor het uitwerken van een 'Brussels sociaal mobiliteitspact' waarin vakbonden, werkgevers en regering verenigd worden.

Het Brussels ABVV streeft naar:

- een bindend wettelijk kader voor vervoersplannen in bedrijven met meer dan 50 werknemers
- een preventie- en informatiepolitiek die veranderingen moet teweegbrengen in het mobiliteitsgedrag:
 - vorming van preventieadviseurs inzake mobiliteit in de bedrijven
 - promotie van praktische maatregelen in de Brusselse bedrijven (vervoersplannen)
 - lancering van een informatiecampagne over 'ecologisch verantwoord gedrag'
 - promotie van alternatieve transportmiddelen
 - + Actieve steun bij het ondertekenen door de sociale gesprekspartners van een 'Brussels sociaal mobiliteitspact'
 - + evaluatie van een elektronisch betaalsysteem voor de toegang tot het stadscentrum (cf. pilootproject in Londen)

Het Brussels sociaal mobiliteitspact is er nog niet gekomen, maar het Brussels ABVV is er toch in geslaagd om enkele concrete acties te voeren die in de themafiche beschreven staan.

HET WAALSE ABVV IN HET KLIMAATDEBAT

STANDPUNTEN

Nadat het de lineaire toepassing voor de drie regio's van de nationale doelstellingen ter vermindering van de uitstoot van broeikasgassen met 7,5% verdedigd heeft, stelde het Waals ABVV vast dat het samenwerkingsakkoord alleen geleid heeft tot een lineaire toepassing in de Waalse Regio. Hoewel dit resultaat behaald werd door het feit dat het akkoord voorzag dat de uitstoot van broeikasgassen in Wallonië tussen 1990 en 2000 daalde met 2% – in tegenstelling tot wat gebeurde in Vlaanderen en Brussel – heeft het voor gevolg dat de Belgische staat het verschil zal moeten compenseren door een federale solidariteitsinterventie betaald door iedereen. Deze zal besteed worden aan de aankoop van emissiekrediet op de markt, zoals gesteld in het Kyoto-protocol. Maar er is meer: volgens het Waalse luchtplan weten we dat Wallonië, om de emissie van broeikasgassen met 7,5% te doen verminderen, zelf emissiekrediet zal moeten verwerven.

Om ontsparing te vermijden en te verhinderen dat de regio beroep moet doen op flexibiliteitsmechanismen, moeten de interne maatregelen van het Waalse Luchtplan efficiënt toegepast worden en regelmatig een sociaal-economische evaluatie ondergaan. Voor het Waals ABVV houdt deze efficiënte toepassing een geïntegreerde benadering in van de bevoegdheden inzake luchtpolitiek, energiepolitiek, industriële politiek, ruimteordening, urbanisme en mobiliteit. De inspanningen moeten geleverd worden door alle Waalse betrokkenen en passen in een duurzaam, regionaal ontwikkelingsperspectief gebaseerd op een evenwichtige aanpak van sociale, economische en milieubehoefte. Indien de voornaamste producenten van broeikasgassen in Wallonië hun verantwoordelijkheid opnemen in de regionale inspanningen door te investeren in hun energie-efficiëntie en de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, moet deze verantwoordelijkheid naar waarde geschat worden, zodat de competitiviteit en werkgelegenheid van deze bedrijven niet in gevaar komen.

Het Waals ABVV volgt eveneens het klimaatdossier op in de debatten waaraan het deelneemt in de ESRWR en de betrokken adviesraden, zoals de Waalse milieuraad voor duurzame ontwikkeling (CWEDD) en het energiecomité. Zo heeft het de gelegenheid om er zijn standpunten te verdedigen bij de voorbereiding van de adviezen over het Waalse luchtplan, over de sectorakkoorden, over het regionale toekenningsplan van emissiequota en de daaropvolgende wijzigingen van de wetgeving inzake milieuvergunningen. Het zal bovendien zeker zijn bekommernissen terzake blijven uiten telkens de behandelde onderwerpen het toelaten (mobiliteit, huisvesting, onderzoek, enz.). Voor meer informatie verwijzen we naar de themafiches.

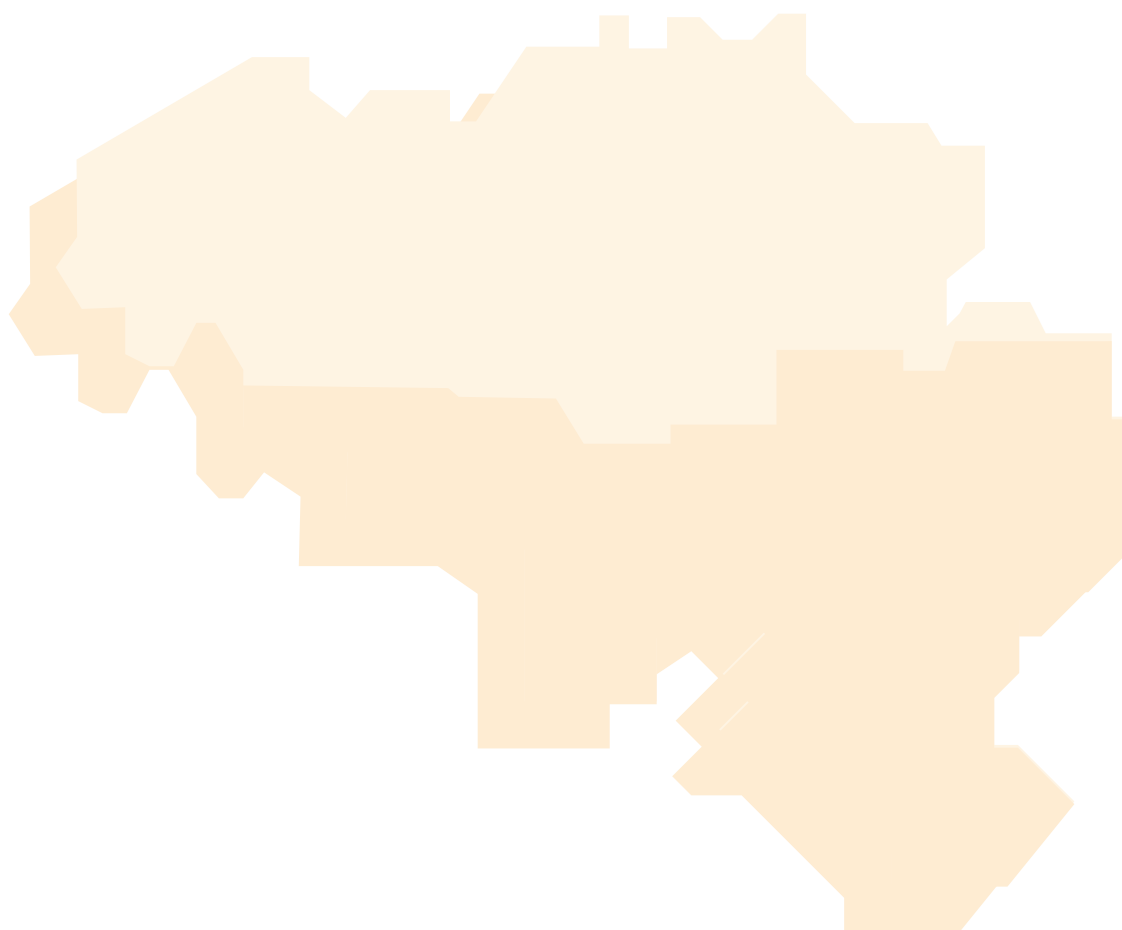
DE GROENE CERTIFICATEN, EEN BIJZONDER SYSTEEM

Het systeem van groene certificaten is in Wallonië sinds 2003 operationeel. Het wil de ontwikkeling van groene energie promoten zodat die 12 % van de in 2012 in het Waalse Gewest geleverde elektriciteit gaat uitmaken.

Hiervoor komt elke elektriciteitsproductie in de Waalse Regio in aanmerking op basis van hernieuwbare energiebronnen (biomassa, wind, hydraulische energie, fotovoltaïsche zonne-energie) of kwaliteitsvolle cogeneratie, waarmee een minimale vermindering met 10% van de CO₂-uitstoot bereikt wordt (berekening gebaseerd op de uitstoot bij klassieke elektriciteitsproductie). Op die manier kunnen de groene certificaten beschouwd worden als een middel in het beperken van de uitstoot van broeikasgassen.

Eind 2005 telde het Waalse Gewest 105 sites waar groene elektriciteit geproduceerd wordt met een totaal vermogen van om en bij de 447 MW. Deze installaties werden gecertificeerd door de Waalse Energiecommissie (Commission Wallonne pour l'Energie CWaPE) die de markt van de groene certificaten in Wallonië reguleert.

13

TECHNISCHE FICHES >

> HET BROEIKASEFFECT

De verschillende broeikasgassen, die samen met vele andere gassen de atmosfeer vormen, dragen door hun warmteabsorberende eigenschap bij aan een gemiddelde temperatuur voor het leven op aarde. De belangrijkste broeikasgassen zijn koolstofdioxide (CO_2), Methaan (CH_4), Distikstofoxide of lachgas (N_2O), Zwavelhexafluoride (SF_6) en de kunstmatige Chloorfluorkoolwaterstoffen (CFK's) en hun gehalogeneerde vormen (HCFK's).

Maar zoals bij vele dingen is 'trop teveel' en 'teveel is trop'. Immers, sinds de industriële revolutie is de concentratie van broeikasgassen in de atmosfeer significant gestegen en dit met 35% voor CO_2 en met 148% voor methaan (2005). De huidige koolstofdioxide- en methaanconcentraties liggen hoger dan de voorbije 650.000 jaar! Nog spectaculairder dan de concentraties is de snelheid waarbij dit gebeurt.

Zo hebben wetenschappers actief in het IPCC, een internationaal onderzoekscomité van experts onder de vleugels van de Verenigde Naties, in hun vierde langverwachte rapport⁽¹⁶⁾ van 2007 ondermeer vastgesteld dat sinds het einde van de 19de eeuw ook de gemiddelde oppervlaktetemperatuur op aarde met gemiddeld $0,76^\circ\text{C}$ is gestegen. Elf van de twaalf laatste jaren (1995-2006) staan geboekt als de warmste sinds het vastleggen van de globale oppervlaktetemperatuur. Ook de verlenging van onze zomers, het smelten van gletsjers, een verminderde sneeuwbedekking, een stijging van het gemiddelde zeespiegelniveau met 0,2 meter, veranderende verspreidingspatronen van fauna en flora en meer extreme weersituaties werden geconstateerd.

Het vermoeden was dan ook groot dat het broeikaseffect en de temperatuurstijging met elkaar verband houden. Tot een decennium geleden was niet met zekerheid uit te maken of de opwarming van de aarde door de mens veroorzaakt werd. Het kon namelijk ook om een puur klimatologisch fenomeen gaan: een soort natuurlijke evolutie op langere termijn. Maar het laatste IPCC-rapport stelt dat antropogene (van menselijke oorsprong) uitstoot van broeikasgassen 'erg waarschijnlijk' (meer dan 90 % zeker, daar dit in het verleden maar 60 tot 90 % zekerheid was) verantwoordelijk zijn voor de stijging van de gemiddelde temperatuur in de wereld sedert het midden van de twintigste eeuw.

OORZAKEN

De productie en het gebruik van energie, via het verbranden van fossiele brandstoffen als steenkool, olie of gas, is gedurende de laatste 30 jaar verantwoordelijk voor meer dan drie vierden van de door de mens geïnduceerde CO_2 -uitstoot of emissie. De rest is hoofdzakelijk

verantwoordelijk door wijzigingen in het landgebruik, in hoofdzaak ontbossing.

De industriële sector is verantwoordelijk voor meer dan 40% van de globale CO_2 -emissies afkomstig van het verbruik van die fossiele brandstoffen, de bouwsector voor 30% en het transport voor meer dan 20%. De emissies van de transportsector zijn echter sterk aan het stijgen. Landbouw, welke slechts voor 5% bijdraagt aan CO_2 -emissies, draagt wel significant bij aan de emissies van N_2O en methaan.

Ontwikkelde regio's zijn de grootste producenten van CO_2 -emissies afkomstig van het verbruik van fossiele brandstoffen. Noord-Amerika, Europa, de landen uit de voormalige Sovjet-Unie en Japan zijn verantwoordelijk voor meer dan 60% van de globale CO_2 -emissies, terwijl deze landen slechts één vijfde van de wereldbevolking vertegenwoordigen. China en Zuid-Amerika zijn de twee belangrijkste verantwoordelijken van de regio's in ontwikkeling verantwoordelijk voor respectievelijk 15% en 6% van de totale emissies.

De CO_2 -emissies per persoon zijn zeer ongelijk verdeeld over de wereld. Zo liggen in de minstontwikkelde regio's (Afrika, nieuw geïndustrialiseerde landen en Azië) de emissies per persoon in de grootorde van 1-2 ton CO_2 ; in West-Europa, Japan, Zuid-Azië en Oceanië ligt deze tussen 8 en 13 ton per persoon en ongeveer 19 ton in Noord-Amerika. België is verantwoordelijk voor 11 ton CO_2 per persoon.

Deze cijfers wijzen er ook op dat het streven naar ontwikkeling, in het bijzonder in sterk bevolkte landen als India, Brazilië en China, de emissies in de wereld sterk zullen doen toenemen.

VOORSPELDE IMPACT

Als er geen enkele beslissing ter beheersing van de broeikasgasemissies wordt genomen of uitgevoerd, zou volgens de verschillende scenario's en de modellen die het IPCC in haar laatste rapport voorziet, de gemiddelde mondiale temperatuur aan het aardoppervlak, tegen 2100, tussen de $1,1^\circ\text{C}$ en $6,4^\circ\text{C}$ kunnen stijgen. Deze bredere waaier ten opzichte van het derde rapport heeft in de eerste plaats te maken met het feit dat de natuur door de klimaatopwarming steeds minder in staat is CO_2 te absorberen. Voor het eerst geeft het IPCC ook een echte schatting van de temperatuurstijging. Men voorspelt een stijging tussen $1,8$ en 4 graden tegen 2100. Hiermee wordt de kans heel groot dat de temperatuur deze eeuw boven de 2 graden Celcius zal uitkomen. Dat is de grens die door vele wetenschappers en ook de Europese Gemeenschap beschouwd wordt als gevaarlijk. Want met een dergelijke

temperatuurstijging is het gevaar niet langer denkbeeldig dat er plotse verschijnselen optreden, zoals het vertragen of zelfs verdwijnen van bepaalde zee-stromen, zoals de Golfstroom die het Europese klimaat regelt.

Ook het mondiale peil van de zeeën zou blijven stijgen met 18 tot 59 cm tegen 2100. Het smelten van een groot deel van de ijskap op Groenland en Antarctica zou het zeewaterpeil gemiddeld 3 tot 6 meter kunnen doen stijgen in de loop van dit millennium. Extreme weers-evenementen zoals ernstige droogtes, overstromingen en hittegolven zullen meer frequent voorkomen.

Het wordt steeds duidelijker dat klimaatwijzigingen een grote impact zullen hebben op de wereld, haar marine en aardse ecosystemen en bijgevolg ook op haar 'sociaal economisch weefsel'.

Deze verstoringen van de fysieke systemen zullen de risico's voor zorgelijke toestanden en armoede doen toenemen, vooral in de armste landen, die het zwaarst zullen worden getroffen. Bovendien riskeren ze politieke evenwichten in gevaar te brengen en conflicten uit te lokken om bestaansmiddelen te bemachtigen, vooral door het feit dat bepaalde gebieden zullen verdwijnen of dat het voedsel minder veilig en het drinkwater minder beschikbaar zal zijn.

Ten slotte riskeren de klimaatveranderingen hele economische sectoren te verzwakken, wat de ontwikkeling van bepaalde landen ernstig zal schaden. In 2006 publiceerde de beroemde econoom Sir. Nicolas Stern een rapport waarin becijferd werd dat indien geen actie ondernomen wordt, de globale kosten en risico's verbonden aan klimaatwijziging minstens zouden oplopen

tot 5% van het globale Bruto Nationaal Product (gBNP). Indien er bredere risico's en gevolgen meegerekend worden, kan dit oplopen tot 20%. Echter de kosten verbonden aan het beperken van de ergste gevolgen van klimaatwijziging kunnen gelimiteerd worden tot 1% van het globale BNP. De beslissingen en internationale actie die in de volgende 10 tot 20 jaar genomen worden staan centraal om het tij te doen keren tegen deze nog aanvaardbare kost.

AANPASSEN EN VOORKOMEN

Tot op zekere hoogte is het fenomeen van klimaatwijziging onomkeerbaar. Zelfs indien alle emissies vandaag zouden stoppen, dan nog zou de concentratie aan CO₂, slechts terugkeren naar zijn pre-industrieel niveau na verschillende duizenden jaren. Voorkomen is beter dan genezen, en er mag dus niet langer gewacht worden met het nemen van de vereiste maatregelen om de emissies van BKG te doen dalen. In het vakjargon wordt ook wel gesproken over 'mitigeren'.

De klimaatwijzigingen zijn echter nu reeds voelbaar en we moeten ons dan ook wapenen tegen de klimaatgevolgen die onvermijdbaar worden en deze minimaliseren, door ons aan te passen of te 'adapteren'. Daar deze gevolgen zich in het bijzonder zullen manifesteren in die landen die vaak de middelen ontbreken om er adequaat op te reageren, en gezien onze historische verantwoordelijkheid als geïndustrialiseerd land, is het dan ook onze plicht solidair te zijn met het Zuiden. Maar ook in eigen land moet er meer op lange termijn worden gepland, in het bijzonder om de sociaal zwakken te wapenen tegen de klimaatwijzigingen.

16 IPCC Fourth Assessment Report Climate Change 2007: WG1
The Physical Science Basis, <http://www.ipcc.ch/>

> ACTIE IN DE STRIJD TEGEN KLIMAATWIJZIGINGEN

Om er voor te zorgen dat onze ecologische en sociaal-economische systemen niet in gevaar komen door klimaatveranderingen moeten er globale acties en maatregelen genomen worden.

UNFCCC

De bal ging aan het rollen dankzij de 'United Nations Framework Convention on Climate Change'. Deze conventie uit 1992, die tegelijkertijd plaatsvond met ondermeer de Agenda 21 en het biodiversiteitsverdrag te Rio, vertaalde zich in het raamverdrag over de klimaatveranderingen en trad in werking in 1994. Dit raamverdrag heeft als hoofddoelstelling het stabiliseren van de broeikasgasconcentraties op een niveau dat elke gevaarlijke antropogene verstoring van het klimaatsysteem wordt voorkomen. Dit dient te worden bereikt binnen een toereikend tijds kader zodat de ecosystemen zich op natuurlijke wijze kunnen aanpassen aan klimaatveranderingen, de voedselvoorziening niet in het gedrang komt en de economische ontwikkeling op een duurzame wijze kan voortgaan. Het raamverdrag werd door 189 landen ondertekend en legt hiermee de algemene regels en doelstellingen vast om de klimaatveranderingen te confronteren.

KYOTO

Reeds bij het goedkeuren van het raamakkoord beseften regeringen dat hun verplichtingen onvoldoende zouden zijn om klimaatwijzigingen grondig aan te pakken. Na twee en half jaar onderhandelen kwamen regeringen in de Japanse stad Kyoto, op 11 december 1997, overeen over een aanvulling op het raamverdrag, dat striktere en meer bindende maatregelen en doelstellingen inhield. Het Kyoto-protocol bepaalt dat geïndustrialiseerde landen inspanningen moeten leveren om op het einde van de periode 2008-2012 hun uitstoot van broeikasgassen ten minste 5,2% moet beperken, ten opzichte van deze in 1990.

Niettegenstaande 84 landen het protocol ondertekenden, bleken meerdere landen terughoudend bij de ratificatie ervan. Zo gaven de Verenigde Staten aan niet van plan te zijn het protocol te ratificeren en ontbreekt ook Australië op de lijst. Het zag er dan ook lang naar uit dat het protocol een stille dood zou sterven, want er werd ook afgesproken dat het verdrag pas in werking treedt als minimum 55 landen ratificeren en bij elkaar opgeteld verantwoordelijk zijn voor 55 procent van de wereldwijde CO₂-uitstoot. Met de ratificatie van Rusland in november 2004 is die norm gehaald en kon het aftellen beginnen tot 16 februari 2005, de historische dag dat het protocol officieel in werking is getreden.

EUROPESE UNIE

De EU heeft het engagement genomen van een emissiereductiedoelstelling van -8%, ten opzichte van 1990. Binnen de Unie werden vervolgens afspraken gemaakt hoe deze doelstelling onder de lidstaten zou worden verdeeld met de 'Burden sharing'-akkoorden.

Meer informatie over bijvoorbeeld de mondiale en Europese engagementen, programma's en werkwijzen kunnen respectievelijk op de website van de UNFCCC en de Europese Commissie gevonden worden:

<http://unfccc.int>

http://ec.europa.eu/environment/climat/home_en.htm

BELGIË

In juni 1998 ging België bij de verdeling van de Europese reductiedoelstelling onder de 15 deelnemende lidstaten, akkoord met een engagement van -7,5% ten opzichte van 1990. Concreet moet men de nationale emissies die geschat worden 146,891 miljoen ton CO₂ equivalent, in 1990 terug brengen tot 135,874 miljoen ton tussen 2008-2012.

Het compromis dat tussen de verschillende gewesten en de federale overheid bereikt werd is als volgt (gegevens in Mton)⁽¹⁷⁾:

Regio	Emissies 1990	Emissies 2001	Doelstelling 2010	Doelstelling 2010 in %
Wallonië	54,793	52,727	50,683	-7,5%
Vlaanderen	88,013	92,023	83,436	-5,2%
Brussel	4,085	4,557	4,227	+3,375%
Bijdrage van de Federale overheid			-2,473	
Totaal	146,891	149,307	135,874	-7,5%

Fig. Stand van zaken BKG-emissies in de verschillende gewesten en de verdeling van de Belgische reductiedoelstelling over de gewesten.

Het tekort van 2,47 Mton dat overblijft na de optelling van de gewestelijke doelstellingen zal de Federale overheid wegwerken door de aankoop van bijkomende emissierechten.

Meer informatie over de manier waarop er verdeeld is en de maatregelen die de verschillende bevoegdheidsniveaus wensen in te zetten in hun strijd tegen klimaatwijzigingen vind je op volgende webpagina's:

Federaal:

<http://www.klimaat.be>
<http://www.climateregistry.be>

Vlaanderen:

<http://lucht.milieuinfo.be/>

Wallonië:

<http://energie.wallonie.be/xml/index.html>
<http://air.wallonie.be/>

Brussel:

http://www.ibgebim.be/nederlands/pdf/Air/PLANAC_complet_nl.pdf

17 Definitieve schattingen van de emissies van 1990 gecommuniceerd in voorstel van Nationale Allocatie Plan 2008-2012 nog goed te keuren door de Europese Commissie.

> POST 2012 ONDERHANDELINGEN

Het protocol van Kyoto voorziet dat in 2005 de debatten over de emissiereductie van broeikasgassen na 2012 moeten beginnen. In Montreal werd tijdens COP11/MOP1¹⁸) afgesproken dat er langs drie afzonderlijke pistes zou gewerkt worden aan het klimaatbeleid na 2012. Dat jaar gaf de VS ook voor het eerst sinds het aantreden van de Bush-administratie teken in te willen stappen in deze oefening. Sindsdien is er weinig schot in de zaak gekomen. Ontwikkelingslanden willen bijvoorbeeld bewijzen dat Kyoto-landen hun engagementen nakomen, industrielanden willen dan weer sterk dat ontwikkelende landen als Brazilië of China meedoen. Een echte doorbraak verwachten de delegaties pas op de COP/MOP in 2008. Men hoopt dat de VS een ander mandaat zal hebben en dat de noodzaak om een juridisch vacuüm na 2012 te vermijden de partijen tot consensus zullen brengen.

TWEE GRADEN CELSIUS

Een belangrijk element in het debat is de doelstelling om de gemiddelde oppervlaktetemperatuur niet boven de 2°C te laten stijgen. Deze temperatuurstijging boven het pre-industriële niveau, wordt door de wetenschappers van het IPCC aanzien als de temperatuur waarbinnen het risico op onomkeerbare en extreme natuurfenomenen op een gering niveau wordt gehouden. In beleidstermen wordt de 2°C-doelstelling vaak in de ermee geassocieerde concentratie van broeikasgassen uitgedrukt in Parts Per Million (ppm). Onderzoek geeft hierbij aan dat indien de mensheid er in slaagt de uitstoot van BKG te stabiliseren op concentratie van 550 ppm CO₂eq., dit hoogstens een kans van één op zes biedt om de 2°C-doelstelling niet te overschrijden. Gezien de gemeten concentratie aan broeikasgassen vandaag gemeten op 430 ppm CO₂eq. en deze jaarlijks met 2ppm stijgt, is het meer dan duidelijk dat er belangrijke globale emissiereducties moeten komen. Om een dergelijke stabilisatie te bekomen zullen jaarlijkse emissies op lange termijn met 80% verminderd moeten worden ten opzichte van vandaag.

EUROPEES STANDPUNT

Met het oog op de voorbereiding van deze internationale onderhandelingen, had de Europese Raad reeds in 2005 beslist dat het emissiereductieprofiel voor de ontwikkelde landen in de lijn moet liggen van 15% à 30% van 2012 tot 2020, ten opzichte van 1990. Voor de periode erna schreef men dat deze in de lijn zal liggen van de beslissing van de Raad van milieuministers, waarop een emissiereductiedoelstelling van 60 tot 80% tegen 2050 werd afgesproken. Gezien de onderhandelingen in het slop zitten en Europa haar leiderspositie inzake klimaatbeleid en duurzame energietechnologie wil behouden, hebben de Europese staatshoofden tijdens de lentetop van 2007 het volgende beslist:

Onafhankelijk van de internationale context zal Europa haar BKG-emissies met 20% reduceren ten opzichte van 1990. Indien ook andere ontwikkelde landen zoals de VS meestappen wil men zich zelfs verbinden tot -30%. Verder was er ook een akkoord om 20% van het Europese energie gebruik te besparen¹⁹) tegen 2020 en tegen diezelfde datum 20% van dat energieverbruik te voorzien door hernieuwbare bronnen, waaronder 10% biobrandstoffen.

De Europese Raad gaf hiermee een duidelijk signaal om aan een nieuwe ronde onderhandelingen te beginnen en wijst daarbij ook op de noodzaak om een zo breed mogelijke samenwerking te bereiken die tegelijkertijd efficiënt en gepast is.

Het Europees Vakverbond verwelkomt dit standpunt van de Europese Raad en hoopt dat zij bij de implementatie ervan ook voldoende aandacht zal schenken aan de eerder in ons document beschreven sociale bezorgdheden, zodoende van de klimaatuitdaging een echte opportuniteit te maken naar een duurzame ontwikkeling.

18 In het kader van het Raamverdrag van de VN inzake klimaatverandering betekent COP, Conference of the Parties, Conferentie van de Partijen bij het Raamverdrag van de VN inzake klimaatverandering. MOP, Meeting of the Parties in het Engels, betekent Vergadering van de Partijen bij het Protocol van Kyoto.

COP/MOP is een conferentie van de leden die doorgaat als vergadering van de Partijen bij het Kyoto-protocol.

19 20% van het Europese energiegebruik te besparen tegen 2020 ten opzichte van het voorspelde energie gebruik tegen 2020.

> **BELGIË, DE VAKBOND EN HET SOCIAAL OVERLEG, VOOR BEGINNERS**

Sinds zijn onafhankelijkheidsverklaring in 1830 heeft België een grondige evolutie gekend tot en met de federale staatsstructuur die we vandaag kennen.

België is een monarchie met een volstrekte scheiding van de machten. België is ook een representatieve en parlementaire democratie, met een algemene stemplicht vanaf achttien jaar. Verder is België een verzorgingsstaat, waarin de overheid instaat voor een aantal sociale voorzieningen die tot doel hebben iedereen de kans te geven een menswaardig leven te leiden.

FEDERALE STRUCTUUR EN BEVOEGDHEIDSVERDELING

Eén van de fundamentele rechten opgenomen in de grondwet van 1831 is de vrijheid van taalgebruik. Gezien er in België officieel drie talen gesproken worden (Nederlands, Frans en Duits) zijn culturele verschillen tussen de taalgebieden evident. Anderzijds zijn er in België ook grote economische verschillen. Deze verschillen hebben er toe geleid dat België sinds 1980 een Federale staatsstructuur heeft met 3 gemeenschappen en 3 gewesten en de overkoepelende federale overheid.

De gemeenschappen werden hoofdzakelijk opgericht om de culturele eigenheid van de verschillende taalgroepen in België te beschermen. Persoonsgebonden kwesties als cultuur, taal, onderwijs en welzijn vallen onder hun bevoegdheden.

Zo zijn er de:

- Vlaamse Gemeenschap
- Franse Gemeenschap
- Duitstalige gemeenschap

De gewesten werden in het leven geroepen om beter te kunnen inspelen op de economische eenheden van de bepaalde gebieden. Economische aangelegenheden en plaatsgebonden materies (ruimtelijke ordening, infrastructuur, milieu, energie, distributie...) vallen onder hun bevoegdheden. Zo zijn er:

- het Vlaams gewest
- het Waals gewest
- het Brussels hoofdstedelijk gewest

==> **Degewestenzijnverantwoordelijkvooreducatie van broeikasgasemissies op hun grondgebied.**

Om hun beslissingsbevoegdheid te kunnen uitoefenen beschikken de gemeenschappen en gewesten over hun eigen parlement en over een eigen regering. (Vlaanderen besloot echter om voor haar parlement en regering geen onderscheid te maken tussen gewest en gemeenschap).

De Federale overheid is deels overkoepelend en heeft eveneens haar parlement en regering. Ze oefent de bevoegdheden uit die haar toegewezen zijn door de grondwet en die niet ingevuld zijn door de gewesten. Ze omvatten ondermeer:

- Verantwoordelijkheid t.a.v. internationale instellingen zoals de EU, VN of de NAVO
- Sociale zekerheid en bescherming (werkloosheid, pensioenen, kinderbijslag, ziekte- en invaliditeitsverzekering)
- Monetair beleid (prijs- en muntbeleid, overheids-schuld)
- Justitie en burgerlijk recht
- Veiligheidsbeleid (incl. nucleair)
- Energieproductie en prijszetting
- Overheidsbedrijven
- Defensie

==> **De federale overheid staat in voor de internationale onderhandelingen, nam engagements naar ondersteunende maatregelen en de aankoop van emissies om het voorziene gewestelijk deficit te dichten.**

ORGANISATIE VAN DE VAKBOND

Met zijn 1,3 miljoen leden komt het ABVV op voor alle werknemers. Het is aanwezig in alle industriële, economische, administratieve en sociale sectoren. Zowel in de overheidsdiensten als in de privé-sector, in de profit en de socio-profitsector, in de bedrijven met economische en zonder economische finaliteit, in de grote maar ook in de kleine en middelgrote ondernemingen, overal staat het ABVV ten dienste van elke werknemer, van elke werkzoekende, in elk gewest of elke provincie van het land. Het ABVV komt ook op voor de kansarmen, de migranten, de vrouwen, de gepensioneerden en bruggepensioneerden, de werkzoekenden en de jongeren.

Het ABVV heeft een dubbele structuur:

- Zo is het ABVV samengesteld uit 7 vak- of beroeps-CENTRALES die de werknemers organiseert per economische sector, nijverheidstak of dienstenactiviteit.
- Het ABVV heeft ook 18 GEWESTELIJKE AFDELINGEN die de werknemers verenigt, aangesloten bij de centrales uit een bepaald gebied.

Deze gewestelijke afdelingen zijn op hun beurt weer gegroepeerd in de 3 ABVV-INTERGEWESTELIJKEN: De Vlaamse, Waalse en Brusselse Intergewestelijke.

Het Federaal ABVV verenigt de Centrales en de ABVV-Intergewestelijken.

Het ABVV is lid van het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV) en van het Europees Vakverbond (EVV).

ORGANISATIE VAN HET SOCIAAL OVERLEG EN DE MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Er bestaan een reeks instellingen voor de collectieve arbeidsbetrekkingen. Binnen die instellingen kunnen vakbonden en werkgevers elkaar informeren, eisen stellen en overleg plegen. Die waaier van overleg in de diverse instellingen wordt ook de sociale dialoog genoemd.

De sociale dialoog wordt gevoerd op grond van het werkingsniveau (het hele land, de bedrijfssector of de onderneming) of van het onderwerp (sociale materies, economische materies, duurzame ontwikkelingsmateries en preventie en bescherming op het werk).

Niveau/Materie	Sociaal	Economisch	Welzijn / Milieu
Bedrijf	Vakbondsafgevaardigde Syndicale afvaardiging	Ondernemingsraad	Comité Preventie en Bescherming op het Werk
Sector	Paritair Comité	Ondernemingsraad	Bedrijfscomité Preventie en Bescherming
Gewestelijk * Vlaanderen * Wallonië * Brussel	* Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) * Conseil économique et social de la Région wallonne (CESRW) * Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ESRBHG)		* Milieu en Natuurraad (MINA) * Conseil wallon de l'Environnement pour un Développement durable (CWEDD) * Raad voor het Leefmilieu van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (RLBHG)
Federaal	Nationale Arbeidsraad (NAR)	Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB)	Hoge Raad voor Preventie Beleid

↓
Collectieve Arbeidsovereenkomsten

↓
Adviserende functie

Daarnaast zetelen wij in de volgende adviesorganen die relevant zijn voor het Kyoto- vraagstuk. De belangrijkste zijn:

De algemene raad van de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG)	De CREG heeft twee opdrachten: een raadgevende taak ten behoeve van de overheid, enerzijds, en een algemene taak van toezicht en controle op de toepassing van de betreffende wetten en reglementen, anderzijds.
Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)	Adviesraad i.v.m. het door België gevoerde beleid inzake duurzame ontwikkeling. In deze raad zetelen naast de sociale partners ook vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld, elektriciteitsproducenten, de milieu-, ontwikkelings- & consumentenNGO's.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

ABVV (FGTB) Algemeen Belgisch Vakverbond (is de Belgische socialistische vakbond)

ACLVB (CGSLB) Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België

ACV (CSC) Algemeen Christelijk Vakverbond (België)

BKG (GES) Broeikasgassen, gassen die bijdragen aan het broeikasgaseffect
Broeikasgaseffect: zie referentiefiche

BNP Bruto Nationaal Product

CAO Een collectieve arbeidsovereenkomst is een akkoord tussen één of meer representatieve vakbonden en één of meer werkgevers of werkgeversorganisaties. Vakbonden hebben in België geen rechtspersoonlijkheid, daarom is de representativiteit van 50.000 leden ingevoerd. De CAO's handelen over collectieve rechten en plichten van werknemer en werkgever en bestaan in drie categorieën: interprofessionele, sectorale en bedrijfs-CAO's.

CBPW Het Comité voor Bescherming en Preventie op het Werk is, net zoals de Ondernemingsraad, een orgaan samengesteld uit vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers met een informatie- en consultatieopdracht, waarin men in het bijzonder aandacht schenkt aan de werking van het bedrijf en aan het welzijn van de werknemers.

Welzijn op het werk heeft betrekking op veiligheid en gezondheid van de werknemers, maar ook op ergonomie, psychosociale belasting en bepaalde milieuaspecten. Deze comités worden opgericht in alle ondernemingen die ten minste 50 werknemers tewerkstellen. De preventieadviseur, een onafhankelijke deskundige, neemt eveneens deel aan de maandelijkse vergaderingen van het Comité.

CDM 'Clean Development Mechanism'
Mechanisme voor 'propere' ontwikkeling – door dit mechanisme kan een ontwikkelingsland (dat dus geen deel uitmaakt van de landen uit bijlage B = de meeste landen van de OESO en Europese landen met een overgangseconomie) gecertificeerde ERU in de vorm van 'emissiecredits' overhevelen naar landen uit bijlage B, die in dit land projecten gefinancierd hebben waardoor de uitstoot van broeikasgas er verminderd kan worden. Die projecten moeten voldoen aan de voorwaarden van duurzame ontwikkeling. Dit mechanisme mag enkel aanvullend op nationale maatregelen toegepast worden.

CESRW Conseil économique et social de la Région wallonne = Sociaal economische raad van het Waalse gewest

COP Conferentie van de Partijen bij het UNFCCC kaderverdrag
(zie referentiefiche 'Post-2012')

CRB Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

CWEDD Conseil Wallon de l'Environnement pour un Développement Durable = Waalse raad voor milieu en duurzame ontwikkeling

De Lijn Autonoom overheidsbedrijf dat instaat voor het openbaar vervoer met bus en tram in Vlaanderen

ESRBHG Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

EVV (ETUC) Europees Vakverbond

FPB Federaal Plan Bureau maakt studies en vooruitzichten over economische, sociaal-economische en ecologische beleidsvraagstukken en zijn wetenschappelijke deskundigheid staat ter beschikking van de regering, het parlement, de sociale partners en nationale en internationale instellingen.

FRDO Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling
(zie referentiefiche 'België')

IAO (ILO) Internationale Arbeidsorganisatie, is een gespecialiseerde VN-organisatie die werkt aan de bevordering van sociale rechtvaardigheid voor werknemers

IPCC (GIEC) Intergouvernementeel panel rond de klimaatverandering (IPCC) is een panel bestaande uit wetenschappers en delegaties van overheden met als belangrijkste opdracht op regelmatige basis een stand van zaken op te maken van de wetenschappelijke kennis over de door de mens geïnduceerde klimaatwijzigingen, zijn potentiële impact, de mogelijkheden van de mens om zich aan te passen en verdere klimaatswijzigingen te voorkomen.

IVV (ITUC) Internationaal Vakverbond welke op 1 november 2006 te Wenen werd opgericht vanuit IVV (ICFTU) Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen, het Wereldverbond van de Arbeid (Koepel van christelijk geïnspireerde vakbonden) en diverse nog niet internationaal georganiseerde vakbewegingen. Samen vertegenwoordigt het IVV 168 miljoen werknemers.

JI Joint Implementation
Mechanisme van gezamenlijke uitvoering – door dit mechanisme kan een land uit bijlage B (de meeste landen van de OESO en Europese landen met een overgangseconomie) dat een project financiert tot reductie

van de broeikasgasuitstoot in een ander ontwikkeld land, in ruil voor die financiering 'credits' krijgen in de vorm van ERU (emissiereductie-eenheden).

Die ERU worden bij de emissiequota van het investerend land geteld en afgetrokken van het gastland van het project. Het land dat het project financiert, moet dus zijn eigen broeikasgasuitstoot verminderen, maar in mindere mate dan wanneer het geen 'credits' zou hebben. Dit mechanisme mag enkel aanvullend op nationale maatregelen toegepast worden.

Kyoto-protocol Aanvulling op de UNFCCC dat bepaalt dat geïndustrialiseerde landen inspanningen moeten leveren om op het einde van de periode 2008-2012 hun uitstoot van broeikasgassen ten minste 5% moet beperken ten opzichte van deze in 1990.

MTonCO₂eq. Miljoen ton CO₂ equivalent, maat voor de uitstoot voor de korf broeikasgassen opgenomen in het Kyoto-protocol, verrekend naar een equivalente bijdrage aan de klimaatopwarming als deze van CO₂.

MINA-raad Milieu en Natuurraad

MIVB Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel

MOP Vergadering van de Partijen bij het Protocol van Kyoto (zie referentiefiche 'Post-2012')

NAR Nationale ArbeidsRaad

NMBS Nationale Maatschappij Belgische Spoorwegen

OESO Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling verenigt landen die volgende beginselen gemeen hebben: een markteconomie, een pluralistische democratie en de eerbieding van de rechten van de mens.

OR De Ondernemingsraad is een wettelijk overlegorgaan tussen de werkgevers- en de werknemersvertegenwoordigers in ondernemingen met informatieopdrachten, raadgevende opdrachten, beslissende opdrachten en controlerende opdrachten. Hij heeft met andere woorden een ruim werkterrein: het economisch, financieel en personeelsbeleid van de onderneming.

Een Ondernemingsraad wordt opgericht in alle ondernemingen van de privé-sector (profit en socio-profit) die gewoonlijk gemiddeld minstens 100 werknemers tewerkstellen.

De Ondernemingsraad is paritair samengesteld. De werknemersvertegenwoordiging wordt samengesteld via de syndicale afvaardiging, de vertegenwoordigers van de werkgever worden door het ondernemingshoofd aangeduid binnen het leidinggevend personeel.

PMZA Plan de mobilité de zone d'activité = Mobiliteitsplannen per activiteitszone

RLBHG Raad voor het Leefmilieu van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

SERV Sociaal Economische Raad Vlaanderen

TUAC Trade Union Advisory Council to the OECD = vakbondsadviesorgaan bij de OESO

UNEP Verenigde Naties Milieu Programma

UNFCCC United Nations Framework Convention on Climate Change

Raamwerkconventie van de Verenigde Naties aangaande Klimaatwijzigingen

Verantwoordelijke uitgever
Rudy De Leeuw
Hoogstraat 42, 1000 Brussel
oktober 2007

Cover beeld onderaan
© José Koopman

Vormgeving
Magelaan, Gent

www.abvv.be/klimaat

